

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม.๑๗ /๒๕๖๕

คดีหมายเลขแดงที่ อม.๒๒ /๒๕๖๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { อัยการสูงสุด
นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง

โจทก์

จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า เพื่อการนี้มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใดในองค์การคลังสินค้า มาชี้แจง ข้อเท็จจริง หรือแสดงความ

คิดเห็น หรือให้ทำรายงานยื่นก็ได้ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๘๘ จำเลย จึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ เมื่อระหว่างวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้า (อคส.) ได้จัดให้มีการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย (Perum BULOG หรือ BULOG) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่ ตั้งขึ้นและมีสถานะตามกฎหมายแห่งประเทศอินโดนีเซีย โดยดำเนินการไม่ชอบตามระเบียบของ องค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ และเป็นการเอื้อประโยชน์ให้ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้รับคัดเลือกเป็นผู้เสนอราคาขายและได้เข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวกับ องค์การคลังสินค้าอันเป็นการกระทำไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ไม่ปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าวโดยส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบถ้วน ทำให้องค์การคลังสินค้าและ ประเทศชาติเสียหายอย่างร้ายแรง จนกระทั่งสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย มีหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ถึงจำเลยในฐานะรอง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แจ้งว่า สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่ทราบเรื่องที่ องค์การคลังสินค้าได้จัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG พร้อมกับขอ ทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า แต่ก็ไม่ได้รับคำชี้แจงจากจำเลยแต่อย่างใด จากนั้นสมาคมผู้ส่งออก ข้าวไทย มีหนังสือ ที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการ ประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ถึงจำเลยในฐานะรอง

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อีกฉบับ เพื่อขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดการประมูลส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้กับ BULOG ขึ้นใหม่โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคย ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยก็ไม่ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือขอความ เป็นธรรมดังกล่าวจากจำเลยแต่อย่างใด สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยกับพวกจึงได้เข้าพบจำเลยเพื่อ ทวงถามกรณีของบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้กับ BULOG ซึ่งจำเลย แจ้งว่า การขายข้าวนี้ ทางฝ่ายประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบ ข้าว นอกจากนี้จำเลยยังได้ให้ข่าวกับสื่อมวลชนว่า จะไม่มีการทบทวนกรณีของบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้กับ BULOG เนื่องจากกระบวนการเสนอราคาเป็นไปตามขั้นตอน ปกติ ทั้งที่ความจริงแล้ว BULOG ไม่เคยให้ข้อเสนอแนะหรือนำรายชื่อผู้ส่งออกข้าวให้กับองค์การ คลังสินค้าแต่อย่างใด จำเลยซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และเจ้าพนักงานของรัฐ มีอำนาจ หน้าที่ในการควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การคลังสินค้าและมีอำนาจตามมาตรา ๑๓ แห่ง พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งรวมถึงมีหน้าที่ยับยั้งหรือแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การคลังสินค้า เมื่อจำเลยทราบเรื่องที่สมาคม ผู้ส่งออกข้าวไทยได้ทำหนังสือถึงจำเลยทั้งสองฉบับดังกล่าวและยังได้เข้าพบจำเลยเพื่อขอให้ทำการ ตรวจสอบความไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยมิได้ดำเนินการตรวจสอบ ไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใด ๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็น การกระทำของ จำเลยดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการ ปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความ เสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด และประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือปฏิบัติหรือ

ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เหตุเกิดที่กระทรวงพาณิชย์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และทำเนียบรัฐบาล แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์คำฟ้อง คำให้การ ประกอบสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และพยานหลักฐานตามทางไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ข้อเท็จจริงในเบื้องต้นรับฟังได้ว่า จำเลยได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ หลังจากนั้นนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มอบหมายให้ จำเลยดูแลรับผิดชอบกระทรวงพาณิชย์ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๔๑/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๔ จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มอบหมายให้นายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ กำกับดูแลองค์การคลังสินค้า (อคส.) เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าตกลงทำสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG โดยซื้อข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ (ข้าวขาว ๑๕%) ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน (ตัน) ในราคา ตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CFR (Cost & Freight) FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ เดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ในฐานะประธาน

กรรมการองค์การคลังสินค้าและในฐานะรักษาการผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพร้อมคณะเข้าร่วมประชุมระหว่าง BULOG กับองค์การคลังสินค้า เพื่อหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายดังกล่าว ซึ่งทั้งสองฝ่าย มีมติเห็นชอบที่จะแก้ไขสัญญาบางส่วน โดยจัดทำเอกสารแก้ไขสัญญา AMENDMENT No.๔ Incorporated to the Contract No. PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ dated ๑๘ August ๒๐๑๑ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีนายสุรศักดิ์ ศรีประภา ลงนามผูกพันตามกฎหมาย โดยมีสาระสำคัญให้ขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวขาวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน พันตำรวจตรี ศราวุฒิ สกุลมีฤทธิ์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยเป็นการตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปีการผลิต ๒๕๕๔ ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐอเมริกา มูลค่ารวมทั้งสิ้น ๕๕,๙๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐอเมริกา กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ชำระค่าข้าวที่ซื้อขายโดยการโอนสิทธิการรับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ที่องค์การคลังสินค้าได้รับ จาก BULOG เพื่อให้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด นำไปเรียกเก็บเงินจาก BULOG และบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด จะชำระค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสัญญาในอัตราตันละ ๗ บาท ของปริมาณข้าวสารที่ส่งมอบให้แก่องค์การคลังสินค้าตามสัญญา ต่อมาวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้า โดยพันตำรวจตรีศราวุฒิ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า และบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด โดยนางสาวรัตนา แซ่เฮ้ง ในฐานะกรรมการของบริษัทและในฐานะส่วนตัว ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญาซื้อขายข้าว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (ครั้งที่ ๑) โดยเป็นการตกลงเพิ่มปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีกจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตัน คิดรวมเป็น

ปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อขายตามสัญญาทั้งสิ้น จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐอเมริกา และองค์การคลังสินค้าได้รับค่าใช้จ่ายดำเนินการตันละ ๗ บาท ซึ่งเป็นการอาศัยสัญญาเดิมในข้อ ๑๕ ในการตกลงซื้อขายข้าวเพิ่มเติม โดยไม่มีการออกประกาศเชิญชวนเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวเสนอราคาขายข้าวแก่องค์การคลังสินค้าแต่อย่างใด

คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยประการแรกว่า จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะกระทำความผิดหรือไม่ เห็นว่า เมื่อจำเลยได้รับการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จึงมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ดังนั้น จำเลยจึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑๖) และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา (๔) และที่แก้ไขเพิ่มเติม

คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยประการต่อไปว่า จำเลยกระทำความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามฟ้อง หรือไม่ ข้อเท็จจริงปรากฏตามบันทึกปากคำพยานปากนางกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ ซึ่งให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการไต่สวนของ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ ตามเอกสารหมาย จ.๑๑๓ ว่า ขณะเกิดเหตุ พยานดำรงตำแหน่งเป็นนายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เหตุที่พยานมี

หนังสือสมาคมฯ ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (จำเลย) เนื่องจากวันดังกล่าวมีการประชุมสมาคมฯ และได้รับการร้องเรียนจากบริษัทนครหลวงค้าข้าว จำกัด บริษัทพงษ์ลาภ จำกัด ว่า กระทรวงพาณิชย์เปิดประมูลข้าวเพื่อส่งออกไปยังประเทศอินโดนีเซีย แต่สมาชิกสมาคมฯ ไม่ทราบเรื่อง จึงเรียกร้องให้สมาคมฯ สอบถามจากกระทรวงพาณิชย์ ที่ประชุมสมาคมฯ จึงมีมติให้ทำหนังสือขอทราบข้อเท็จจริงจากกระทรวงพาณิชย์ โดยส่งไปยังจำเลยซึ่งจำเลยก็ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบ และเหตุที่พยานมีหนังสือสมาคมฯ ที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (จำเลย) เนื่องจากสมาคมฯ ทราบว่าบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย จึงสอบถามไป ๒ ประเด็น คือ สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญา G to G หรือไม่ และข้าวที่นำส่งเป็นข้าวของรัฐบาลหรือไม่ อย่างไร แต่ก็ได้รับคำชี้แจงจากกระทรวงพาณิชย์ สอดคล้องกับบันทึกปากคำพยานปากนายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ ซึ่งให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการไต่สวนของ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ เอกสารหมาย จ.๑๑๔ ใจความว่า พยานพร้อมด้วยนางสาวกอบสุขและนายประมนต์ สุธีวงศ์ ในฐานะประธานภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชันและอดีตประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทยได้เข้าพบจำเลย โดยก่อนเข้าพบพยานแจ้งฝ่ายเลขของจำเลยให้ทราบว่านายประมนต์ได้พาพยานและนางสาวกอบสุขเข้าพบด้วย เมื่อเข้าพบนายประมนต์กล่าวขอบคุณเกี่ยวกับงานต่อต้านคอร์รัปชันแล้วแจ้งให้จำเลยทราบว่า พยานและ นางสาวกอบสุขจะขอเข้าหารือเกี่ยวกับกรณีที่ต้องคัดค้านคำสั่งคัดเลือกผู้ส่งออกข้าวให้แก่ทาง BULOG เมื่อจำเลยทราบก็มีท่าทีแสดงความไม่พอใจ และพูดว่าสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีอคติกล่าวหารัฐบาลว่าไม่โปร่งใส กับแจ้งถึงกรณีที่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG เนื่องจาก BULOG เป็นผู้เลือกให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวเอง และจะไม่มี

ทบพวนเรื่องดังกล่าว พยานรู้สึกว่าการมีลักษณะไม่พอใจในเรื่องที่พยานสอบถามจึงไม่ได้พูดคุยเรื่องดังกล่าวอีก ซึ่งต่อมาปรากฏเนื้อหาข่าวในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ฉบับลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๑๑๓ หน้า ๘๖๘๗ ว่า “นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรี รว.พาณิชย์ เปิดเผยว่าจะไม่เข้าไปทบพวนกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือร้องเรียนองค์การคลังสินค้า (อคส.) เปิดประมูลข้าว ๕% จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน” เจือสมกับที่จำเลยเบิกความว่า เรื่องที่เกี่ยวกับการขายข้าวให้แก่ BULOG ในประเด็นที่เป็นความอยู่ พยานทราบขั้นตอนสุดท้ายก็คือการที่มีผู้แทนจากสมาคมผู้ส่งออกมาขอพบพร้อมกับประธานต่อต้านคอร์รัปชัน คือ นายประมนต์ สุธีวงศ์ ในเดือน ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามพฤติการณ์แห่งคดีจึงเชื่อได้ว่าจำเลยรับทราบถึงหนังสือสอบถามเกี่ยวกับการเปิดประมูลข้าวโดยไม่โปร่งใสและการกำหนดตัวบริษัทผู้ส่งออกข้าวของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับนั้นแล้ว ส่วนที่จำเลยให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนของ ป.ป.ช. เอกสารหมายเลข จ.๗๔ หน้า ๗๐๒๕ ใจความว่า จำเลยมอบหมายงานในกระทรวงพาณิชย์ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการดูแลรับผิดชอบองค์การคลังสินค้า ตามคำสั่งลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ทั้งก่อนและหลังการมอบหมายจำเลยไม่ทราบเรื่องการดำเนินการตามสัญญาระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG ประมาณต้นเดือน กันยายน ๒๕๕๔ จำเลยพบเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทย ซึ่งสอบถามถึงการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG จำเลยจึงไปสอบถามนายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ จึงได้ความว่าสัญญาดังกล่าวลงนามกันเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ และสัญญาจะมีผลสมบูรณ์เมื่อกระทรวงพาณิชย์ออกหนังสือรับรองให้องค์การคลังสินค้าแล้ว จำเลยเห็นว่าไม่ควรออกหนังสือรับรอง เนื่องจากใกล้ครบกำหนดเวลาส่งมอบข้าว อาจทำให้องค์การคลังสินค้าได้รับความเสียหายโดยไม่สามารถหาข้าวในราคาต่ำส่งมอบได้ทัน ซึ่งต่อมามีสื่อมวลชนขอสัมภาษณ์ข่าวเรื่องนี้จากจำเลย จำเลยจึงสอบถามนายภูมิซึ่งแจ้งว่าคู่สัญญาซื้อขายข้าวตกลงแก้ไข

สัญญาระหว่างกัน และองค์การคลังสินค้าหาข้าวส่งมอบได้กำไร ทำนองกล่าวอ้างว่าจำเลยมอบอำนาจ เบ็ดเสร็จเด็ดขาดให้แก่นายภูมิไปแล้ว และอำนาจในการยกเลิกการรับรองอยู่ที่คู่สัญญานั้น ข้อเท็จจริง ปรากฏตามบันทึกปากคำผู้ถูกกล่าวหาปากนายภูมิ ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนเมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๑ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๓๗ หน้า ๙๒๘๙ ความว่า นายภูมิทราบว่านางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไปเยือนประเทศอินโดนีเซียโดยมีจำเลยร่วมเดินทางไปด้วย ทางประเทศอินโดนีเซียทวงถามถึงการส่งมอบข้าวตามสัญญา พันตรี วีระวุฒิ วัจนะพุกกะ เลขานุการ รัฐมนตรีแจ้งว่าจำเลยจะเป็นผู้พิจารณาเรื่องนี้เอง เพราะต้องรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบ หลังจากนั้นไม่นาน พันตรี วีระวุฒิก็มารายงานนายภูมิว่า ผู้ใหญ่ฝ่ายไทยจะดำเนินการส่งมอบข้าวตามสัญญา ดังกล่าว เพื่อไม่ให้กระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย โดยที่ปรากฏ ข้อเท็จจริงตามบันทึกปากคำของนายภูมิซึ่งให้ถ้อยคำไว้ต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนของ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๒ เอกสารหมายเลข จ.๑๓๗ หน้า ๙๓๑๔ อีกด้วยว่า จำเลยไม่เคยโทรศัพท์ สอบถามหรือพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG และไม่เคยสอบถามเกี่ยวกับกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือทักท้วงเรื่องที่ต้องคลังสินค้าจัดหา ผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG โดยไม่ชอบ และหลังจากนั้นก็ไม่มีการเสนอเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายนี้ให้นายภูมิพิจารณาอีกเลย เมื่อประมวลพยานหลักฐานและพฤติการณ์แห่งคดีประกอบเข้าด้วยกันแล้ว ทำให้มีเหตุผลรับฟังได้ว่า จำเลยทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่องค์การคลังสินค้าทำ สัญญาซื้อขายข้าวกับ BULOG มาก่อนแล้ว ตั้งแต่ช่วงแรกที่จำเลยเข้ามาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพาณิชย์ โดยเห็นว่าไม่ควรปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว เนื่องจากอาจทำให้องค์การคลังสินค้า ได้รับความเสียหาย แต่เมื่อจำเลยได้ร่วมเดินทางไปเยือนประเทศอินโดนีเซียกับนางสาวยิ่งลักษณ์ และ ได้รับการทวงถามจากทางฝ่ายอินโดนีเซียเกี่ยวกับการส่งมอบข้าว จำเลยจึงยินยอมปฏิบัติตามสัญญา

ดังกล่าวเพื่อไม่ให้กระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่นนี้ย่อมแสดงว่าจำเลยยังมีอำนาจและหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์การคลังสินค้า โดยเฉพาะการส่งมอบข้าวตามสัญญาซื้อขายระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG ด้วยตัวเอง มิเช่นนั้นแล้วนายภูมิก็ย่อมต้องได้รับการประสานแจ้งความคืบหน้าจากพันตรี วีระวุฒิเหมือนเช่นที่ผ่านมา หรืออย่างน้อยก็ย่อมต้องมีโอกาสเข้าไปรับรู้เกี่ยวข้องกับภารกิจที่ตนเองได้รับมอบหมาย ดังนี้ บันทึกถ้อยคำของนายภูมิจึงมีน้ำหนักให้น่าเชื่อถือยิ่งกว่า เมื่อจำเลยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้าและเพื่อการนี้มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานอื่นก็ได้ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๘๘ มาตรา ๑๓ อีกทั้งคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมาย จ.๔๑ หน้า ๕๒๖๔ ที่ระบุให้อำนาจจำเลยมอบหมายอำนาจในการสั่งการอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะพึงปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับองค์การคลังสินค้า ให้แก่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายภูมิ ปฏิบัติราชการแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ข้อ ๔ ซึ่งระบุว่า “เนื่องจากแนวทางการบริหารงานของกระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการ โดยยึดถือภารกิจเป็นหลัก ซึ่งจะต้องมีการประสานงานหรือดำเนินการในส่วนราชการต่าง ๆ ของกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จึงอาจปรึกษาหรือสั่งการส่วนราชการต่าง ๆ เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามนโยบาย” เมื่อพิจารณาความตามพระราชกฤษฎีกาและคำสั่งดังกล่าวประกอบกันแสดงให้เห็นว่า การมอบหมายอำนาจดังกล่าวมิได้เป็นการตัดอำนาจหน้าที่โดยเด็ดขาดของจำเลยในฐานะรัฐมนตรีเจ้าสังกัด แต่หากจำเลยยังคงไว้ซึ่งอำนาจที่จะสั่งการ

ส่วนราชการต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงองค์การคลังสินค้า เพื่อให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามนโยบายได้ ดังนั้น เมื่อจำเลยรับทราบถึงความไม่โปร่งใสในการเปิดประมูลผู้ส่งออกข้าว และการกำหนดตัวผู้ประกอบการเพื่อส่งออกข้าวที่ไม่เป็นไปตามปกติแล้ว ก็ชอบที่จะใช้อำนาจและหน้าที่ของรัฐมนตรีเจ้าสังกัดเพื่อเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น สั่งให้ตรวจสอบ หรือทำรายงานยื่นประกอบการพิจารณาหนังสือสอบถามของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เพื่อให้ได้ความกระจ่างชัด ทั้งนี้ ก็เพื่อระงับยับยั้งหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับดำเนินการที่อาจไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การคลังสินค้า อันเป็นการติดตามควบคุมกำกับดูแลโดยทั่วไป ซึ่งอยู่ในวิสัยปกติที่จำเลยจะพึงกระทำได้ การเพิกเฉยไม่กระทำการดังกล่าวแล้วยังด่วนสั่งการให้มีการส่งมอบข้าวเพิ่มเติม โดยไม่มีการออกประกาศเชิญชวนเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวได้มีโอกาสเสนอราคาขายข้าว เพื่อแข่งขันราคา โดยเฉพาะปรากฏข้อเท็จจริงต่อมาตามบันทึกปากคำพยานปากนางสาวดวงพร รอดพยาธิ ซึ่งให้ถ้อยคำไว้ต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนของ ป.ป.ช. ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๑๖ หน้า ๘๗๓๖ ได้ความว่า เมื่อครั้งที่พยานดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ Mr. Sutarto Alimoeso ประธาน BULOG แจ้งพยานว่า ครั้งที่ทำการซื้อขายข้าวโดยมีบริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ปรับปรุงและส่งมอบให้ประเทศอินโดนีเซีย นั้น เกิดปัญหาเรื่องคุณภาพข้าวเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดข้อร้องเรียนและถูกชักฟอกจากทางรัฐบาลอินโดนีเซีย อีกทั้งตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๐๔.๒/๖๕๖๗ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เอกสารหมายเลข จ.๕๓ หน้า ๖๕๘๗ ปรากฏข้อเท็จจริงด้วยว่า บริษัทสยามอินดิกา จำกัด สามารถจัดส่งข้าวให้แก่ BULOG เพียง ๒๖๔,๔๑๕.๔๕ ตัน ด้วยเหตุนี้ BULOG จึงไม่ดำเนินการความร่วมมือกับองค์การคลังสินค้าอีกต่อไป ดังนั้น การที่จำเลยแจ้งแก่ผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย รวมถึงให้สัมภาษณ์ข่าวแก่สื่อมวลชนในขณะนั้นว่า จะไม่มีการทบทวนเรื่องดังกล่าว โดยอ้างว่าองค์การคลังสินค้าดำเนินการส่งมอบข้าวโดยชอบ เนื่องจากฝ่าย

BULOG เป็นผู้เลือกบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าว นั้น นอกจากจะเป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ โดยไม่ปรากฏพยานหลักฐานอื่นใดในทางไต่สวนมาสสนับสนุนให้มีน้ำหนักน่าเชื่อถือแล้วยังก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้าและประเทศชาติตามมา การส่งมอบข้าวโดยอ้างถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศดังกล่าว จึงเชื่อได้ว่ามีนายช่อนเร้นแอบแฝงแสดงให้เห็นถึงเจตนาของจำเลยมาตั้งแต่แรกว่า ต้องการที่จะปล่อยผ่านละเลยหนังสือสอบถามของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG แต่เพียงผู้เดียว เมื่อประมวลพยานหลักฐานตามสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และจากการไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประกอบเข้าด้วยกันแล้ว มีน้ำหนักมั่นคงรับฟังได้ว่า จำเลยกระทำความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตจริงตามฟ้อง

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐ มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗ ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา ๑๕๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้อัตราโทษใหม่แทน แต่กฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่เป็นคุณแก่จำเลย จึงต้องใช้กฎหมายเดิมซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดบังคับแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ ส่วนที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ โดยยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ภายหลังการกระทำ ความผิดยังคงบัญญัติให้การกระทำตามคำร้องเป็นความผิดอยู่และมีระวางโทษเท่าเดิม จึงต้องใช้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำผิดบังคับแก่คดีนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

วินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (เดิม) และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุก ๓ ปี ทางนำสืบของจำเลยเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาอยู่บ้าง กรณีมีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๒ ปี เนื่องจากพฤติการณ์ ในการกระทำความผิดของจำเลยถือเป็นเรื่องร้ายแรง จึงไม่มีเหตุสมควรที่จะรอการลงโทษจำคุกให้ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖.

นายพิชัย เพ็งผ่อง

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม ๑๗/๒๕๖๕

คดีหมายเลขแดงที่ อม ๒๒/๒๕๖๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { อัยการสูงสุด โจทก์
นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยเป็นรองนายกรัฐมนตรี มีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และ ๒๕๖๑

ระหว่างวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึง ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้าได้จัดให้มีการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕ เปอร์เซ็นส่งมอบให้องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย (BULOG) โดยดำเนินการไม่ชอบตามระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ เป็นการเอื้อประโยชน์ให้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ได้รับเลือกเป็นผู้เสนอราคาและเข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้า บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ไม่ปฏิบัติตามสัญญาโดยส่งมอบข้าวให้ BULOG ไม่ครบ ทำให้องค์การคลังสินค้าและประเทศชาติเสียหายอย่างร้ายแรง เสนอขายข้าว ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการขององค์การคลังสินค้า ๗ บาทต่อตัน สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

มีหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซียถึงจำเลยในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แจ้งว่าสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่ทราบเรื่องที่ยกองค์การคลังสินค้าได้จัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG แต่ไม่ได้รับคำชี้แจงจากจำเลยแต่อย่างใด

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย มีหนังสือขอความเป็นธรรม เรื่องการประมูลส่งข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ถึงจำเลยในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แต่ก็ไม่ได้รับคำชี้แจงแต่อย่างใด สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยจึงเข้าพบจำเลย จำเลยแจ้งว่าการขายข้าวนี้ทางฝ่ายประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบ จำเลยว่าจะไม่มีการทบทวนเนื่องจากกระบวนการเสนอราคาเป็นไปตามขั้นตอนปกติโดยทางประเทศอินโดนีเซียส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ประเทศอินโดนีเซียให้ความเชื่อถือมาให้องค์การคลังสินค้า ความจริงแล้วองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซียหรือ BULOG ไม่เคยให้ข้อเสนอแนะหรือนำรายชื่อผู้ส่งออกข้าวให้กับองค์การคลังสินค้าแต่อย่างใด

ระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวันถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ เวลากลางวัน วันใดไม่ปรากฏชัด จำเลยได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบโดยไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเสนอราคาขายข้าว และไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใดๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง กรณีการร้องเรียนว่าองค์การคลังสินค้าคัดเลือกบริษัทสยามอินดิกา จำกัด โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG โดยไม่จัดให้มีการแข่งขันราคากับผู้เสนอราคารายอื่น ไม่มีประกาศหรือมีหนังสือเชิญชวนผู้ที่สนใจเป็นการทั่วไป อันเป็นการหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม ขัดต่อกฎหมาย และขัดต่อระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งจำเลยมีอำนาจดำเนินการตรวจสอบหรือสั่งการให้องค์การคลังสินค้า

ทบพวทกระบวนกรเสนอราคาที่มีขอบ หรือยกเลิกสัญญา ทั้งจำเลยได้ยืนยันว่า ทางองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย(BULOG)ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ประเทศอินโดนีเซียเชื่อถือซึ่งมีชื่อของบริษัทสยามอินดิก้า จำกัดมาให้องค์การคลังสินค้าพิจารณา ซึ่งไม่เป็นความจริง ต่อมาบริษัทสยามอินดิก้า จำกัดไม่ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าโดยจัดส่งข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบถ้วนตามสัญญา เป็นผลให้ประเทศอินโดนีเซียไม่ทำการค้าขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีก และเสียหายต่อความสัมพันธ์ในทางการค้า เหตุเกิดที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี และแขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ได้มีการแยกดำเนินคดีกับนายสุรศักดิ์ ศรีประภา นายพิฑิต ตั้งพลสวัสดิ์ หรือนายพิพรรธจารย์ มาตธินันท์ นายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนศานต์ บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด นางสาวรัตนา แซ่เฮ้ง บริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด นายสุธี เชื้อมโธสง และนายอภิชาติหรือเสียเปียง จันทรสกุลพร เป็นคดีอาญาต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ แล้ว

ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยให้การปฏิเสธ จำเลยไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ขององค์การคลังสินค้า และบุคคลที่ถูกฟ้องในคดีที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นมาถึงวันที่จำเลยพ้นจากการเป็นรัฐมนตรีในวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ จำเลยมิได้กระทำการอันใดเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้าประชาชน และประเทศชาติ อย่างร้ายแรง

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการแรกคือ จำเลยเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับ พ.ศ.๒๕๖๑ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและหรือเจ้าพนักงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ หรือไม่ ตาม

ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๑๐ สำนักนายกรัฐมนตรีมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสังกัดนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรีรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงาน ในกรณีมีรองนายกรัฐมนตรีสั่งการและการปฏิบัติราชการของรองนายกรัฐมนตรีให้เป็นไปตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ตามมาตรา ๑๑ นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี กำกับการบริหารราชการของกระทรวงหรือทบวงหนึ่งหรือหลายกระทรวงหรือทบวง

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็น กรม แต่ไม่ได้สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือทบวง นายกรัฐมนตรีจะมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีปฏิบัติ ราชการแทนก็ได้

องค์การคลังสินค้าจัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๑๓ ให้ รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การและเพื่อการนี้รัฐมนตรีมีอำนาจเรียก ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การ หรือบุคคลใดๆใน องค์การมาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยืนยันก็ได้

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ช่วงเวลาเกิดเหตุตามฟ้อง จำเลยเป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพาณิชย์ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ.๒๕๔๘ มาตรา ๓๖ ให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ จำเลยจึงอยู่ในฐานะรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบดูแล องค์การคลังสินค้า

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑๖) เจ้าพนักงานหมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่า เป็นเจ้าพนักงาน หรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่ว่าเป็นการประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ คงปฏิเสธไม่ได้ว่าบุคคลในสถานะเช่นจำเลยซึ่งมีตำแหน่งเป็นรอง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ผู้รับผิดชอบดูแลองค์การคลังสินค้าอันเป็นหน่วยงาน

ของรัฐ จะมีใช้เจ้าพนักงานตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา เพราะเป็นงานราชการของแผ่นดิน โดยแท้ และย่อมอยู่ในฐานะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าพนักงานของรัฐ จำเลยเป็นผู้เกี่ยวข้องกับคดีนี้โดยเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงานส่งมอบข้าวขาวตามสัญญาซื้อขายข้าว ระหว่างองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซียหรือ BULOG กับองค์การคลังสินค้า

ปฐมเหตุของปัญหาเนื่องจากในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ รัฐบาลไทยกับรัฐบาลอินโดนีเซียทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) เรื่องซื้อขายข้าวรัฐต่อรัฐ (G to G) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้นได้มอบหมายให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้ดำเนินการเจรจาและขายข้าวให้ BULOG ในนามของรัฐบาลไทย ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๔๓ แฟ้ม ๑๕ แผ่นที่ ๕๓๐๖ - ๕๓๐๗ วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ได้ประชุมและมีมติอนุมัติในหลักการให้องค์การคลังสินค้าดำเนินการตามระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง และนำเสนอคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าทราบก่อนดำเนินการซื้อขายข้าว ให้แก่รัฐบาลอินโดนีเซีย ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๓๕ แฟ้ม ๑๐ แผ่นที่ ๓๕๕๕ - ๓๗๓๘ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายเลขที่ PK/TP - ๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับ องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซียหรือ BULOG โดยตกลงซื้อขายข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ (ข้าวขาว ๑๕ %) ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CERFO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบเดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึงธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเล็ดเตอร์ออฟเครดิต(L/C) ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๒๖ แฟ้ม ๘ แผ่นที่ ๒๖๒๒-๒๖๓๓ และหมายเลข จ.๔๓ แฟ้ม ๑๕ แผ่นที่ ๕๒๘๑ ถึง ๕๓๐๓

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลใหม่ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าได้ทำบันทึกเสนอจำเลยใน ฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการซื้อขาย ปรากฏตาม รายงานการประชุม เอกสารหมายเลข จ.๒๙ แฟ้ม ๙ แผ่นที่ ๒๙๘๐-๒๙๘๔ และหมายเลข จ.๓๔ แฟ้ม ๑๕ แผ่นที่ ๓๔๕๖-๓๔๗๔ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ จำเลยและประเทศอินโดนีเซียได้ลงนามในบันทึกความ

เข้าใจ(MOU)ขยายระยะเวลาเรื่องข้าวออกไปอีก ๕ ปี จนถึงปี ๒๕๕๙ ปรากฏตามเอกสารหมายเลข ๔๓
แฟ้ม ๑๕ แผ่นที่ ๕๓๐๘-๕๓๐

วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ ทั้ง ๒ ฝ่ายได้แก้ไขสัญญาบางส่วน โดยขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวออกไป
จนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ แต่เดือนธันวาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้ายังไม่ได้ดำเนินการส่งมอบ
ข้าวตามสัญญา รัฐบาลอินโดนีเซียได้ติดตามทวงถามให้รัฐบาลไทยดำเนินการส่งมอบข้าวตามสัญญา
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์(นายภูมิ สารผล)มอบหมายให้องค์การคลังสินค้าดำเนินการจัดหาข้าว
เพื่อส่งมอบตามสัญญา ได้สั่งการมอบหมายให้สำนักธุรกิจบริการร่วมกับสำนักกฎหมาย จัดทำหนังสือ
เชิญชวนให้ผู้ประกอบการส่งออกข้าวและตามรายชื่อที่ BULOGแจ้งเพื่อให้มาเสนอราคาพร้อมเงื่อนไขเพื่อส่ง
มอบข้าวให้ BULOG นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ในฐานะประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและ
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ได้ออกคำสั่งที่ ๒๒๗/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม
๒๕๕๔ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้ BULOG โดย
นายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนศานต์ เป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่จัดทำสรุปผลการรับซอง ตรวจสอบ
คุณสมบัติของผู้เสนอราคาขาย เปิดซอง รวมทั้งเจรจาต่อรองกับผู้เสนอราคาขายเพื่อให้ได้ราคาที่ดีที่สุด
และจัดสรรปริมาณขายข้าวให้แก่ผู้เสนอราคาต่ำสุด พร้อมนำเสนอผลการเจรจาต่อนายสุรศักดิ์ ปรากฏตาม
เอกสารหมายเลข ๒๖ แฟ้ม ๘ แผ่นที่ ๒๖๔๓ กับหมายเลข ๓๒ แฟ้ม ๑๐ แผ่นที่ ๓๒๙๖ ในการออก
เลขคำสั่ง นายพิฑิต ตั้งพสสวัสดิ์ หรือพิพรรธารย์ มาตอินันท์ รองผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าได้สั่งการ
ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำคำสั่งดังกล่าวไปออกเลขโดยแจ้งว่าเป็นความลับไม่สามารถส่งผ่านระบบงานสาร
บรรณปกติได้

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ได้ลงนามในหนังสือที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗
ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องการเสนอขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้ BULOG โดยวิธียื่นซองเสนอ
ราคาถึงผู้สนใจเสนอราคาโดยแจ้งว่าให้ผู้สนใจยื่นซองเสนอราคาขายข้าวในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ระหว่าง

เวลา ๙-๑๒ นาฬิกา และคณะกรรมการจะทำการต่อรองกับผู้เสนอราคาขายในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตั้งแต่เวลา ๑๔ นาฬิกาเป็นต้นไป หนังสือดังกล่าวมิได้มีการประกาศเชิญชวนให้ผู้ประกอบการค้าข้าวได้รับทราบเป็นการทั่วไป ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แฟ้ม ๑๐ แผ่นที่ ๓๒๘๔ - ๓๒๑๕

นายพิฑิต์นำหนังสือที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ มาให้นางชลิตา ดินอุดม ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ แต่ไม่มีการสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร นายชลิตาจึงไม่ยอมรับหนังสือและไม่ดำเนินการให้

วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีผู้เข้ามายื่นของเสนอราคา ๒ ราย คือ (๑)บริษัทสยามอินดิกา จำกัด มีนางสาวรัตนา แซ่เฮ้ง กับนายอภิชาติหรือเสียเปียง จันทรสกุลพร เป็นเจ้าของกิจการ (๒)บริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด โดยนายสุธี เชื้อมโธสง อดีตพนักงานของบริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้รับมอบอำนาจตอนบ่ายของวันนั้นได้มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าว ๑๕ % โดยใช้หลักเกณฑ์ตามหนังสือที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ แต่หนังสือฉบับนี้ไม่มีการประกาศให้ผู้ประกอบการค้าข้าวที่เกี่ยวข้องยื่นของเสนอราคาขายข้าวล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ วันทำการ ตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการเพื่อการค้าปกติ พ.ศ.๒๕๔๑ เอกสารหมายเลข จ.๓๓ แฟ้ม ๑๐ แผ่นที่ ๓๔๒๓ - ๓๔๒๔ และแผ่นที่ ๓๔๔๖ - ๓๔๔๗ คณะกรรมการมีมติเลือกบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ซึ่งเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕ % ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ต้นละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ ค่าใช้จ่ายในการบริหารสัญญาขององค์การคลังสินค้าต้นละ ๗ บาท คณะกรรมการทำบันทึกเสนอผลการตรวจคุณสมบัติและผลการเจรจาต่อรองตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แฟ้ม ๑๐ แผ่นที่ ๓๒๘๙ - ๓๓๑๐ นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ได้อนุมัติผลการพิจารณา ตามรายงานคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวที่ อคส. สงบย. ๑๔๑๐๐/๗๕๕ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๗๕ แฟ้ม ๒๐ แผ่นที่ ๗๒๖๗ - ๗๒๖๘

ในวันเดียวกัน สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย มีหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลยในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แจ้งว่า สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่

ทราบเรื่องท้องที่การคลังสินค้าจัดให้มีการยื่นขอเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้BULOG ขอทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า แต่ก็ไม่ได้รับคำชี้แจงจากจำเลย ปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๕๕ แฟ้ม ๑๘ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีการลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕ % วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยเข้าพบจำเลย จำเลยแจ้งว่า การขายข้าวนี้ จำเลยนำสืบว่าเรื่องบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ไม่ปฏิบัติตามสัญญา ไม่เป็นความจริง ทางประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว ความจริงแล้ว ทางอินโดนีเซียไม่เคยให้ข้อเสนอแนะหรือนำรายชื่อผู้ส่งออกข้าวให้องค์การคลังสินค้าแต่อย่างใด ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๖ แฟ้ม ๑๘ จำเลยยังให้ข่าวกับสื่อมวลชนว่าจะไม่มีการทบทวนกรณีของบริษัทสยามอินดิกา จำกัด

โจทก์บรรยายฟ้องว่า ต่อมาบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าโดยจัดส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบถ้วนตามสัญญาเป็นผลให้ประเทศอินโดนีเซียไม่ทำการค้าขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีกและเสียหายต่อความสัมพันธ์ในทางการค้าขายข้าวระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซียอย่างร้ายแรง เห็นสมควรวินิจฉัยก่อนว่า องค์การคลังสินค้าได้รับความเสียหายหรือไม่ นายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ พยานโจทก์เบิกความว่า ในการส่งมอบงวดสุดท้าย มีปัญหาเรื่องคุณภาพข้าว BULOG ไม่ยอมรับข้าวที่ส่งมอบ และต่อมามีการยกเลิกสัญญาดังกล่าว นางสาวกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ พยานโจทก์เบิกความว่า พยานทราบข่าวว่า การส่งมอบข้าวมีปัญหาเรื่องคุณภาพข้าว ไม่เป็นไปตามสัญญา ทั้งส่งมอบข้าวไม่ครบถ้วน ปรากฏตามสำเนาข่าวหมาย จ.๑๑๓ แผ่นที่ ๘๖๘๐-๘๖๙๐ จำเลยนำสืบว่าเรื่องบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ไม่ปฏิบัติตามสัญญา ไม่เป็นความจริง เห็นว่า พยานโจทก์ปากนางสาวกอบสุข ไม่ได้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง เป็นแต่รับทราบข่าวมา คำพยานโจทก์ในประเด็นนี้จึงอยู่ในฐานะยืนยันปากยันคำกับจำเลย นายเกียรติขจร แซ่ใต้ อดีตพนักงานการพาณิชย์ ๖ ขององค์การคลังสินค้า มาเบิกความเป็นพยานศาลว่า องค์การคลังสินค้าไม่ได้รับความเสียหายตามสัญญาส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG นายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนสานต์ พยานศาลเบิกความว่า พยานมาทราบในภายหลังเกิดเหตุว่า

องค์การคลังสินค้าไม่มีความเสียหาย และคุณภาพข้าวก็ปกติ เรื่องความเสียหายที่เกิดแก่องค์การคลังสินค้า และประเทศชาติเรื่องการค้าขายข้าวกับ BULOG พยานหลักฐานที่โจทก์นำสืบมายังไม่พอที่จะรับฟังตามที่ โจทก์บรรยายฟ้องมา

ในประเด็นที่ว่าจำเลยปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ นางสาวกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ พยานโจทก์เบิกความว่า พยานได้เข้าพบจำเลยพร้อมด้วยนายประมนต์ สุธีวงศ์ นายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ จำเลยแจ้งว่าเรื่องบริษัท สยามอินดิก้า จำกัดเป็นเรื่องที่ทางฝ่ายประเทศอินโดนีเซียได้ระบุตัวผู้ทำการส่งออกด้วยตนเอง ทาง ฝ่ายรัฐบาลไทยหรือกระทรวงพาณิชย์ไม่ได้เป็นผู้คัดเลือก นายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ พยานโจทก์เบิก ความว่า พยานพร้อมด้วยนายประมนต์ สุธีวงศ์ และนางสาวกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ เข้าพบจำเลย จำเลยแจ้งว่า กรณีที่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ได้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้ BULOG เนื่องจาก BULOG เป็นผู้เลือกเอง จะไม่ มีการทบทวนเรื่องดังกล่าว จำเลยนำสืบว่า จำเลยได้มอบอำนาจให้นายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการ กระทรวงพาณิชย์ จำเลยไม่มีหน้าที่ดูแลองค์การคลังสินค้า เป็นหน้าที่ของนายภูมิ สารผล จำเลยไม่ ทราบถึงการดำเนินการต่างๆตามข้อกล่าวหาและตามฟ้อง เป็นเรื่องการดำเนินงานภายในองค์การคลังสินค้า ทั้งสิ้น ไม่ใช้การกระทำและพฤติกรรมของจำเลย ที่กล่าวหาว่าจำเลยแจ้งแก่ตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าว ไทยว่า การขายข้าวนี้ ทางฝ่ายประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เป็นผู้ส่งมอบ ข้อ กล่าวหาไม่เป็นความจริง เรื่องบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ไม่ปฏิบัติตามสัญญาไม่เป็นความจริง นายภูมิ สารผล พยานโจทก์เบิกความว่า จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้มีคำสั่งมอบหมายให้ พยานกำกับดูแลการปฏิบัติราชการของกรมการค้าต่างประเทศ กรมการค้าภายใน และองค์การคลังสินค้า เห็นว่าในประเด็นที่ว่าทาง BULOG เป็นฝ่ายเสนอซื้อบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เป็นความจริงหรือไม่ ประเด็นนี้ไม่มีพยานโจทก์ปากใดระบุถึงเลย คำพยานโจทก์ปากนายชูเกียรติและนางสาวกอบสุขกับ จำเลยจึงอยู่ในฐานะยืนยันปากยืนยันคำกัน รูปคดีพยานหลักฐานโจทก์ยังมีข้อเคลือบแคลงน่าระวางสงสัย แม้คดี

(อม.๕๐)

- ๑๐ -

นี้ใช้ระบบไต่สวน และศาลเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมแล้วก็ตาม ศาลเห็นสมควรยกประโยชน์แห่งความสงสัย
ให้จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ วรรคสอง

พิพากษายกฟ้อง.

นายประทีป อ้าววิจิตรกุล

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๑๗ /๒๕๖๕

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๒๒ /๒๕๖๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	โจทก์
		นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นเจ้าพนักงาน และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ รวมทั้งกำกับดูแลซึ่งกิจการทั่วไปขององค์การคลังสินค้า (อคส.) มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทน หรือบุคคลใดในองค์การคลังสินค้ามาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยื่นก็ได้ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ จำเลยพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ ระหว่างวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้าจัดให้มีการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่ง

สาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Perum BULOG หรือ BULOG) โดยไม่ชอบด้วยระเบียบองค์การคลังสินค้า ว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ และเป็นการเอื้อประโยชน์ให้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ซึ่งได้รับคัดเลือกเป็นผู้เสนอราคาขายและทำสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้า ทั้งที่ไม่จัดให้มีการแข่งขันราคากับผู้เสนอราคาขายอื่น และไม่มีการประกาศหรือมีหนังสือเชิญชวนผู้ที่สนใจ เป็นการทั่วไป อันเป็นการหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าทำสัญญาซื้อขาย (SALE AND PURCHASE CONTRACT) No. PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ตกลงซื้อข้าวขาว ๑๕% ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน ราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ ส่งมอบเดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ต่อมาวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีการแก้ไขสัญญาให้ขยายระยะเวลาส่งมอบข้าว ออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ โดยจัดทำเอกสารแก้ไขสัญญา AMENDMENT No.๑ Incorporated to the Contract No. PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ dated ๑๘ August ๒๐๑๑ จากนั้นวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่ส่วนงานปฏิบัติการธุรกิจ สังกัดสำนักธุรกิจบริการ รับของเสนอราคาจากผู้เข้ายื่นของเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ๒ ราย ได้แก่ บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด และบริษัทนครสวรรค์ ข้าว จำกัด ทั้งที่ยังมิได้มีการประกาศให้ผู้ประกอบการค้าข้าวหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า อย่างน้อยสามวันทำการเพื่อยื่นของเสนอราคาขายข้าวตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อ สินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อ ส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียพิจารณาแล้วเห็นว่าบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด มีคุณสมบัติ ครบถ้วน มีการยืนยันราคาที่ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐต่อตัน ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาที่องค์การ

คลังสินค้าทำสัญญากับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และองค์การคลังสินค้าได้รับประโยชน์จากค่าบริหารสัญญา คณะกรรมการจึงทำบันทึกผลการตรวจคุณสมบัติเปิดซองและเจรจาต่อรองราคาเสนอขายพิธิรต์ ตังพสสวัสดิ์ หรือนายพิพรรธารย์ มาตธินินทร์ จากนั้นนายสุรศักดิ์ ศรีประภา ประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและในฐานะรักษาการผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าอนุมัติผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียตามเสนอ ในช่วงเวลาเดียวกันสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซียถึงจำเลย แจ้งว่าสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่ทราบเรื่องท้องที่การคลังสินค้าจัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ขอรบายข้อเท็จจริงและความคับหน้าแต่ไม่ได้รับคำชี้แจงจากจำเลย ต่อมาสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซียถึงจำเลยอีกฉบับหนึ่ง เพื่อขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการประมูลส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียขึ้นใหม่ โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด แต่ก็ไม่ได้รับการชี้แจงจากจำเลยเช่นเดิม สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยกับพวกจึงเข้าพบจำเลยเพื่อทวงถามกรณีที่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวดังกล่าว จำเลยแจ้งว่าการขายข้าวนี้ ฝ่ายสาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว และจำเลยให้ชาวแก่อีสานว่าจะไม่มีการทบทวนเรื่องดังกล่าวเนื่องจากกระบวนการเสนอราคาเป็นไปตามขั้นตอนปกติ โดยสาธารณรัฐอินโดนีเซียส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่สาธารณรัฐอินโดนีเซียให้ความเชื่อถือมาให้องค์การคลังสินค้า และองค์การคลังสินค้าเจรจากับผู้ที่มีรายชื่อทั้งหมด ทั้งที่

ความจริงองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียไม่เคยให้ข้อเสนอแนะหรือนำรายชื่อผู้ส่งออกข้าวให้องค์การคลังสินค้าแต่อย่างใด วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าประชุมครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ พิจารณาเรื่องลับในวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณาที่ ๔.๖ เรื่องการจัดซื้อข้าวสารเพื่อส่งมอบหน่วยงาน Perum Bulog of Indonesia โดยคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าให้สัตยาบันการดำเนินการทำสัญญาซื้อขายข้าวครั้งนี้ รวมทั้งอนุมัติในหลักการการดำเนินการจัดหา/จัดซื้อข้าวขององค์การคลังสินค้าเพิ่มเติมให้ครบตามปริมาณที่องค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ได้ตกลงกันไว้ตามสัญญาและข้อตกลงว่าด้วยการแก้ไขสัญญาซื้อขายข้าว วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้าและบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (ครั้งที่ ๑) โดยตกลงเพิ่มปริมาณข้าวขาว ๑๕ % ที่ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีก ๒๐๐,๐๐๐ ตัน รวมเป็น ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นการอาศัยสัญญาเดิมข้อ ๑๕ ในการตกลง ซื้อขายข้าวเพิ่มเติมโดยไม่มีการออกประกาศเชิญชวนเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวเสนอราคาขายข้าวแก่องค์การคลังสินค้า อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายและระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ การกระทำของจำเลยระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ เวลากลางวัน วันใดไม่ปรากฏชัดดังกล่าว ซึ่งจำเลยได้ทราบเรื่องที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ กับมีตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เข้าพบจำเลยเพื่อขอให้ตรวจสอบเรื่องการประมูลให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงสภาพข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย แต่จำเลยไม่ดำเนินการตรวจสอบกระบวนการ

ขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเข้าเสนอราคาขายข้าวดังกล่าว ไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใด ๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็น หรือทบทวนกระบวนการเสนอราคา หรือยกเลิกสัญญา ทั้งยังชี้แจงยืนยันว่า องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่สาธารณรัฐอินโดนีเซียเชื่อถือซึ่งมีชื่อบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด มาให้ องค์การคลังสินค้าพิจารณาทั้งที่ไม่เป็นความจริง และต่อมาบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ส่งมอบข้าวให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียไม่ครบถ้วน ทำให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียไม่ค้าขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีก ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสัมพันธ์ในทางการค้าระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง อันเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด และประเทศชาติอย่างร้ายแรง เหตุเกิดที่กระทรวงพาณิชย์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และทำเนียบรัฐบาล แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนและข้อเท็จจริงที่คู่ความรับกันในระดับตรวจพยานหลักฐาน ประกอบสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้น

ฟังได้ว่า จำเลยได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรีเอกสารถาย จ.๒๘ แผ่นที่ ๒๙๗๐ ถึงแผ่นที่ ๒๙๗๒ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา จำเลยมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน ในกระทรวงให้สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ รวมถึงมีอำนาจกำกับดูแลทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยืนยันก็ได้ วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้า ทำสัญญาซื้อขาย (SALE AND PURCHASE CONTRACT) No. PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Perum BULOG หรือ BULOG) โดยตกลงซื้อขาย ข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ (๑๕%) ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน (ตัน) ในราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CFR (Cost & Freight) FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ เดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเล็เตอร์ออฟเครดิต (L/C) ตามสัญญาซื้อขายพร้อมคำแปลเอกสารหมาย จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๒๒ ถึงแผ่นที่ ๒๖๓๓ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับเอกสารหมาย จ.๔๓ แผ่นที่ ๕๒๘๑ ถึงแผ่นที่ ๕๓๐๓ และ จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๑๗๗ ถึงแผ่นที่ ๗๑๘๘ วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ จำเลยมอบอำนาจการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะพึงปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือ มติคณะรัฐมนตรีให้นายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง

พาณิชย์เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในองค์การคลังสินค้า ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔ เอกสารหมาย จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๑๗๑ วันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายภูมิมีหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๐๑๐๐/๑๘๑๔ และ ที่ ๐๑๐๐/๑๘๑๕ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐ อินโดนีเซียประจำประเทศไทย เพื่อรับรองว่าองค์การคลังสินค้าได้รับอนุมัติจากรัฐบาลให้ทำสัญญา ซื้อขายข้าวกับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ตามหนังสือรับรองพร้อมคำแปล เอกสารหมาย จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๓๖ ถึงแผ่นที่ ๒๖๓๗ และ จ.๔๖ แผ่นที่ ๕๓๒๓ ถึงแผ่นที่ ๕๓๒๗ ต่อมานายสุรศักดิ์ ศรีประภา ประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและในฐานะรักษาการผู้อำนวยการ องค์การคลังสินค้าพร้อมคณะเข้าร่วมการประชุมระหว่างองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐ อินโดนีเซีย กับองค์การคลังสินค้า เพื่อหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีมติเห็นชอบให้แก้ไขสัญญาบางส่วน โดยขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวออกไป จนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ตามเอกสารแก้ไขสัญญา AMENDMENT No.๑ Incorporated to the Contract No. PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ dated ๑๘ August ๒๐๑๑ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ และบันทึกการประชุมเอกสารหมาย จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๔๐ ถึงแผ่นที่ ๒๖๔๒ และ คำแปล เอกสารหมาย จ.๔๔ แผ่นที่ ๕๓๑๐ ถึงแผ่นที่ ๕๓๑๔ กับ จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๒๐๘ ถึงแผ่นที่ ๗๒๑๓ วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ออกคำสั่งองค์การคลังสินค้าที่ ๒๒๗/๒๕๕๔ เรื่อง แต่งตั้ง คณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย มีนายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนสานต์ เป็นประธานกรรมการ ให้มีอำนาจหน้าที่จัดทำสรุปผลการรับของ ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคาขาย เปิดซองรวมทั้งเจรจาต่อรองกับผู้เสนอราคาขายเพื่อให้ได้ ราคาที่ดีที่สุด และจัดสรรปริมาณขายข้าวให้แก่ผู้เสนอราคาต่ำสุด พร้อมนำผลการเจรจาต่อรองเสนอ

ต่อมานายสุรศักดิ์ให้ความเห็นชอบ ตามคำสั่งองค์การคลังสินค้า เอกสารหมายเลข ๒๖ แผ่นที่ ๒๖๔๓ และ จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๒๙๖ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีการเสนอหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียโดยวิธียื่นซองเสนอราคา พร้อมประกาศแนบท้ายให้นางชลิตา ดินอุดม ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ องค์การคลังสินค้า โดยในประกาศแนบท้ายดังกล่าวกำหนดให้ผู้สนใจยื่นซองเสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๙ ถึง ๑๒ นาฬิกา ณ องค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ แต่เนื่องจากยังไม่มีคำสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร นางชลิตา จึงยังไม่รับดำเนินการ ในระหว่างรอผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร เจ้าหน้าที่ส่วนงานปฏิบัติการ สังกัดสำนักธุรกิจบริการ ได้รับซองเสนอราคาในห้องประชุมชั้น ๔ ขององค์การคลังสินค้า ต่อมาเวลา ๑๑.๑๕ นาฬิกา มีผู้ยื่นซองเสนอราคา ๒ ราย คือ บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ที่มีนางสาวรัตนา แซ่เฮ้ง เป็นกรรมการผู้มีอำนาจ และนายอภิชาติหรือ เสี่ยเปียง จันทรสกุลพร เป็นเจ้าของกิจการมีอำนาจตัดสินใจแต่ผู้เดียวในการดำเนินการ โดยมีนางสาวทัญญูตา บุญมาประเสริฐ เป็นผู้รับมอบอำนาจยื่นซองเสนอราคา และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ที่มีนายสุธี เชื้อมโหสง เป็นผู้รับมอบอำนาจยื่นซองเสนอราคา โดยนายสุธีเป็นหรือเคยเป็นพนักงานของบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารที่ยื่นแล้วเห็นว่าครบถ้วนจึงรับซองเสนอราคาของทั้งสองบริษัทไว้ ครั้นเวลา ๑๒ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ปิดรับซองเสนอราคา ต่อมาเวลา ๑๒.๑๐ นาฬิกา มีบริษัทเชียงใหม่อินเตอร์ไรซ์ จำกัด ส่งเอกสารที่ระบุว่าไม่เสนอราคามาที่องค์การคลังสินค้าทางโทรสาร ในระหว่างที่มีผู้ยื่นซองเสนอราคา สำนักธุรกิจบริการได้รับหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ อีก

ครั้งหนึ่ง โดยส่งมาตามระบบงานสารบรรณ สั่งการให้ดำเนินการรับซองเสนอราคา เมื่อรับซองเสนอราคาเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ได้ทำบันทึกส่วนงานปฏิบัติธุรกิจ สำนักธุรกิจบริการ ที่ สงปร. ๑๑๑๐๐/๕๕๒ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ รายงานผลการรับซองเสนอราคาเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๒๙๗ ถึง แผ่นที่ ๓๒๙๘ เพื่อเสนอนายสมศักดิ์ในฐานะประธานกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย ทั้งที่ยังไม่ได้มีการประกาศให้ผู้ประกอบการค้าข้าวหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องยื่นซองเสนอราคาขายข้าวล่วงหน้าอย่างน้อยสามวันทำการตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๔ นาฬิกา นายสมศักดิ์จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย คณะกรรมการประชุมร่วมกันลงมติว่าบริษัทสยามอินดิగా จำกัด มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศขององค์การคลังสินค้า ส่วนบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ยื่นสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ก่อนวันยื่นซองเสนอราคาเกิน ๑ เดือน จึงไม่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติ โดยบริษัทสยามอินดิกา จำกัด เสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ และเสนอค่าใช้จ่ายในการบริหารสัญญาขององค์การคลังสินค้าตันละ ๗ บาท ก่อนมีการเจรจาต่อรองราคา นายสมศักดิ์ได้แจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการทราบว่า องค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียทำสัญญาซื้อขายข้าวกันที่ราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ คณะกรรมการจึงให้นำราคาที่ซื้อขายดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการเจรจาต่อรอง ผลการเจรจาต่อรองปรากฏว่า บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ยืนยันราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาที่องค์การคลังสินค้าทำสัญญากับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และองค์การ

คลังสินค้าได้รับประโยชน์จากค่าบริหารสัญญา จึงตกลงรับราคาที่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เสนอ และจัดทำบันทึกเสนอผลการตรวจคุณสมบัติ เปิดซอง และเจรจาต่อรองราคาตามหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส. สงบย ๑๔๑๐๐/๗๕๕ (ภมม) เรื่อง ผลการตรวจคุณสมบัติ เปิดซองและเจรจาต่อรองราคาเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๒๙๙ ถึงแผ่นที่ ๓๓๐๑ ต่อมานายสุรศักดิ์ในฐานะรักษาการผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าได้อนุมัติผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕ % เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียดังกล่าว วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา กลางวัน พันตำรวจตรีศราวุฒิ สกุลมีฤทธิ์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในเทอมการค้า CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย กับบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๐๒ ถึงแผ่นที่ ๓๓๐๖ ตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปีการผลิต ๒๕๕๔ ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ มูลค่ารวมทั้งสิ้น ๕๕,๙๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ชำระค่าข้าวที่ซื้อขายโดยการโอนสิทธิการรับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ที่องค์การคลังสินค้าได้รับจากองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียเพื่อให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด นำไปเรียกเก็บเงินจากองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และบริษัทสยามอินดิกา จำกัด จะชำระค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสัญญาในอัตราตันละ ๗ บาท ของปริมาณข้าวสารที่ส่งมอบให้แก่องค์การคลังสินค้าตามสัญญา วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าประชุมครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและฝ่ายบริหารขององค์การคลังสินค้าได้แจ้งต่อที่ประชุมว่าจะมีการพิจารณาเรื่องลับ และแจกเอกสารประกอบการประชุมในขณะนั้นเป็นเอกสาร

วาระเสนอเฉพาะกรรมการองค์การคลังสินค้า ๒ แผ่น เป็นการพิจารณาในวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา
ที่ ๔.๖ การจัดซื้อข้าวสารเพื่อส่งมอบหน่วยงาน Perum Bulog of Indonesia โดยคณะกรรมการ
องค์การคลังสินค้ามีมติให้สัตยาบันการทำสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับบริษัทสยาม
อินดิกา จำกัด เพื่อให้องค์การคลังสินค้าสามารถส่งมอบข้าวให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐ
อินโดนีเซียได้ครบตามปริมาณที่ตกลงไว้ และมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพิจารณา
ดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป กับอนุมัติในหลักการการดำเนินการจัดหา/จัดซื้อข้าวสารเพิ่มเติม
เพื่อให้ครบตามปริมาณที่องค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้
ตกลงกันไว้ ตามรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ วันที่
๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๒๙ ถึงแผ่นที่ ๓๓๓๑ กับเอกสารหมายเลข จ.๗๔
แผ่นที่ ๗๒๓๒ ถึงแผ่นที่ ๗๒๓๔ วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้าและบริษัทสยามอินดิกา
จำกัด ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในเทอมการค้า CFR (Cost & Freight) FO
เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔
(ครั้งที่ ๑) เอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๐๗ ถึงแผ่นที่ ๓๓๐๘ เพื่อเพิ่มปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่
ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีก ๒๐๐,๐๐๐ ตัน รวมเป็นปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อขายตามสัญญา
ทั้งสิ้น ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ และองค์การคลังสินค้าได้รับค่าใช้จ่าย
ดำเนินการตันละ ๗ บาท โดยอาศัยสัญญาเดิมในข้อ ๑๕ ในการตกลงซื้อขายข้าวเพิ่มเติม ทำให้ไม่มี
การออกประกาศเชิญชวนเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวเสนอราคาขายข้าวแก่องค์การ
คลังสินค้าตามระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ในการ
ซื้อขายข้าวครั้งนี้สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือถึงจำเลย ๒ ฉบับ ฉบับแรก ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม

๒๕๕๔ เรื่อง การขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ซึ่งสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยอ้างว่าไม่ทราบเรื่องที่มีการคลังสินค้าจัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าว เพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย(BULOG) และฉบับที่สอง ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย เพื่อขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการประมูลขึ้นใหม่ หนังสือของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับดังกล่าวส่งถึงสำนักงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ หลังจากลงรับหนังสือแล้วมีการเสนอไปจนถึงเจ้าหน้าที่หน้าห้องของนายภูมิซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ได้เสนอหนังสือทั้งสองฉบับให้จำเลยพิจารณาตามเอกสารหมายเลข จ.๕๕ และ จ.๕๖ ต่อมาในเดือนเดียวกัน นางกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ นายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และนายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ นายกกิตติมศักดิ์สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เข้าพบจำเลยเพื่อติดตามทวงถามเรื่องขอความเป็นธรรมตามหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าว โดยมีนายจักรพงษ์ แสงมณี ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อยู่ร่วมรับฟังด้วย จำเลยเดินทางไปร่วมงาน WTO Ministerial Meeting ณ สมาพันธรัฐสวิส ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยสายการบินไทย เที่ยวบิน TG ๙๒๐ เวลา ๒๓.๔๐ นาฬิกา และเดินทางกลับโดยสายการบินไทย เที่ยวบิน TG ๙๒๑ ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงกรุงเทพมหานคร เวลา ๐๖.๓๐ นาฬิกา และจำเลยเดินทางไปร่วมงาน ๔th GMS Summit ณ กรุงเนปิดอร์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยเครื่องบินของกองทัพอากาศ เวลา ๑๖ นาฬิกา และเดินทางกลับถึงกรุงเทพมหานคร ในวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลาประมาณ ๑๗ นาฬิกา ตามเอกสารประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาหมายเลข จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๒๑๔ ถึงแผ่นที่ ๗๒๒๙ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ จำเลยพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ตามประกาศให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรี เอกสารหมาย จ.๒๘ แผ่นที่ ๒๙๗๓ ถึงแผ่นที่ ๒๙๗๖ ต่อมาวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๕ หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุล รองนายกรัฐมนตรีได้ไปยังสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินว่า มีการทำสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียโดยเปลี่ยนให้บริษัทเอกชนเข้าทำสัญญาส่งมอบข้าวแทนองค์การคลังสินค้า ไม่ทราบว่าได้ข้าวมาจากที่ใด และส่งออกข้าวที่มีคุณภาพต่ำกว่าที่ตกลงทำสัญญา ๒๗๖,๐๐๐ ตัน จนองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียระงับการรับมอบข้าว ทำให้ทางราชการเสียหาย สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินได้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบเรื่องดังกล่าวแล้ว พบว่าผู้ก่อตั้งบริษัทสยามอินดิโก จำกัด มีความเกี่ยวข้องกับบริษัทเพรสซิเด็น อะกริเทคดิง จำกัด ซึ่งล้มละลายไปแล้ว และพบว่าการประมูลซื้อขายข้าวดังกล่าวกระทรวงพาณิชย์ไม่มีหนังสือแจ้งสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยเพื่อให้ช่วยตรวจสอบบริษัทต่าง ๆ ที่เข้าประมูลเหมือนที่เคยปฏิบัติตามปกติ สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินจึงส่งเรื่องร้องเรียนพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องถึงเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามหนังสือร้องเรียนเอกสารหมาย จ.๔ แผ่นที่ ๖๔๖ ถึงแผ่นที่ ๖๕๑ คณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วมีมติว่า การกระทำของจำเลยมีมูลเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๙๒ จึงส่งรายงาน เอกสารและความเห็นมายังโจทก์เพื่อยื่นฟ้องคดีนี้

ปัญหาต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นควรวินิจฉัยก่อนว่า จำเลยเป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ให้ต้องถูกฟ้องต่อศาลนี้หรือไม่ เห็นว่า แม้ประมวลกฎหมายอาญา

มิได้บัญญัติบทนิยามของเจ้าพนักงานไว้ แต่เจ้าพนักงานซึ่งจะเป็นผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น ย่อมหมายถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย ซึ่งอาจจะบุไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน หรือระบอบการและให้ผู้ที่สังกัดอยู่เป็นเจ้าพนักงาน หรืออาจเป็นการแต่งตั้งโดยกฎหมายทั่วไปซึ่งระบอบวิธีการแต่งตั้งไว้และได้มีการแต่งตั้งถูกต้องตามกฎหมายดังกล่าว โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ บัญญัติว่า “ข้าราชการการเมืองได้แก่บุคคลซึ่งรับราชการในตำแหน่งข้าราชการการเมือง ดังต่อไปนี้ ... (๒) รองนายกรัฐมนตรี ... (๖) รัฐมนตรีว่าการ ...” มาตรา ๗ บัญญัติว่า “การแต่งตั้งและการออกจากตำแหน่งของรัฐมนตรี ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ใช้บังคับขณะเกิดเหตุ มาตรา ๑๗๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่ง และรัฐมนตรีอื่น ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี ... มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ...” นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ใช้บังคับขณะเกิดเหตุ มาตรา ๔ นิยาม “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่ารวมถึง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย และนิยาม “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่ารวมถึงรัฐมนตรีด้วยเช่นเดียวกัน พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๑ บัญญัติว่า “นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ ... (๒) มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรีกำกับการบริหารราชการของกระทรวงหรือทบวงหนึ่ง หรือหลายกระทรวงหรือทบวง ...” และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “ให้รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การและเพื่อการนี้รัฐมนตรีมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ

ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์กร หรือบุคคลใด ๆ ในองค์กร มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความ
คิดเห็น หรือให้ทำรายงานอื่นก็ได้” โดยมาตรา ๓ นิยาม “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษา
การตามพระราชกฤษฎีกานี้ และมาตรา ๓๖ บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตาม
พระราชกฤษฎีกานี้ ดังนั้น เมื่อจำเลยได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ อันเป็นการแต่งตั้งถูกต้องตามกฎหมาย จำเลยย่อมมีหน้าที่รับผิดชอบ
ควบคุม กำกับ ดูแล และบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ รวมถึงองค์การคลังสินค้าด้วย แม้ขณะที่
องค์การคลังสินค้าตกลงทำสัญญาซื้อขาย (SALE AND PURCHASE CONTRACT) No. PK/TP-๐๐๒/
DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย (Perum BULOG หรือ
BULOG) ตกลงซื้อข้าวขาว ๑๕% เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ รัฐบาลชุดที่จำเลยมีหน้าที่รับผิดชอบ
จะยังมิได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา แต่หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งหากปล่อยให้เนิ่นช้าไป
จะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของแผ่นดินดังเช่นการซื้อขายข้าวระหว่างประเทศซึ่งมีกำหนดการ
ส่งมอบครั้งแรกภายในเดือนกันยายน ๒๕๕๔ อันเป็นระยะเวลากระชั้นชิดเช่นนี้ คณะรัฐมนตรีที่เข้ารับ
หน้าที่จะดำเนินการไปพลางก่อนเพียงเท่าที่จำเป็นก็ได้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง นายกรัฐมนตรีย่อมมีอำนาจมอบหมายให้จำเลยซึ่งได้รับ
โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้กำกับดูแลบริหารราชการ
กระทรวงพาณิชย์ จำเลยจึงมีอำนาจกำกับการบริหารราชการของกระทรวงพาณิชย์ แล้วจึงมีอำนาจ
หน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า นอกจากนี้ ขณะที่สมาคมผู้ส่งออก
ข้าวไทยมีหนังสือลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ กับมีตัวแทนสมาคม
ผู้ส่งออกข้าวไทยเข้าพบจำเลยในช่วงเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ นั้น คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อ

รัฐสภาเสร็จสิ้นแล้ว ถือว่าจำเลยเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ครบถ้วนแล้ว ส่วนที่จำเลยมอบอำนาจการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะพึงปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรีให้นายภูมิ สารผล ซึ่งได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในองค์การคลังสินค้า ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๘ (๒) จะทำให้จำเลยหลุดพ้นจากอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปและอำนาจอื่นตามที่พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดไว้หรือไม่นั้น เห็นว่า แม้จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มอบอำนาจดังกล่าวให้นายภูมิในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์สั่ง อนุญาต อนุมัติ ปฏิบัติราชการ หรือดำเนินการตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะพึงปฏิบัติแทนในองค์การคลังสินค้าตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๘ วรรคหนึ่งก็ตาม แต่มาตรา ๔๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้มอบอำนาจแล้ว ผู้มอบอำนาจมีหน้าที่กำกับติดตามผลการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจ และให้มีอำนาจแนะนำแก้ไขการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจได้” เช่นนี้ จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ผู้มอบอำนาจในการควบคุมดูแลองค์การคลังสินค้าหาได้หลุดพ้นจากอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำกับดูแลองค์การคลังสินค้าตามบทบัญญัติของกฎหมายแต่อย่างใดไม่ เมื่อคดีนี้โจทก์กล่าวหาว่า จำเลยกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

พาณิชย์ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่กำกับดูแลองค์การคลังสินค้าในมูลเหตุที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการทำสัญญาซื้อข้าวขาว ๑๕% ระหว่างองค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และการทำสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ระหว่างองค์การคลังสินค้ากับบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กับการที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ รวมถึงการที่ตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยเข้าพบจำเลยเพื่อทวงถามกรณีที่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวโดยไม่ชอบ โดยอ้างว่าจำเลยมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การคลังสินค้า และมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยื่นก็ได้ จำเลยจึงเป็นบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงที่โจทก์สามารถยื่นฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลนี้ซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทุจริตต่อหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ (๑) ได้

สำหรับการกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามฟ้องหรือไม่นั้น เห็นว่า โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใด ๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็น เมื่อมีการทักท้วงและร้องขอให้เปิดประมูลใหม่จากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย แสดงเจตนาออกโดยแจ้งชัดเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด โดยจำเลยชี้แจงยืนยันว่า องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่สาธารณรัฐ

อินโดนีเซียเชื่อถือซึ่งมีชื่อของบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด มาให้องค์การคลังสินค้าพิจารณาซึ่งไม่เป็นความจริง อันเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความเสียหาย สืบเนื่องจากการที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือ ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลย ขอรบข้อเท็จจริงและความคืบหน้าของการประมุขยื่นขอเสนอราคาส่งมอบข้าวให้องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และขอความเป็นธรรมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดประมุขยื่นขอเสนอราคาส่งมอบข้าวดังกล่าวใหม่โดยถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติมาอย่างเคร่งครัด ซึ่งก็ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานธุรการสำนักงานรัฐมนตรี (สร.) รับหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าวลงระบบสารบรรณ สป.พณ. ปี ๒๕๕๔ สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ สำนักงานรัฐมนตรี (ธุรการ สร.) วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ ตามเอกสารประกอบการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของจำเลยหมายเลข จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๒๓๐ และแผ่นที่ ๗๒๓๑ ซึ่งตามข้อมูลระบบสารบรรณดังกล่าวเจ้าหน้าที่เสนอหนังสือถึงนายภูมิวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ โดยมีได้เสนอหนังสือดังกล่าวถึงจำเลย และได้ความว่ามีการรายงานให้จำเลยทราบ จำเลยยืนยันว่าไม่เคยเห็นหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าว ประกอบกับจำเลยมีหลักฐานสนับสนุนว่าในช่วงเวลาที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือมานั้น จำเลยเดินทางไปเข้าร่วมประชุม WTO Ministerial Meeting ณ สมาพันธรัฐสวิส ระหว่างวันที่ ๑๓ ถึงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ และเดินทางไปเข้าร่วมงาน ๔th GMS Summit ที่กรุงเนปิดอร์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ระหว่างวันที่ ๑๙ ถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ จำเลยมอบอำนาจการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินการให้นายภูมิซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในการกำกับดูแลและบริหารราชการองค์การคลังสินค้า ตั้งแต่วันที่

๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ย่อมมิใช่เรื่องผิดปกติที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะเสนอหนังสือทั้งสองฉบับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์การคลังสินค้าให้นายภูมิเป็นผู้พิจารณาโดยตรง และอาจเป็นเหตุให้ไม่มีการรายงานให้จำเลยทราบว่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือทั้งสองฉบับถึงจำเลย ทั้งเมื่อข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานธุรการสำนักงานรัฐมนตรีไม่ได้เสนอหนังสือสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับดังกล่าวให้จำเลยพิจารณา แม้นางกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ และนายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ ตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยอ้างว่าบุคคลทั้งสองคนเข้าพบจำเลยเพื่อติดตามทวงถามเรื่องขอความเป็นธรรมตามหนังสือทั้งสองฉบับ แต่บุคคลทั้งสองไม่ได้ยืนยันว่ามี การแจ้งให้จำเลยทราบถึง ความมีอยู่ของหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าว เพื่อให้จำเลยเร่งรัดติดตามตรวจสอบหนังสือโดยเร็วในวัน ที่เข้าพบ แม้ทางใต้สวนจะได้ความท่านองว่าจำเลยทราบเรื่องการทำสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ระหว่างองค์การคลังสินค้าและองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพราะเหตุที่ช่วงต้น เดือนกันยายน ๒๕๕๔ จำเลยได้พบเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอินโดนีเซียประจำประเทศไทยในงานเลี้ยง แล้วเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐอินโดนีเซียสอบถามเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และต่อมาเมื่อประมาณ เดือนกันยายน ๒๕๕๔ จำเลยพบกับกรรมการของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ณ ภัตตาคารจีนเทียนตี้ ที่ศูนย์การค้าเกษรพลาซ่า แต่การรับทราบถึงการค้าระหว่างองค์การคลังสินค้าและองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียดังกล่าว ก็มีได้หมายความว่าจำเลยต้องทราบข้อเท็จจริงว่าเกิดข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องในการดำเนินการ หรือมีการร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องการจัดหาผู้ขายหรือปรับปรุงสภาพข้าวให้แก่องค์การคลังสินค้าเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียหรือไม่ อย่างไร ประกอบกับได้ความจากจำเลยว่ จำเลยเห็นว่าเรื่อง การซื้อขายมีนโยบายของรัฐบาลหรือกระทรวงพาณิชย์ จำเลยไม่ต้องการให้องค์การคลังสินค้าตกอยู่ในความเสี่ยงที่อาจขาดทุน กระทรวง

พาณิชย์จึงยับยั้งไม่ออกหนังสือรับรองว่าองค์การคลังสินค้าได้รับอนุมัติจากรัฐบาลให้ทำสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียซึ่งเป็นเงื่อนไขให้สัญญาให้มีผลผูกพันองค์การคลังสินค้า ทำให้สัญญาดังกล่าวยังไม่มีผลผูกพันจนกว่าผู้ซื้อจะได้หนังสือรับรองจากกระทรวงพาณิชย์ ส่วนที่ต่อมานายภูมิมีหนังสือลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ รับรองว่าองค์การคลังสินค้าได้รับอนุมัติจากรัฐบาลให้ทำสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียเพื่อให้สัญญาให้มีผลผูกพันนั้น ก็เป็นการดำเนินการของนายภูมิในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ที่ได้รับมอบอำนาจให้กำกับดูแลองค์การคลังสินค้าแทนจำเลย แต่ไม่ได้ความว่า จำเลยมีส่วนเกี่ยวข้อง รู้เห็น หรือสั่งการให้ดำเนินการ หรือจำเลยรับทราบเรื่องความผูกพันและการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายขณะนั้นแล้ว เมื่อนางกอบสุขและนายชูเกียรติเข้าพบจำเลยเพื่อสอบถามเรื่องเกี่ยวกับการทำสัญญาระหว่างองค์การคลังสินค้าและบริษัทสยามอินดิกา จำกัด จำเลยยืนยันว่า จำเลยทราบเรื่องการซื้อขายข้าวและข้อหักท้วงของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยจากสื่อมวลชนที่มาสอบถามและที่ปรากฏเป็นข่าว จำเลยได้สอบถามนายภูมิเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวและได้รับแจ้งจากนายภูมิว่า มีการอนุมัติให้แก่สัญญาโดยไม่จำเป็นต้องให้จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกหนังสือรับรองก่อน การดำเนินการซื้อขายเป็นเรื่องขององค์การคลังสินค้าที่คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการจัดหาข้าวให้เป็นไปตามสัญญา เมื่อองค์การคลังสินค้าพิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย และองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้แจ้งรายชื่อบริษัทที่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียสนใจให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวมาให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ที่ได้รับคัดเลือกก็เป็นบริษัทหนึ่งในรายชื่อที่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียแจ้งมา จำเลยจึงชี้แจงเรื่องดังกล่าวแก่ผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

ว่าจะไม่มีการทบทวนและให้ข่าวในลักษณะเดียวกันต่อสื่อมวลชนตามที่อ้างว่าได้รับทราบข้อมูลจาก นายภูมิ ดังที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์แนบท้ายบันทึกคำให้การของนางกอบสุขเอกสารหมายเลข จ.๑๑๓ แผ่นที่ ๘๖๘๐ และแผ่นที่ ๘๖๘๗ ซึ่งก็ปรากฏว่าในการให้ข่าวต่อสื่อมวลชนดังกล่าวจำเลยมิได้ระบุ เฉพาะเจาะจงว่า องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียเสนอชื่อผู้ขายรายใดรายหนึ่ง หรือ เสนอชื่อบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด มาโดยเฉพาะเจาะจง จำเลยยังแนะนำนางกอบสุขและนายชูเกียรติ ด้วยว่าให้สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยร้องเรียนไปยังคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ โดยตรง สอดคล้องกับที่นายจักรพงษ์ แสงมณี ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งอยู่ร่วม พุดคุยในขณะที่นางกอบสุขและนายชูเกียรติเข้าพบจำเลยเบิกความว่า จำเลยชี้แจงว่าการ ดำเนินการเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การคลังสินค้าที่จะจัดหาผู้ประกอบการค้าข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียตามสัญญาที่ทำกันไว้ หากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการดำเนินการขององค์การคลังสินค้า ขอให้สมาคมทำหนังสือ ร้องเรียนไปยังคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง จากนั้นตัวแทน ของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีท่าทีแสดงความเข้าใจและไม่ได้เรียกร้องให้จำเลยดำเนินการใด ๆ เพิ่มเติม นางกอบสุขและนายชูเกียรติเบิกความรับว่า บุคคลทั้งสองไม่ได้มีหนังสือร้องเรียนหรือ สอบถามไปยังคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าเพื่อให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงแต่อย่างใด ทั้งที่องค์การ คลังสินค้าเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและเป็นคู่สัญญาซื้อขายข้าวโดยตรง ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่อาจ ทำให้มีการชี้แจงและรายงานตอบข้อขัดข้องตามหนังสือของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับไปยัง จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาองค์การคลังสินค้า พ.ศ.๒๔๙๘ ทราบ นอกจากนี้ ข้อเท็จจริงตามที่จำเลยชี้แจงแก่นางกอบสุขและนายชูเกียรติกับที่ให้ข่าว

จนมีการนำไปเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ วาระที่ ๔ เรื่อง เพื่อพิจารณาที่ ๔.๖ เอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๒๙ ถึงแผ่นที่ ๓๓๓๑ และเอกสารหมายเลข จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๒๓๒ ถึงแผ่นที่ ๗๒๓๔ แสดงให้เห็นว่า จำเลยมีได้อ้างว่าองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียระบุชื่อผู้ขายมาเพียงรายเดียว คือ บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เพื่อให้เป็นคู่สัญญาไปในทันที ดังข้อกล่าวอ้างของนางกอบสุขและนายชูเกียรติ ทั้งในการเสนอราคาขายข้าวครั้งนี้มีบริษัทอื่นเข้ายื่นของเสนอราคาแข่งขันกับบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ด้วย ส่วนที่นายภูมิให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเบิกความยืนยันกับทางไต่สวนของจำเลยว่า จำเลยไม่เคยโทรศัพท์สอบถามหรือพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย และไม่เคยสอบถามเกี่ยวกับกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือทักท้วงเรื่องที่ต้องการคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวโดยไม่ชอบแต่อย่างใด กับอ้างว่าพยานทราบจากพันตรีวีรภูมิ วัจนะพุกกะ ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ซึ่งเป็นเลขานุการของพยานว่า จำเลยจะเป็นผู้พิจารณาเรื่องการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพราะต้องรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบ โดยผู้ใหญ่ฝ่ายไทยตกลงจะส่งมอบข้าวตามสัญญาให้รัฐบาลอินโดนีเซียเพื่อไม่ให้เสียความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หลังจากนั้นไม่มีการเสนอเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวครั้งนี้ให้พยานพิจารณาอีกนั้น มีลักษณะเป็นการให้ถ้อยคำและเบิกความกล่าวอ้างว่าเรื่องดังกล่าวพ้นไปจากหน้าที่กำกับดูแลของตน อย่างไรก็ดี ต่อมาปรากฏว่านายภูมิได้ให้ข่าวเปิดเผยถึงกรณีที่องค์การคลังสินค้าเปิดประมูลจัดหาเอกชนเพื่อปรับปรุงสภาพข้าวและส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียว่า

เป็นการทำตามขั้นตอนปกติ องค์การคลังสินค้ามาขอกรอบการทำงานจากนายภูมิว่าจะเปิดหาเอกชน มาปรับปรุงสภาพข้าวเพื่อส่งมอบให้องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ส่วนข้าวที่จะส่งมอบจะซื้อจากที่ใดเป็นเรื่องขององค์การคลังสินค้า ตามที่มีการเผยแพร่ข่าวทางหนังสือพิมพ์เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารแนบท้ายบันทึกคำให้การของนายปฐมพงศ์ ศุภสินธุ์ หมายเลข จ.๑๔๓ แผ่นที่ ๙๔๐๗ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่านายภูมิยังมีส่วนเกี่ยวข้องและใช้อำนาจกำกับดูแล การดำเนินงานขององค์การคลังสินค้ารวมถึงขั้นตอนการซื้อขายข้าวครั้งนี้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ คำเบิกความของนายภูมิและบันทึกถ้อยคำที่นายภูมิให้ไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ข้างต้น คำเบิกความและถ้อยคำของนายภูมิดังกล่าวจึงไม่อาจรับฟังให้เป็นโทษแก่จำเลยได้ การจัดหาเอกชน ผู้ปรับปรุงสภาพข้าวให้องค์การคลังสินค้าเพื่อนำไปส่งมอบต่อให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่ง สาธารณรัฐอินโดนีเซียย่อมเป็นอำนาจดำเนินการและบริหารสัญญาขององค์การคลังสินค้าผ่าน คณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ซึ่งคณะองค์การคลังสินค้าก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการ เสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เพื่อจัดทำสรุปผลการ รับซอง ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคาขาย เปิดซอง เปรียบเทียบราคาของผู้เสนอราคาขาย และ จัดสรรงบประมาณขายข้าวให้แก่ผู้เสนอราคาต่ำสุด พร้อมนำเสนอผลการเจรจาต่อประธานกรรมการ องค์การคลังสินค้าไว้เป็นการเฉพาะ แม้จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจกำกับ ดูแลทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า แต่ก็มีข้อเหตุผลที่จะทำให้จำเลยสามารถใช้อำนาจก้าวล่วง การปฏิบัติหน้าที่และดุลพินิจของคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าได้ ประกอบกับไม่ได้ความว่า จำเลย แทรกแซง บงการ สั่งการ หรือกระทำการอื่นใดเพื่อเอื้อประโยชน์ให้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เป็น ผู้ชนะการประมูลหรือให้คณะกรรมการจำต้องเลือกบริษัทดังกล่าวเป็นคู่สัญญา แม้การประกาศเชิญ

ชวนให้ผู้ประกอบการค้ายื่นขอเสนอราคาทราบเกี่ยวกับกำหนดวัน เวลา สถานที่ และรายละเอียดอื่น ๆ ที่ต้องกระทำล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันทำการตามที่กำหนดไว้ในระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ และองค์การคลังสินค้ามีหนังสือเรื่อง การเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ BUOLG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยวิธียื่นขอเสนอราคาพร้อมประกาศแนบท้ายตามหนังสือที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยกำหนดให้ผู้สนใจยื่นขอเสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ไม่ครบกำหนดเวลาตามระเบียบดังกล่าว แต่ได้รับความจากนายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนศานต์ ประธานกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เบิกความว่า ในการจัดซื้อข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียเป็นการจัดซื้อตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๕ (๔) ที่กำหนดว่า เป็นการซื้อสินค้าที่มีลูกค้านำมารับซื้อต่อล่วงหน้าแล้ว ซึ่งใกล้เวลาสิ้นสุดของสัญญาและผู้เสนอราคาไม่ได้กระทำผิดในคุณสมบัติ และข้อ ๙ กำหนดว่า การจัดซื้อสินค้าที่มีลูกค้านำมารับซื้อต่อล่วงหน้าแล้ว ให้ส่วนงานที่ทำหน้าที่จัดซื้อสินค้าดำเนินการจัดซื้อโดยต่อรองราคากับผู้ขาย แล้วบันทึกบันทึกชี้แจงรายละเอียดและเหตุผลประกอบเสนอผู้อำนวยการเพื่อพิจารณาสั่งซื้อ สอดคล้องกับคำเบิกความของนางชลิดา ดินอุดม ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ องค์การคลังสินค้า ที่ยืนยันบันทึกถ้อยคำที่ให้ไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เอกสารหมายเลข จ.๙๐ ว่า กรณีนี้เป็นการซื้อขายที่มีลูกค้านำมารับซื้อล่วงหน้าแล้ว และมีลักษณะเป็นการซื้อขายผ่านบัญชีซึ่งมีลูกค้านำมารับซื้อล่วงหน้า เป็นการซื้อสินค้าตามที่ลูกค้าต้องการโดยไม่มีการเก็บสต็อกสินค้าไว้ ซึ่งเป็นเรื่องการค้าปกติขององค์การคลังสินค้าตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว

๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะไว้ในรายงานการประชุมตามบันทึก ที่ อคส. สงบย. ๑๔๑๐๐/๗๕๕ (ระบบ) ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ข้อ ๖ ว่า การจัดซื้อสินค้ากรณีนี้ให้เป็นไปตามระเบียบดังกล่าว ข้อ ๙ ทั้งได้ความจากนายสมศักดิ์อีกว่า มีการเชิญชวนและมีผู้เสนอราคาแล้ว แต่มีผู้เสนอราคาเพียงรายเดียวที่มีคุณสมบัติถูกต้อง ซึ่งตามระเบียบองค์การคลังสินค้าไม่ได้กำหนดว่าหากมีผู้เสนอราคาเพียงรายเดียวแล้วจะต้องมีการยกเลิกการประมูลหรือยกเลิกการซื้อขายกับผู้เสนอราคาถูกต้องรายนั้น พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนเชื่อได้ว่า จำเลยมิได้ละเลยหรือเพิกเฉยไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือดำเนินการใดเพื่อตรวจสอบเรื่องฟ้องการคลังสินค้าประมูลให้เอกชนดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด และประเทศชาติอย่างร้ายแรงตามที่โจทก์ฟ้อง

จึงวินิจฉัยให้ยกฟ้อง.

นายกิตติพงษ์ ศิริโรจน์

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม.๑๗/๒๕๖๕

คดีหมายเลขแดงที่ อม.๒๒/๒๕๖๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	โจทก์
		นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นเจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานของรัฐ และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแล และบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงพาณิชย์ ให้สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและนโยบาย รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า โดยมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใดในองค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานขึ้นก็ได้ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การ

คลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ ซึ่งรวมถึงมีหน้าที่ยับยั้งหรือแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การคลังสินค้า เมื่อระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ เวลากลางวัน วันใดไม่ปรากฏชัด เมื่อจำเลยทราบเรื่องที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือถึงจำเลยในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ และยังเข้าพบจำเลยเพื่อขอให้ทำการตรวจสอบว่า การประมูลให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย หรือ BULOG โดยบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ได้รับคัดเลือกการเสนอราคาและเข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% กับองค์การคลังสินค้าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยบังอาจปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ โดยไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเสนอราคาขายข้าวดังกล่าวและไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใด ๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็นกรณีมีการร้องเรียนว่าองค์การคลังสินค้าคัดเลือกบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG แต่เพียงผู้เดียว โดยไม่จัดให้มีการแข่งขันราคากับผู้เสนอราคารายอื่น ไม่มีการประกาศหรือมีหนังสือเชิญชวนให้ผู้ที่สนใจรู้เป็นการทั่วไป อันเป็นการหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม ขัดต่อกฎหมายและขัดต่อระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งจำเลยมีอำนาจดำเนินการตรวจสอบหรือสั่งการให้องค์การคลังสินค้าทบทวนกระบวนการเสนอราคาที่มีชอบดังกล่าวหรือยกเลิกสัญญาที่ทำกับบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้ อีกทั้งจำเลยยังได้ชี้แจงยืนยันว่า ทางองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย หรือ BULOG ได้ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ประเทศอินโดนีเซียเชื่อถือซึ่งมีชื่อ

ของบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ด้วยมาให้องค์การคลังสินค้าพิจารณา ซึ่งไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด และต่อมาบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าโดยจัดส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบถ้วนตามสัญญา อันเป็นผลให้ประเทศอินโดนีเซียไม่ทำการค้าขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีกและเสียหายต่อความสัมพันธ์ในทางการค้าขายข้าวระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซียอย่างร้ายแรง การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติ หรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด และประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เหตุเกิดที่กระทรวงพาณิชย์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และทำเนียบรัฐบาล แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์พยานหลักฐานโจทก์และจำเลย รายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตลอดจนข้อเท็จจริงที่โจทก์และจำเลยแถลงรับกันแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรีลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมาย จ. ๒๘ แผ่นที่ ๒๙๖๙ ถึง ๒๙๗๖ และคณะรัฐมนตรีแถลง

นโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแล และบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ องค์การคลังสินค้าเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงพาณิชย์ จำเลยมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นหรือให้ทำรายงานอื่นก็ได้ จำเลยพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ ตามประกาศให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรีลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ ในการกำกับดูแลองค์การคลังสินค้าจำเลยได้มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้นายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่ากระทรวงพาณิชย์เป็นผู้กำกับดูแลตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔ เอกสารหมาย จ. ๗๔ แผ่นที่ ๗๑๗๑ ถึง ๗๑๗๒ เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าตกลงทำสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย หรือ BULOG โดยตกลงซื้อข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ (ข้าวขาว ๑๕%) ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน (ตัน) ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CFR FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบข้าวเดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ตามเอกสารหมาย จ. ๒๖ แผ่นที่ ๒๖๒๒ ถึง ๒๖๓๓ วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ในฐานะประธานกรรมการองค์การคลังสินค้า และในฐานะรักษาการผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า พร้อมคณะได้เข้าร่วมการประชุมระหว่างองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย หรือ BULOG กับองค์การคลังสินค้า เพื่อหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PKITP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/

๒๐๑๑ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ โดยทั้งสองฝ่ายมีมติเห็นชอบที่จะแก้ไขสัญญาดังกล่าวบางส่วน และมีการจัดทำเอกสารแก้ไขสัญญา AMENDMENT No.๑ Incorporated to the Contract No. PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ date ๑๘ August ๒๐๑๑ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมาย จ. ๒๖ แผ่นที่ ๒๖๔๐ ถึง ๒๖๔๒ โดยนายสุรศักดิ์ได้ลงนามให้มีผลผูกพันตามกฎหมาย ซึ่งมีสาระสำคัญให้ขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ในวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ออกคำสั่งองค์การคลังสินค้าที่ ๒๒๗/๒๕๕๔ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมาย จ. ๒๖ แผ่นที่ ๒๖๔๓ ถึง ๒๖๔๘ โดยแต่งตั้งให้นายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนศานต์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าเป็นประธานกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าว เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ดังกล่าว มีอำนาจหน้าที่จัดทำสรุปผลการรับของ ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคา เปิดซอง รวมทั้งเจรจาต่อรองกับผู้เสนอราคาเพื่อให้ได้ราคาที่ดีที่สุด และจัดสรรปริมาณข้าวขาวให้แก่ผู้เสนอราคาต่ำสุด พร้อมนำเสนอผลการเจรจาต่อรองราคาต่อนายสุรศักดิ์พิจารณาให้ความเห็นชอบ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ลงนามในหนังสือองค์การคลังสินค้าที่ อคส. ๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยวิธียื่นซองเสนอราคา ตามเอกสารหมาย จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๒๘๔ ถึง ๓๒๘๕ โดยกำหนดให้ผู้สนใจยื่นซองเสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ระหว่างเวลา ๙ ถึง ๑๒ นาฬิกา และกำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาเจรจาต่อรองกับผู้เสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตั้งแต่เวลา ๑๔ นาฬิกา เป็นต้นไป และในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายพิฑิต ตั้งพสสวัสดิ์ หรือนายพิพรรธจารย์ มาตฉินินทร์ รองผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า นำหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส. ๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ดังกล่าวไปให้

นางชลิดา ดินอุดม ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ โดยประกาศแนบท้ายหนังสือกำหนดให้ผู้สนใจยื่น
ของเสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๙ ถึง ๑๒ นาฬิกา ณ สำนักธุรกิจบริการ ชั้น ๖
องค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ แต่นายพิทิตต์ไม่ได้สั่งให้ดำเนินการเป็นลายลักษณ์อักษร
นางชลิดาจึงไม่รับหนังสือ เวลาประมาณ ๑๑ นาฬิกา มีผู้มายื่นซองเอกสารเสนอราคา ๒ ราย คือ
บริษัทสยามอินดิగా จำกัด และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด เจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารของทั้งสอง
บริษัทแล้ว เห็นว่ามีเอกสารครบถ้วนจึงรับของเสนอราคาของทั้งสองบริษัทไว้ เมื่อถึงเวลา ๑๒ นาฬิกา
เจ้าหน้าที่จึงปิดรับของเสนอราคา ครั้นเวลาประมาณ ๑๒ นาฬิกา ปรากฏมีบริษัทเชียงใหม่อินเตอร์
ไรซ์ จำกัด ส่งโทรสารเอกสารเสนอราคามาที่องค์การคลังสินค้า โดยระบุในเอกสารว่า "ไม่เสนอ
ราคา" โดยในช่วงระหว่างที่มีผู้มายื่นของเสนอราคา สำนักธุรกิจบริการได้รับหนังสือองค์การคลังสินค้า
ที่ อคส. ๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ อีกครั้ง ซึ่งเป็นการส่งมาตามระบบสารบรรณ
มีข้อความว่านายสุรศักดิ์ให้นายพิทิตต์เป็นผู้ดำเนินการและสั่งการให้ดำเนินการรับของเสนอราคา เมื่อ
ดำเนินการรับของเสนอราคาเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ทำบันทึกส่วนงานปฏิบัติธุรกิจ สำนักธุรกิจบริการ
ที่ สบปร.๑๑๑๐๐/๕๕๒ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ รายงานผลการรับของเสนอราคาเสนอต่อผู้
ำนวยการสำนักธุรกิจบริการ และผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการเสนอบันทึกดังกล่าวพร้อมเอกสารการ
เสนอราคาต่อนายสมศักดิ์ในฐานะประธานคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคา ในช่วงบ่ายของวันที่
๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสมศักดิ์จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคา โดยที่
ประชุมใช้หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามหนังสือที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔
ประกอบการพิจารณา คณะกรรมการเปิดซองเสนอราคาของผู้เสนอราคาทั้ง ๒ รายเพื่อตรวจสอบ
คุณสมบัติแล้ว ลงมติว่าบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ยื่นสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติ

บุคคลซึ่งออกให้ก่อนวันยื่นซองเสนอราคาเกิน ๑ เดือน จึงไม่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติ ส่วนบริษัท สยามอินดิกา จำกัด มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศ โดยบริษัท สยามอินดิกา จำกัด เสนอราคาขาย ข้าวขาว ๑๕% ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคา ๕๕๙ เหรียญสหรัฐต่อตันและเสนอค่าใช้จ่ายในการ บริหารสัญญาขององค์การคลังสินค้า จำนวน ๗ บาท ต่อตัน ในการต่อรองราคาบริษัท สยามอินดิกา จำกัด ยื่นราคา ๕๕๙ เหรียญสหรัฐต่อตัน คณะกรรมการจึงจัดทำบันทึกเสนอผลการเปิดซองเสนอ ราคา การตรวจคุณสมบัติและผลการเจรจาต่อรองราคา และส่งบันทึกดังกล่าวพร้อมเอกสารประกอบ ไปยังนายพิฑิตเพื่อเสนอนายสุรศักดิ์ และนายสุรศักดิ์อนุมัติตามผลการพิจารณาของคณะกรรมการ พิจารณาการเสนอราคา สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือ ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ตามเอกสารหมายเลข จ. ๔ แผ่นที่ ๑๔๗๑ ถึงจำเลยเพื่อขอ ทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ พันตำรวจตรีศราวุฒิ สกุลมีฤทธิ์ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในเทอม CER (Cost & Freight) FO กับบริษัท สยามอินดิกา จำกัด เพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซียหรือ BULOG เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ หน้า ๓๓๐๒ ถึง ๓๓๐๘ โดยเป็นการตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปีการผลิต ๒๕๕๔ ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคา ตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ มูลค่ารวมทั้งสิ้น ๕๕,๙๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่ เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ต่อมาวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้าโดยพันตำรวจตรีศ ราวุฒิผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า และบริษัท สยามอินดิกา จำกัด โดยนางสาวรัตนกรการของ บริษัท สยามอินดิกา จำกัด ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในเทอม CER (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (ครั้งที่ ๑) ตามเอกสารหมายเลข จ. ๓๒ แผ่นที่ ๓๓๐๗ ถึง ๓๓๐๘ โดยเป็นการตกลง

เพิ่มปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีกจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตัน คิดรวมเป็นปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อขายตามสัญญาทั้งสิ้น จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ และองค์การคลังสินค้าได้รับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตันละ ๗ บาท ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวเป็นไปตามเงื่อนไขในสัญญาซื้อขายเดิมที่กำหนดไว้ในข้อ ๑๕ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือ ที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ตามเอกสารหมายเลข จ. ๔ แผ่นที่ ๑๔๗๒ ถึงจำเลยในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อีกฉบับ เพื่อขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประมูลส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้แก่ BULOG ขึ้นใหม่โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หลังจากส่งหนังสือทั้งสองฉบับถึงจำเลยแล้วนางกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ นายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย นายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ นายกกิตติมศักดิ์สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และนายประมนต์ สุธีวงศ์ เข้าพบจำเลยเพื่อติดตามกรณีของบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย หรือ BULOG จำเลยไม่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือทั้งสองฉบับแก่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ภายหลังเข้ารับตำแหน่งจำเลยเดินทางไปร่วมงาน WTO Ministerial Meeting ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยสายการบินไทย เที่ยวบิน TG ๕๒๐ เวลา ๒๓.๔๐ นาฬิกา และเดินทางกลับโดยสายการบินไทย เที่ยวบิน TG ๕๒๑ ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงกรุงเทพฯ เวลา ๖.๓๐ นาฬิกา และจำเลยเดินทางไปร่วมงาน ๔th GMS Summit ณ กรุงเนปิดอร์ สาธารณรัฐเมียนมาร์ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยเครื่องบินของกองทัพอากาศ เวลา ๑๖ นาฬิกา และเดินทางกลับถึงกรุงเทพฯ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๗ นาฬิกา

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า ก่อนการทำสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ระหว่างองค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย อินโดนีเซีย หรือ BULOG ตามเอกสารหมาย จ. ๒๖ แผ่นที่ ๒๖๒๒ ถึง ๒๖๓๓ นั้น รัฐบาลไทยกับรัฐบาลอินโดนีเซียทำบันทึกความเข้าใจ(MOU) เรื่องซื้อขายข้าวรัฐต่อรัฐ(G to G) ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ ตามเอกสารหมาย จ.๔๓ แผ่นที่ ๕๓๐๖ ถึง ๕๓๐๗ วัตถุประสงค์ของการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ทำขึ้นเพื่อร่วมกันที่จะเกื้อกูลและคงไว้ซึ่งตลาดข้าวที่มีความเสถียรของทั้งสองประเทศ ประสงค์ที่จะปรับปรุงและทำให้เศรษฐกิจที่ดีอยู่แล้วในปัจจุบัน อีกทั้งความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างทั้งสองประเทศภายใต้พื้นฐานความเท่าเทียมและได้ประโยชน์ร่วมกันเข้มแข็งมากขึ้น ได้ความตามบันทึกถ้อยคำของนายอนุกุล เต็มประเสริฐ เอกสารหมาย จ.๘๙ แผ่นที่ ๗๘๒๘ ถึง ๗๘๓๒ ว่า การติดต่อเจรจาซื้อขายข้าวกับ BULOG ที่สถานทูตอินโดนีเซียที่มีเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียร่วมเจรจาด้วยนั้น อาศัยบันทึกความเข้าใจ(MOU)ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยกรมการค้าต่างประเทศ และนางพรทิวา นาคาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้นก็ให้ความเห็นชอบแล้ว และนางดวงพร รอดพยาธิ์ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ให้ถ้อยไว้ตามเอกสารหมาย จ.๑๑๖ แผ่นที่ ๘๗๓๖ ถึง ๘๗๔๑ ว่า การทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ(G to G) กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์จะเป็นผู้แทนรัฐบาลเพียงหน่วยงานเดียวในการทำสัญญา แต่รัฐบาลสามารถมอบหมายให้รัฐวิสาหกิจทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ(G to G) ได้ ต่อมาเมื่อเปลี่ยนรัฐบาลที่นำโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เป็นรัฐบาลที่นำโดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี นายภูมิ สาระผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๐๑๐๐/๑๘๑๕ และที่ ๐๑๐๐/๑๘๑๔ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมาย จ.๑๕ แผ่นที่ ๕๓๒๖ ถึง ๕๓๒๗ ถึงเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียแสดงการมอบหมายให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้ดำเนินการตามสัญญาซื้อขาย

ระหว่างองค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG และรับรองว่าองค์การคลังสินค้าเป็นหน่วยงานผู้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลไทย โดยได้ทำสัญญาซื้อขายระหว่างองค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG และตามสัญญาซื้อขายระหว่างองค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG แสดงที่มาและเจตนากรณีไว้ว่า กระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงการค้าแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ สำหรับการซื้อและขายข้าวจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ เมตริกตันต่อปี ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยอ้างถึงบันทึกความเข้าใจข้างต้นไว้ด้วย และองค์การคลังสินค้าจะดำเนินการจัดให้มีหนังสืออนุมัติเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างรัฐบาล(G to G) จากกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย และสัญญานี้จะให้ให้มีผลผูกพันคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายนับแต่วันที่ได้ลงนามในหนังสือของกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ผู้ซื้อจะต้องได้รับหนังสือดังกล่าวก่อนการจัดส่งสินค้าครั้งแรก ซึ่งจากบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอินโดนีเซียดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การทำสัญญาซื้อขายดังกล่าวเป็นการดำเนินการต่อเนื่องตามนโยบายรัฐบาล จึงเป็นการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ หรือ G to G โดยองค์การคลังสินค้าต้องจัดหาข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG ให้ครบถ้วน จากคำเบิกความและบันทึกถ้อยคำของนางชลิดา ดินอุดม ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการองค์การคลังสินค้า เอกสารหมาย จ.๙๐ แผ่นที่ ๗๘๔๙ ถึง ๘๐๓๑ ได้ความว่า เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ประธานคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าเรียกประชุมและแจ้งต่อที่ประชุมว่า องค์การคลังสินค้าทำสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG แล้ว แต่องค์การคลังสินค้ายังไม่ส่งมอบข้าว องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG จึงทวงถามให้ปฏิบัติตามสัญญา จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์สั่งการให้นาย

ภูมิรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ มอบหมายให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้ดำเนินการจัดหาข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG ตามสัญญาต่อไป นายพิทิตร์รองผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าแจ้งต่อที่ประชุมว่า ผู้ที่จะดำเนินการปรับปรุงข้าวให้องค์การคลังสินค้าเพื่อส่งมอบแก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG ตามสัญญานั้นทางองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG จะเป็นผู้จัดหาเอง แต่ไม่ได้แจ้งรายชื่อบริษัทที่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG เป็นผู้เสนอให้ทราบ และพยานไม่เคยเห็นเอกสารหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG ได้เสนอชื่อบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ให้เป็นผู้ทำการปรับปรุงข้าว หลังจากพยานจัดทำรายงานการประชุมแล้วเสร็จ จึงส่งรายงานให้แก่ นายพิทิตร์ และนายพิทิตร์แก้ไขร่างรายงานในวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ พยานทำบันทึกแก้ไขและนำเสนอ นายพิทิตร์พิจารณาอีกครั้ง หลังจากนั้นนายพิทิตร์เสนอให้นายสุรศักดิ์ลงนามอนุมัติหลักการในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ในวันเดียวกันนั้นนายพิทิตร์นำหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การเสนอขายข้าวขาว ๑๕ % เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยวิธียื่นซองเสนอราคา ซึ่งเป็นการเชิญชวนให้ผู้สนใจเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕ % เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียมาให้สำนักธุรกิจบริการดำเนินการรับซองเสนอราคา ซึ่งขณะนั้นพยานยังแก้ไขรายงานการประชุมไม่แล้วเสร็จ แต่กลับมีการดำเนินการประกาศเชิญชวน และในประกาศดังกล่าวกำหนดให้ผู้สนใจมายื่นซองเสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๙ ถึง ๑๒ นาฬิกา ณ องค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ พยานสอบถามนายพิทิตร์ว่าได้มีการส่งหนังสือเชิญชวนฉบับนี้ไปเผยแพร่หรือไม่ นายพิทิตร์แจ้งว่าเดี๋ยวจะมีผู้มายื่นซองเสนอราคาเอง ในช่วงบ่ายของวันดังกล่าวมีการเรียกประชุมคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย พยานได้รับแต่งตั้งเป็น

คณะกรรมการชุดดังกล่าวด้วย โดยมีนายสมศักดิ์เป็นประธาน ปรากฏว่ามีผู้ยื่นซองเสนอราคา ๓ ราย โดยบริษัทเชียงใหม่อินเตอร์ไรซ์ จำกัด ยื่นเฉพาะใบเสนอราคามาทางโทรสาร ไม่ได้แนบเอกสารประกอบ และยื่นภายหลังกำหนดระยะเวลาปิดรับซอง จึงไม่ได้รับการพิจารณา ส่วนบริษัทนครสวรรค์ คำข้าว จำกัด ส่งหนังสือรับรองบริษัทที่ออกเกิน ๑ เดือน จึงไม่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติ คงเหลือ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศเพียงบริษัทเดียว เกี่ยวกับหลักในการพิจารณาเลือกผู้เสนอราคานั้น คณะกรรมการจะพิจารณาจาก TOR โดยจะพิจารณาจากเกณฑ์ราคาขั้นต่ำเพื่อประโยชน์สูงสุดขององค์การคลังสินค้า และตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ จะต้องดำเนินการจัดซื้อโดยการประกาศให้ผู้ประกอบการทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วันทำการ แต่กรณีนี้ไม่ได้ดำเนินการตามระเบียบแต่อย่างใด นายสมศักดิ์ต่อรองราคากับบริษัทสยามอินดิగా จำกัด แต่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ไม่ลดราคาตามที่ต่อรอง ซึ่งราคาของบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เสนอมา คือราคา ๕๕๙ เหรียญสหรัฐต่อตัน เท่ากับราคาที่องค์การคลังสินค้าทำสัญญาไว้กับ BULOG คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าแม้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด จะไม่ลดราคา แต่องค์การคลังสินค้าจะได้ค่าบริหารสัญญาจำนวน ๗ บาท ต่อตัน ประกอบกับต้องรีบส่งมอบข้าวให้แก่ประเทศอินโดนีเซียให้เสร็จสิ้นภายในเดือนธันวาคม คณะกรรมการจึงตกลงตามที่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เสนอ ในการเปิดให้เอกชนเสนอราคาขายสินค้าเพื่อการค้าปกติขององค์การคลังสินค้า สำนักธุรกิจบริการจะใช้ข้อบังคับองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๖ และใช้ระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ กรณีนี้เป็นการซื้อขายที่มีลูกค้ารองรับซื้อต่อล่วงหน้าแล้วตามวิธีที่ ๔ ของระเบียบดังกล่าว ซึ่งในกรณีที่ลูกค้าระบุความต้องการสินค้า หรือระบุชื่อผู้ขาย/บริษัท มายังองค์การคลังสินค้า องค์การคลังสินค้าสามารถเรียกผู้ที่ลูกค้าระบุมาตกลงราคาได้โดยไม่ต้องมีการทำหนังสือเชิญชวนก่อน แต่หากเป็นกรณีที่ลูกค้าไม่ได้ระบุ

ความต้องการมา องค์การคลังสินค้าจะต้องมีหนังสือเชิญชวนไปยังผู้ประกอบการเพื่อให้มีการเสนอราคารมายังองค์การคลังสินค้า พยานได้ตรวจสอบหนังสือเชิญชวนให้ผู้สนใจเสนอราคาแล้วเห็นความผิดปกติ คือ เลขที่ออกหนังสือมีการเขียนด้วยลายมือ มิได้พิมพ์จากเครื่องคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานที่ออกหนังสือ การลงวันที่ตามหลักสารบรรณจะไม่พิมพ์คำว่า "วันที่" เหมือนดังเช่นหนังสือเชิญชวนฉบับนี้ และหนังสือเชิญชวนดังกล่าวยังมีรายละเอียดเป็นข้อมูลเชิงลึก ซึ่งเป็นสาระสำคัญในสัญญา แสดงว่าบุคคลที่ทำหนังสือน่าจะเป็นผู้ที่รู้เรื่องสัญญาดังกล่าวเป็นอย่างดี ทั้งยังระบุด้วยว่าสำนักธุรกิจบริการเป็นผู้ออกหนังสือ ซึ่งไม่เป็นความจริง นอกจากนี้ตัวพิมพ์ก็เป็นตัวหนาผิดปกติจากที่เคยปฏิบัติมา เห็นว่า นางชลิตาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ธุรกิจบริการ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อให้ผู้ประกอบการที่จะขายข้าวให้องค์การคลังสินค้าในทุกขั้นตอน และเบิกความเป็นลำดับอย่างละเอียดมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ ซึ่งการจัดหาข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย หรือ BULOG นี้ เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล แต่องค์การคลังสินค้าไม่มีข้าวเป็นของตนเองเพื่อส่งมอบจึงต้องซื้อข้าวจากผู้ประกอบการขายข้าวทั่วไป ตามคำเบิกความของนางชลิตา และคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของนายพิฑิตต์เอกสารหมาย จ.๗๖ แผ่นที่ ๗๒๗๓ ถึง ๗๒๙๐ ไม่ปรากฏว่า BULOG ได้ระบุชื่อบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ให้เป็นผู้ปรับปรุงคุณภาพข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG อันจะทำให้องค์การคลังสินค้าต้องเรียกเฉพาะบริษัทสยามอินดิగా จำกัด มาเป็นคู่สัญญา กรณีจึงต้องประกาศให้บรรดาผู้ประกอบการค้าข้าวทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วันทำการ เพื่อให้ผู้ประกอบการที่สนใจยื่นของเสนอราคา ตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑

ข้อ ๖. โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวแบบ G to G ที่ผ่าน ๆ มา ก็ปรากฏข้อเท็จจริงตามคำเบิกความและบันทึกถ้อยคำของนางกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ เอกสารหมาย จ.๑๑๓ แผ่นที่ ๘๖๗๓ ถึง ๘๗๑๗ คำเบิกความและบันทึกถ้อยคำของนายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ เอกสารหมาย จ.๑๑๔

แผ่นที่ ๘๗๑๘ ถึง ๘๗๒๗ ว่า หากกระทรวงพาณิชย์หรือองค์การคลังสินค้ามีการเปิดประมูลขายข้าว หรือเปิดให้มีการเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่คู่สัญญาของกระทรวงพาณิชย์หรือองค์การคลังสินค้า สมาชิกของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยจะสามารถทราบเรื่องได้ โดยองค์การคลังสินค้าจะให้ กรมการค้าต่างประเทศมีหนังสือแจ้งพร้อมกับแนบหนังสือเชิญชวนไปยังสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย แต่ ข้อเท็จจริงตามรายงานการไต่สวนกลับไม่ปรากฏว่าองค์การคลังสินค้าได้ดำเนินการตามแนวทางที่เคย ปฏิบัติ ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการขององค์การคลังสินค้าในกรณีนี้ จากรายงานการไต่สวน คำเบิกความ ของนางชลิตา หรือคำเบิกความ และบันทึกถ้อยคำของนายกรธนา กรีบประทุม เอกสารหมายเลข จ.๑๐๐ แผ่นที่ ๘๓๑๒ ถึง ๘๓๒๑ ประกอบเอกสารรายงานการประชุม บันทึกเสนอเพื่อดำเนินการในแต่ละ ขั้นตอน ได้นำระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาใช้ บังคับ ซึ่งตามระเบียบข้อ ๖. ในการจัดซื้อต้องประกาศให้ผู้ประกอบการทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วันทำการ แต่องค์การคลังสินค้าออกประกาศเชิญชวนให้เสนอราคาตามเอกสารลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ กำหนดให้เสนอราคาภายในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามคำเบิกความของนางชลิตาและ นายกรธนาได้ความว่า ในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ยังอยู่ในขั้นตอนการทำเอกสารเพื่อประกาศเชิญชวนให้ผู้ประกอบการทราบ ปรากฏว่ามีผู้ยื่นขอเสนอราคา ๒ รายแล้ว คือบริษัทสยามอินดิกา จำกัด และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด แต่บริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ขาดคุณสมบัติเนื่องจาก หนังสือรับรองของบริษัทที่อ้างประกอบการเสนอราคาออกไว้เกิน ๑ เดือน ซึ่งข้อบกพร่องเกี่ยวกับการ อ้างเอกสารที่รับรองไว้เกิน ๑ เดือนนั้น หากเป็นการเสนอราคาโดยตรงไปตรงมาตามปกติที่ผู้เสนอ ราคาต้องการชนะการประมูลหรือเสนอราคาอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น พฤติการณ์ในลักษณะเช่นนี้บ่งชี้ว่าเป็นการสมคบกันยื่นขอเสนอราคา ทั้งจากรายงานการไต่สวนก็ ปรากฏว่าผู้รับมอบอำนาจให้ยื่นขอเสนอราคาของบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด คือนายสุธี

เชื่อมไฮสุง เคยเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทสยามอินดิగా จำกัด มาก่อน และทั้ง ๆ ที่ยังไม่มี การประกาศเชิญชวนให้เสนอราคา แต่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด กลับ ล่วงรู้การประกาศเชิญชวนให้เสนอราคาและยื่นซองเสนอราคาได้ทันในระยะเวลาที่จำกัดไว้ไม่ถึง ๑ วัน คือระหว่างเวลา ๙ นาฬิกา ถึง ๑๒ นาฬิกา ของวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เท่านั้น จนนำไปสู่การ ดำเนินการอนุมัติให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ชนะการประมูลเสนอราคา นอกจากนี้สัญญาซื้อขายข้าวขาวที่องค์การคลังสินค้าทำกับบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตาม เอกสารหมายเลข จ. ๓๒ แผ่นที่ ๓๓๐๒ ถึง ๓๓๐๖ นอกจากจะกำหนดให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ส่งมอบข้าวขาว ๑๕% จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ ตันแล้ว ตามสัญญาข้อ ๑๕. ยังเปิดโอกาสให้บริษัทสยาม อินดิగా จำกัด ส่งมอบข้าวเพิ่มเติมจนครบ ๓๐๐,๐๐๐ ตัน โดยบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เพียงแจ้ง ความประสงค์จะส่งมอบเท่านั้น ไม่ต้องมีการเสนอราคาแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น และประการ สำคัญจากคำเบิกความของนางชลิดาก็ยืนยันว่า ก่อนหน้านี้องค์การคลังสินค้าไม่เคยทำสัญญาซื้อขาย ข้าวกับบริษัทสยามอินดิగా จำกัด มาก่อน ดังนี้ พฤติการณ์ล้วนทำให้เชื่อได้ว่าองค์การคลังสินค้าได้ กำหนดตัวผู้ประกอบการที่จะให้เป็นผู้ปรับปรุงคุณภาพข้าวหรือส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไว้แล้ว คือ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ซึ่งเป็นการกระทำที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ประกอบการเพียงรายเดียว ส่วน การจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการประกาศเสนอราคา และบันทึกเสนอตามขั้นตอนจนถึงการอนุมัติของ นายสุรศักดิ์โดยอ้างว่าได้ปฏิบัติตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ แล้ว คงเป็นเพียงข้ออ้างเพื่อปกปิดการกระทำที่มีขอบดังกล่าวเท่านั้น จำเลยดำรง ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ทั้งยังได้รับมอบหมายให้กำกับดูแล กระทรวงการคลังด้วย เกี่ยวกับนโยบายการซื้อขายข้าวระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอินโดนีเซีย จำเลย ทราบเรื่องตั้งแต่เริ่มเข้ารับตำแหน่งแล้ว เนื่องจากเป็นนโยบายที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากรัฐบาลก่อน

โดยมีการทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกระทรวงพาณิชย์ของราชอาณาจักรไทยกับกระทรวงพาณิชย์ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ตามเอกสารหมายเลข จ. ๔๔ แผ่นที่ ๕๓๐๖ ถึง ๕๓๐๗ ซึ่งจะสิ้นสุดในเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของราชอาณาจักรไทยกับกระทรวงพาณิชย์ของสาธารณรัฐอินโดนีเซียก็ตกลงทำบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าข้าว โดยเปลี่ยนแปลงระยะเวลาเป็นตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ถึง ปี ๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ. ๔๔ แผ่นที่ ๕๓๐๘ ถึง ๕๓๐๙ ซึ่งการทำบันทึกความเข้าใจดังกล่าวเป็นเวลาภายหลังที่องค์การคลังสินค้าตกลงทำสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO ๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG แล้ว ตามบันทึกถ้อยคำของจำเลยเอกสารหมายเลข จ. ๗๔ แผ่นที่ ๗๐๒๔ ถึง ๗๐๒๖ และแผ่นที่ ๗๐๘๐ ถึง ๗๐๘๘ จำเลยให้ถ้อยคำรับว่า กรณีการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐนั้น รัฐบาลของแต่ละประเทศจะทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน(MOU) โดยรัฐบาลไทยได้ทำบันทึกข้อตกลง(MOU) เรื่องการซื้อขายข้าวกับรัฐบาลอินโดนีเซียเช่นกัน ซึ่งปรากฏว่าข้อตกลงดังกล่าวหมดอายุลงในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลไทย จึงได้ลงนามเพื่อขยายระยะเวลายังบันทึกข้อตกลงดังกล่าวให้มีผลต่อไป และตามบันทึกถ้อยคำของจำเลยก่อนและหลังการมอบหมายให้นายภูมิรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์กำกับดูแลองค์การคลังสินค้า ได้ความว่า เมื่อประมาณต้นเดือนกันยายน ๒๕๕๔ จำเลยพบกับเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทย และเอกอัครราชทูตสอบถามจำเลยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวขององค์การคลังสินค้ากับ BULOG จำเลยไปสอบถามข้อมูลจากนายภูมิจึงทราบว่าสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG ลงนามเรียบร้อยแล้วตั้งแต่วันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ และสัญญาดังกล่าวมีสาระสำคัญว่า สัญญาจะมีผลต่อเมื่อกระทรวงพาณิชย์ออกหนังสือรับรองให้องค์การคลังสินค้าแล้ว จำเลยมีความเห็นว่าหากออก

หนังสือรับรองเพื่อให้สัญญามีผล และองค์การคลังสินค้าไม่สามารถหาข้าวในราคาต่ำกว่าที่ทำสัญญาไว้ได้ และต้องส่งมอบข้าวให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งใกล้ครบกำหนดแล้วจะทำให้ องค์การคลังสินค้ามีความเสี่ยงจะเกิดความเสียหาย จำเลยจึงยืนยันว่าจะไม่ทำการออกหนังสือดังกล่าว ชี้ชัดว่า จำเลยรู้รายละเอียดของสัญญาที่องค์การคลังสินค้าทำกับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย อินโดนีเซีย หรือ BULOG แล้วว่าสัญญาซื้อขายข้าวดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหาย แต่กลับ มีการขยายระยะเวลาการส่งมอบข้าวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และองค์การคลังสินค้าใช้วิธีการที่มีขอบเพื่อเอื้อประโยชน์ให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ให้เป็นผู้ชนะการเสนอราคา ทั้งมีการแก้ไขสัญญาให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ออกหนังสือรับรองให้องค์การคลังสินค้า ซึ่งนายภูมิก็ได้ออกหนังสือรับรองว่าองค์การคลังสินค้าเป็นหน่วยงานผู้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลไทยเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๔๖ หน้า ๕๓๒๗ โดยระหว่างที่องค์การคลังสินค้าดำเนินการเพื่อให้ได้ผู้ขายและปรับปรุงคุณภาพข้าวเพื่อส่งมอบให้องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย อินโดนีเซีย หรือ BULOG อันเป็นเวลาก่อนที่องค์การคลังสินค้าจะทำสัญญาซื้อขายข้าวกับ บริษัทสยามอินดิกา จำกัด นั้น สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือ ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลย เพื่อขอทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน และภายหลังที่องค์การคลังสินค้าทำสัญญาซื้อขายข้าวกับบริษัทสยามอินดิกา จำกัด แล้ว สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยยังมีหนังสือ ที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลย ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซียจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในช่วงเวลาเดียวกันจำเลยก็ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์หลายฉบับถึงเรื่องการทำสัญญาซื้อขายข้าวระหว่าง องค์การคลังสินค้ากับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย อินโดนีเซีย หรือ BULOG ว่าไม่มีปัญหา ทั้งที่ หนังสือพิมพ์หลายฉบับลงข่าวไปแนวทางเดียวกันว่ามีการทุจริตการในการคัดเลือกผู้ส่งมอบข้าวและทำ

สัญญาซื้อขายข้าว นอกจากนี้ยังได้ความจากคำเบิกความของนางกอบสุขและนายชูเกียรติที่เข้าพบจำเลยเพื่อสอบถามกรณีบริษัทสยามอินดิگا จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียที่ทำเนียบรัฐบาล จำเลยพูดตบตบและแจ้งให้ทราบว่า เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องทางฝ่ายอินโดนีเซียได้ระบุตัวผู้ทำการส่งออกด้วยตนเอง ฝ่ายรัฐบาลไทยหรือกระทรวงพาณิชย์ไม่ได้เป็นผู้คัดเลือก โดยจำเลยแจ้งว่ามีการระบุให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว ซึ่งไม่ตรงกับความจริง และนางกอบสุขรู้สึกได้ว่าจำเลยไม่ต้องการที่จะพูดถึงกรณีการขายข้าวให้สาธารณรัฐอินโดนีเซียกับตน การเข้าพบดังกล่าวเป็นเวลาภายหลังจากที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือถึงจำเลยแล้ว แต่ไม่ได้รับการชี้แจงใด ๆ จากจำเลย พฤติการณ์ทั้งหมดล้วนแสดงให้เห็นถึงการกระทำที่มีชอบและมีการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อขององค์การคลังสินค้า แต่จำเลยกลับให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่าการซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG ไม่มีปัญหา ทั้งปฏิเสธว่าไม่ได้รับหนังสือร้องเรียนของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยที่มีไปถึงจำเลยทั้งสองฉบับ โดยจำเลยอ้างว่าเป็นขั้นตอนการปฏิบัติในการรับส่งหนังสือและเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับที่จำเลยเดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งเป็นข้ออ้างที่ไม่สมเหตุสมผล เพราะเป็นเรื่องภายในหน่วยงานของกระทรวงพาณิชย์ ทั้งไม่ปรากฏว่าหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าวสูญหายไปไหน จึงเป็นข้ออ้างที่ยากจะรับฟัง ประการสำคัญเมื่อมีผู้เข้าพบและแจ้งว่ามีการกระทำที่มีชอบในองค์การคลังสินค้า ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ที่จำเลยกำกับดูแล โดยมีหนังสือพิมพ์ลงข่าวหลายรอบว่ามีการทุจริตในการดำเนินการขององค์การคลังสินค้า จำเลยคงอ้างเพียงว่าได้สอบถามข้อเท็จจริงจากนายภูมิแล้ว โดยมีได้ตรวจสอบใด ๆ เพิ่มเติมอีก ที่จำเลยต่อสู้ว่าเมื่อจำเลยมอบหมายให้นายภูมิรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ กำกับดูแลองค์การคลังสินค้าแล้ว การร้องเรียนว่ามีการกระทำผิดในองค์การคลังสินค้าจึงเป็นอำนาจของนายภูมิ จำเลยไม่มีอำนาจหน้าที่ดูแลองค์การคลังสินค้านั้น เห็นว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นข้าราชการ

การเมืองและมีหน้าที่บริหารราชการของกระทรวงจึงเป็นเจ้าพนักงานและเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ มีหน้าที่กำกับดูแลองค์การคลังสินค้า แต่จำเลยกลับเพิกเฉยไม่เข้าไปตรวจสอบอย่างจริงจังจึงให้สมกับที่ได้รับความไว้วางใจให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๘ บัญญัติว่า อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินการอื่นที่ผู้ดำรงตำแหน่งใดจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้นมิได้กำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น หรือมิได้ห้ามเรื่องการมอบอำนาจไว้ ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นอาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในส่วนราชการเดียวกันหรือส่วนราชการอื่น หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนได้ แต่ตามมาตรา ๔๐ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวยังบัญญัติด้วยว่า เมื่อได้มอบอำนาจแล้ว ผู้มอบอำนาจมีหน้าที่กำกับดูแลติดตามผลการปฏิบัติราชการของผู้รับอำนาจ และให้มีอำนาจแนะนำหรือแก้ไขการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจได้ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า ให้รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การและเพื่อการนี้รัฐมนตรีมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การ มาชี้แจงข้อเท็จจริง...ก็ได้ ฉะนั้น แม้มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่แล้ว ก็หาทำให้จำเลยหมดหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแลองค์การคลังสินค้า เพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายดังที่จำเลยอ้างไม่ จำเลยยืนยันมาแต่แรกว่า จำเลยจะไม่รับรองเพื่อให้สัญญาซื้อขายข้าวมีผล เพราะจะต้องส่งมอบข้าวให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ หากองค์การคลังสินค้าไม่สามารถหาข้าวในราคาต่ำกว่าที่ทำสัญญาได้จะเกิดความเสียหาย แต่กลับมีการขยายระยะเวลาการส่งมอบข้าวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ โดยให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ได้รับคัดเลือกการเสนอราคา และเข้าทำสัญญาซื้อขายกับองค์การคลังสินค้าโดยไม่

ชอบ เมื่อมีการทักท้วง จำเลยกลับอ้างคำพูดของนายภูมิว่าไม่มีปัญหา ซึ่งย้อนแย้งกับเจตนาของจำเลย ที่มีมาแต่แรก การที่จำเลยละเว้นไม่ตรวจสอบยกเลิกกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การคลังสินค้าที่ กระทำโดยมิชอบให้สมแก่อำนาจหน้าที่ ซึ่ให้เห็นถึงเจตนาของจำเลยว่าการเอื้อประโยชน์ให้แก่ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ซึ่งได้รับประโยชน์จากสัญญาซื้อขายข้าวแต่ผู้เดียว โดยบริษัทสยามอินดิกา จำกัด สามารถขายข้าวให้แก่องค์การคลังสินค้าได้ในราคาสูง เท่ากับราคาที่องค์การคลังสินค้าทำกับ องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG คือราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ แต่ ข้าวที่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ส่งมอบกลับเป็นข้าวชนิดเลว สีเหลือง เกาะกันเป็นก้อน มีกลิ่นอับชื้น ทั้งยังขาดจำนวนไป ๕๑,๐๐๐ ตัน ส่งผลให้องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย หรือ BULOG ไม่คงความร่วมมือในการซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีกต่อไป ปรากฏตามบันทึก ข้อความของกรมการค้าต่างประเทศ เอกสารหมายเลข จ.๑๑๖ แผ่นที่ ๘๗๔๕ และ ๘๗๔๖ จำเลยละเว้น การปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การ คลังสินค้า ซึ่งไม่ได้รับกำไรจากการขายข้าว การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดตามฟ้อง

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐ มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย อาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗ ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา ๑๕๗ และให้ใช้อัตราโทษใหม่ แทนแต่กฎหมายที่แก้ไขใหม่มีระวางโทษสูงกว่ากฎหมายเดิม ต้องถือว่ากฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่เป็นคุณ แก่ผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ จึงต้องใช้กฎหมายเดิมซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ ในขณะกระทำความผิดบังคับแก่จำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ที่โจทก์ขอให้ลงโทษ ได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ โดยมาตรา ๓ ให้

ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒
ทั้งฉบับ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.
๒๕๖๑ ยังคงบัญญัติให้การกระทำของจำเลยยังเป็นความผิดไว้ตามมาตรา ๑๗๒ และกำหนดโทษไว้
เท่ากัน ถือไม่ได้ว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังว่าไม่เป็นความผิดต่อไปตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคสอง จึงต้องใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำความผิด
บังคับแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (เดิม)
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา
๑๒๓/๑ เป็นความผิดกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็น
กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุก ๓ ปี จำเลย
ให้ถ้อยคำในชั้นไต่สวนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคำให้การจำเลยในชั้นไต่สวนของศาลเป็น
ประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ ลดโทษให้หนึ่งใน
สาม คงจำคุก ๒ ปี การกระทำของจำเลยสร้างความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรง ไม่สมควรรอ
การลงโทษ.

นายธนิต รัตนผล

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๑๗ / ๒๕๖๕

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๒๒ / ๒๕๖๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	โจทก์
		นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นเจ้าพนักงาน เจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ ควบคุมดูแลทั่วไปกิจการขององค์การคลังสินค้า และมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใดๆ ในองค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยันก็ได้ ตามมาตรา ๑๓

แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ รวมถึงหน้าที่ยับยั้งหรือแก้ไขปัญหาก
เกี่ยวกับการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การคลังสินค้า เมื่อระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม
๒๕๕๔ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ เวลากลางวัน เมื่อจำเลยทราบเรื่องที่สมาคม
ผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลย
และยังได้มีการเข้าพบเพื่อขอให้จำเลยตรวจสอบว่า การประมูลให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อ
ส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย (BULOG) โดยบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด
เป็นผู้ได้รับคัดเลือกการเสนอราคาและเข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวขาวกับองค์การคลังสินค้าเป็นไปโดย
ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือละเว้นการปฏิบัติ
อย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ โดยไม่ได้ดำเนินการ
ตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเสนอราคาขายข้าวดังกล่าว
และไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใดๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงาน
แสดงความคิดเห็น กรณีมีการร้องเรียนว่าองค์การคลังสินค้าคัดเลือกบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด
ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่
ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ได้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่
BULOG แต่เพียงผู้เดียว โดยไม่จัดให้มีการแข่งขันราคากับผู้เสนอราคารายอื่น โดยที่ไม่มีการประกาศ
หรือมีหนังสือเชิญชวนผู้ที่สนใจเป็นการทั่วไป อันเป็นการหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม
ขัดต่อกฎหมายและขัดต่อระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ
พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งจำเลยมีอำนาจดำเนินการตรวจสอบหรือสั่งการให้องค์การคลังสินค้าทบทวน
กระบวนการเสนอราคาที่มีชอบดังกล่าว หรือยกเลิกสัญญาที่ทำกับบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด
ดังกล่าวได้ อีกทั้งจำเลยยังได้ชี้แจงยืนยันว่าทาง BULOG ได้ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ประเทศอินโดนีเซีย

เชื่อถือซึ่งมีชื่อของบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ด้วย มาให้องค์การคลังสินค้าพิจารณาซึ่งไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด และต่อมาบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้า โดยจัดส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบถ้วนตามสัญญา อันเป็นผลให้ประเทศอินโดนีเซียไม่ทำการค้าขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีก และเสียหายต่อความสัมพันธ์ในทางการค้าขายข้าวระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซียอย่างร้ายแรง การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็น การปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด และประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เหตุเกิดที่กระทรวงพาณิชย์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และทำเนียบรัฐบาล แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประกอบกับสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับคำแถลงการณ์ปิดคดีเป็นลายลักษณ์อักษรของคู่ความแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าได้ตกลงทำสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย (BULOG) โดย

ตกลงซื้อขายข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ (ข้าวขาว ๑๕%) ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน (ตัน) ในราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CFR FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบเดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ในฐานะประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและในฐานะรักษาการผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพร้อมคณะได้เข้าร่วมการประชุมระหว่างองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย (BULOG) กับองค์การคลังสินค้า เพื่อหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ โดยทั้งสองฝ่ายมีมติเห็นชอบที่จะแก้ไขสัญญาดังกล่าวบางส่วน และได้มีการจัดทำเอกสารแก้ไขสัญญา AMENDMENT No.๑ Incorporated to the Contract No. PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ date ๑๘ August ๒๐๑๑ ซึ่งมีสาระสำคัญให้ขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวขาวดังกล่าวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน พันตำรวจตรีศราวุธ สกฤตมีฤทธิ์ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ได้ลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยเป็นการตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปีการผลิต ๒๕๕๔ ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ มูลค่า ๕๕,๙๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ชำระค่าข้าวที่ซื้อขายโดยการโอนสิทธิการรับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ที่องค์การคลังสินค้าได้รับจาก BULOG เพื่อให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด นำไปเรียกเก็บเงินจาก BULOG และบริษัทสยามอินดิగా จำกัด จะชำระค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสัญญาในอัตราตันละ ๗ บาท ของปริมาณข้าวสารที่ส่งมอบให้แก่องค์การคลังสินค้าตามสัญญาซื้อขายข้าวขาวดังกล่าว ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๐๒

ถึง ๓๓๐๖ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าได้มีการประชุมครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ เป็นการพิจารณาในวาระที่ ๔.๖ เรื่องการจัดซื้อข้าวสารเพื่อส่งมอบแก่ BULOG โดยคณะกรรมการองค์การคลังสินค้ามีมติให้สัตยาบันในการดำเนินการทำสัญญาซื้อขายข้าวสารระหว่าง องค์การคลังสินค้ากับผู้ประกอบการส่งออกข้าว เพื่อให้องค์การคลังสินค้าสามารถส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ได้ครบตามปริมาณที่ตกลงไว้ โดยมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพิจารณา ดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป และอนุมัติในหลักการการดำเนินการจัดหาหรือจัดซื้อข้าวสาร ขององค์การคลังสินค้าเพิ่มเติมเพื่อให้ครบตามปริมาณที่องค์การคลังสินค้ากับBULOG ได้ตกลงกันไว้ ทั้งนี้การดำเนินการจัดซื้อข้าวสารขององค์การคลังสินค้านี้จะต้องอยู่บนเงื่อนไขที่ องค์การคลังสินค้าได้รับประโยชน์ไม่ต่ำกว่าการดำเนินการที่ผ่านมา ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๒๙ ถึง ๓๓๓๑ วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้า โดยพันตำรวจตรีศราวุฒิ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า และบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญา ซื้อขายข้าว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาล อินโดนีเซีย เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (ครั้งที่ ๑) โดยเป็นการตกลงเพิ่ม ปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีกจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตัน คิดรวมเป็นปริมาณ ข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อขายตามสัญญาทั้งสิ้น จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ ดอลลาร์สหรัฐ กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๐๗ ถึง ๓๓๐๘

มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จึงเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามความหมายในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๕๔ กับเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ นอกจากนี้ตามประมวลกฎหมายอาญา บทนิยามมาตรา ๑ (๑๖) เจ้าพนักงาน หมายความว่า บุคคลซึ่ง กฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าจะเป็นการ ประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ เมื่อจำเลยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ถือได้ว่าเป็นการแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติ หน้าที่ราชการ จำเลยจึงเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย โดยจำเลยมีอำนาจหน้าที่เป็น ผู้บังคับบัญชาข้าราชการในกระทรวงพาณิชย์ และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และ ผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภาหรือ ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ และมีอำนาจสั่งราชการและบังคับบัญชาเพื่อให้เป็นไปตามอำนาจ หน้าที่ของรัฐมนตรี ในกรณีที่มีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง การสั่งการหรือการปฏิบัติราชการของ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมอบหมาย ตามพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐ และจำเลยมีอำนาจหน้าที่ ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การคลังสินค้าและเพื่อการนี้มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การ คลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานอื่นก็ได้ ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ ดังนี้ แม้จำเลยได้มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ นายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในส่วนราชการองค์การ คลังสินค้า แต่การมอบอำนาจดังกล่าวหาได้ตัดอำนาจจำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ไม่ ส่วนที่โจทก์อ้างว่า เมื่อจำเลยทราบเรื่องที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม

๒๕๕๔ และ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลย ทั้งยังได้มีการเข้าพบเพื่อขอให้จำเลยตรวจสอบว่าการประมูล
ให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย
(BULOG) โดยบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ได้รับคัดเลือกการเสนอราคาและเข้าทำสัญญาซื้อขาย
ข้าวขาวกับองค์การคลังสินค้าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบและ
ไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใดๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความ
คิดเห็นแต่อย่างใดนั้น ในข้อนี้พยานหลักฐานจากทางไต่สวนได้ความว่า สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือ
ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลยเพื่อแจ้งว่าสมาคมไม่ทราบเรื่องท้องีองค์การ
คลังสินค้าจัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาส่งมอบข้าวให้ประเทศอินโดนีเซีย จึงขอทราบข้อเท็จจริงและ
ความคืบหน้าของการประมูลดังกล่าว และมีหนังสือที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึง
จำเลยขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการประมูลขึ้นใหม่ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติอย่าง
เคร่งครัด ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๓๗ แผ่นที่ ๙๓๑๖ ถึง ๙๓๑๘ และได้ความตามคำเบิกความ
ของนางธัญวรัตน์ เลิศศิลป์ พยานศาล ตำแหน่งพนักงานธุรการ เจ้าหน้าที่ธุรการประจำห้องจำเลย
บันทึกถ้อยคำของนางพนิตตา กิตติโรจน์วณิช ตำแหน่งเจ้าพนักงานธุรการ ๕ มีหน้าที่รับส่งหนังสือ
ภายในและหนังสือภายนอกทั้งหมดที่มีถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และรัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงพาณิชย์ บันทึกถ้อยคำของนางอมรทิพย์ ทิพย์พิชัย เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สำนักงาน
รัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ และบันทึกถ้อยคำของนางสาวฐิตินันท์ เจริญวิจิตรวงศ์ นักวิชาการพาณิชย์
ชำนาญการพิเศษ สำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ ทำนองเดียวกันว่า หนังสือสมาคมผู้ส่งออกข้าว
ไทย ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และ ที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔
ทั้งสองฉบับเมื่อมาถึงสำนักงานรัฐมนตรี นางพนิตตาเป็นผู้ลงรับหนังสือและได้เสนอหนังสือดังกล่าวไปยัง
หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี จากนั้นได้มีการเสนอไปยังห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

สำหรับหนังสือสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ นางธัญวรรณ์ ได้เสนอไปยังนายจิรภูมิ สิงห์โตทอง เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น นายจิรภูมิ ได้ลงนามเสนอไปยังนายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์เพื่อพิจารณา นางธัญวรรณ์จึงนำ หนังสือฉบับดังกล่าวไปส่งให้นางอมรทิพย์ เจ้าหน้าที่ธุรการประจำหน้าห้องนายภูมิ ส่วนหนังสือสมาคม ผู้ส่งออกข้าวไทย ที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เมื่อมีการเสนอไปยังห้องทำงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แล้ว ได้มีการส่งกลับมาที่สำนักงานรัฐมนตรี มีนางสาวฐิตินันท์เป็นผู้รับ หนังสือ โดยมีข้อเสนอจากเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ขณะนั้นว่า “เรียน ร.ม.ช.ภูมิ เพื่อ โปรดพิจารณา” จึงส่งหนังสือฉบับนี้ไปยังห้องนายภูมิ นางอมรทิพย์ได้รับหนังสือดังกล่าวจึงลงในระบบ สารบรรณ จากนั้นจึงเสนอหนังสือไปยังทีมงานหน้าห้องนายภูมิ เมื่อพิจารณาประกอบคำชี้แจง แก่ข้อกล่าวหาและคำเบิกความของจำเลยที่ว่า ในช่วงเวลาที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยส่งหนังสือ ทั้งสองฉบับให้จำเลย เป็นเวลาที่จำเลยไปปฏิบัติราชการในต่างประเทศ ๒ ช่วงเวลาดังกล่าวติดต่อกันโดยเดินทาง ไปร่วมงาน WTO Ministerial Meeting ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ถึง ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ และเดินทางไปร่วมงาน ๔th GMS Summit ที่กรุงเนปีตอร์ สาธารณรัฐเมียนมาร์ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ถึง ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ และข้อเท็จจริงที่ว่า จำเลยมีคำสั่งมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่นายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้กำกับดูแลองค์การคลังสินค้าแล้ว ดังนั้น เมื่อมีหนังสือของ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยร้องเรียนมาเกี่ยวเนื่องกับการดำเนินการขององค์การคลังสินค้าจึงเป็นเรื่องปกติ ที่เจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนหน้าที่จะส่งหนังสือดังกล่าวไปยังผู้ที่มีอำนาจกำกับดูแลองค์การคลังสินค้าโดยตรง จึงน่า เชื่อว่าในขณะนั้นจำเลยไม่ทราบว่ามีหนังสือร้องเรียนจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยส่งถึงจำเลย เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่ได้เสนอหนังสือของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับแก่จำเลย ส่วนที่ ภายหลังนางสาวกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ นายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย นายชูเกียรติ โอภาสวงศ์

นายกิตติศักดิ์สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และนายประมนต์ สุธีวงศ์ ประธานเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน ได้เข้าพบจำเลยที่ทำเนียบรัฐบาลนั้น นางสาวกอบสุขและนายชูเกียรติ ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเบิกความต่อศาลทำนองเดียวกันว่า ในวันที่ได้เข้าพบจำเลย จำเลยได้พูดคุยเกี่ยวกับ กระบวนการคลังเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเรื่องที่ขอเข้าพบเพื่อทวงถามกรณีบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้รับ มอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย จำเลยได้พูดตบตบและแจ้งว่า เป็นเรื่องที่ประเทศอินโดนีเซียได้ระบุตัวผู้ทำการส่งออกด้วยตนเอง โดยจำเลยแจ้งว่ามีการระบุให้ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว แต่พยานจำไม่ได้ว่าจำเลยแจ้งว่าทางรัฐบาลอินโดนีเซียหรือ ทาง BULOG เป็นผู้ระบุ แม้ได้ความจากคำเบิกความของนางสาวกอบสุขและนายชูเกียรติว่า เนื่องจาก จำเลยไม่ทราบมาก่อนว่านางสาวกอบสุขและนายชูเกียรติมาเข้าพบด้วยจึงแสดงท่าทีไม่พอใจ เมื่อหยิบยก ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซียจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตันขึ้นมา จากการสนทนา เห็นได้ว่าจำเลยสามารถรับรู้เรื่องราวว่าสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมาติดตามเรื่องนี้ และไม่เคยปฏิเสธการมี หนังสือของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยที่มีมาถึงก่อนหน้านี้ และนายชูเกียรติเบิกความอีกว่า ได้ขอให้บริษัท พงษ์ลาภ จำกัด สอบถามทาง BULOG เกี่ยวกับกรณีการซื้อขายข้าวโดยให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าวว่า เป็นจริงดังที่จำเลยแจ้งหรือไม่ ได้รับแจ้งว่าทาง BULOG แจ้งว่ารัฐบาลไทยเป็น ผู้เสนอซื้อบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ให้เป็นผู้ส่งข้าวในสัญญาให้แก่ BULOG นอกจากนี้ก่อนการเข้าพบ ยังมีการเผยแพร่ข่าวในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ว่า “นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรี รว.พาณิชย์ เปิดเผยว่า จะไม่เข้าไปทบทวนกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ทำหนังสือร้องเรียนองค์การคลังสินค้าเปิดประมูลข้าว ๑๕% จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน” ในข้อนี้จำเลยได้ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาและเบิกความต่อศาลว่า จำเลยระบุแต่เพียงว่าหากผู้ใดผ่านกระบวนการคัดเลือกตาม ระเบียบขององค์การคลังสินค้าให้เป็นผู้ส่งมอบข้าว องค์การคลังสินค้าก็ไม่มีสิทธิระงับยับยั้งการ

ดำเนินการที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาโดยมติของคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้รับทราบจากนายภูมิว่า ได้รับรายงานจากองค์การคลังสินค้าว่า ได้ดำเนินการจัดหาข้าวสารเพื่อการส่งมอบแก่ BULOG โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าแล้ว โดยบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ผู้ได้รับคัดเลือกเป็นหนึ่งในรายชื่อที่ BULOG แจ้งว่าเป็นผู้ส่งออกที่รัฐบาลอินโดนีเซียสนใจเพื่อให้องค์การคลังสินค้าประสานงาน และมีนายจักรพงษ์ แสงมณี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่จำเลย เบิกความเป็นพยานศาลยืนยันว่า จำเลยชี้แจงต่อสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยว่าได้สอบถามไปยังนายภูมิแล้ว ได้รับแจ้งจากองค์การคลังสินค้าว่าได้ดำเนินการโดยปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายโดยชอบแล้ว ส่วนกรณีการให้ข้าวแก่สื่อมวลชน มีลักษณะเป็นการตอบข้อซักถามต่อสื่อมวลชนเท่าที่ได้รับทราบข้อมูลมาในระดับหนึ่ง การให้ข้าวของจำเลยเป็นไปตามเนื้อหาที่ได้รับจากนายภูมิ ซึ่งเมื่อพิจารณารายงานการประชุมของคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ ในวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา เรื่องที่ ๔.๖ เอกสารหมาย จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๒๙ ถึง ๓๓๓๑ ปรากฏว่าข้อมูลที่ได้รับมาจากนายภูมิในเรื่องการดำเนินการเพื่อจัดหาผู้ส่งมอบข้าวอยู่ในรายงานการประชุมดังกล่าว ในส่วนของข้อมูลเพื่อการพิจารณา ข้อ ๓) BULOG ได้กำหนดระยะเวลาส่งมอบข้าวไม่เกินวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และได้แจ้งข้อมูลรายชื่อผู้ส่งออกที่รัฐบาลอินโดนีเซียสนใจเพื่อให้ อคส. ประสานงานและบริหารจัดการให้เป็นไปตามเงื่อนไขของสัญญา... และ ๔) อคส.ได้มีหนังสือเชิญชวนแจ้งผู้ประกอบการตามรายชื่อที่ได้รับการประสานจากหน่วยงาน BULOG ปรากฏว่ามีผู้ยื่นซองเสนอราคา ๒ ราย มีคุณสมบัติถูกต้อง ๑ ราย คือ บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ซึ่งข้อเท็จจริงสอดคล้องกับคำเบิกความของจำเลย เมื่อรายงานการประชุมดังกล่าวจัดทำโดยองค์การคลังสินค้าโดยมีคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าลงลายมือชื่อเข้าร่วมประชุม ย่อมเป็นการยืนยันว่ามีการจัดทำรายงานการประชุมและมีข้อเท็จจริงดังกล่าวจริง คำเบิกความ

ของจำเลยจึงมีน้ำหนักให้รับฟัง ส่วนที่นายชูเกียรติขอให้บริษัทพงษ์ลาภ จำกัด สอบถามทาง BULOG เกี่ยวกับการซื้อข้าวโดยให้บริษัทสยามอินดิگا จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าวนั้น ในข้อนี้นายชูเกียรติ ได้เบิกความตอบศาลว่า การสอบถามของบริษัทพงษ์ลาภ จำกัด ดังกล่าวเป็นการสอบถามด้วยวาจาไม่มีหลักฐานเอกสารใด ๆ จึงทำให้มีน้ำหนักน้อยไม่อาจรับฟังได้ ดังนี้ เมื่อจำเลยมีคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔ เรื่องมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้นายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ปฏิบัติราชการแทนในส่วนราชการองค์การคลังสินค้า ตามเอกสารหมาย จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๑๗๑ ถึง ๗๑๗๒ เมื่อเกิดปัญหาข้อขัดข้องที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การคลังสินค้า ย่อมเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่ จำเลยต้องสอบถามข้อเท็จจริงไปยังผู้ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรง ส่วนที่นายภูมิให้ถ้อยคำและเบิกความ ทำนองว่า ไม่เคยเห็นหนังสือสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ และที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ และเรื่องการ ส่งมอบข้าวตามสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG นายภูมิไม่เคยทราบข้อเท็จจริง จำเลยไม่เคยโทรศัพท์สอบถามหรือพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบ ให้ BULOG และไม่เคยสอบถามเกี่ยวกับกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้มีหนังสือทักท้วงเรื่อง ที่องค์การคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG ประเทศอินโดนีเซียโดยไม่ชอบแต่อย่างใด อันเป็นการขัดแย้งกับจำเลยก็ตาม แต่กลับปรากฏข้อเท็จจริงว่า เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ องค์การ คลังสินค้ามีการให้ผู้สนใจยื่นซองเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบแก่ BULOG โดยมีบริษัท สยามอินดิกา จำกัด และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ยื่นซองเสนอราคา จากการตรวจสอบคุณสมบัติ ปรากฏว่า บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เท่านั้นที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศ คณะกรรมการพิจารณา การเสนอราคาจึงได้รายงานผลการตรวจคุณสมบัติ เปิดซอง และเจรจาต่อรอง ต่อผู้อำนวยการองค์การ คลังสินค้าในขณะนั้น และผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าได้อนุมัติผลการพิจารณาตามที่คณะกรรมการ พิจารณาการเสนอราคาฯ เสนอ ซึ่งต่อมาวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายภูมิได้ให้ข่าวกับหนังสือพิมพ์

ไทยรัฐฉบับลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๔๓ แผ่นที่ ๙๔๐๗ โดยหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเสนอข่าวว่า นายภูมิ สารผล รมช.พาณิชย์ เปิดเผยถึงกรณีที่ต้องการค้าคลังสินค้า (อคส.) เปิดประมูลเพื่อจัดหาเอกชนเพื่อปรับปรุงสภาพข้าวและส่งออกข้าวสาร ๑๕% ให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ว่า เป็นการทำตามขั้นตอนปกติ โดยข้าวจำนวนนี้ตกลงกันไว้ตั้งแต่รัฐบาลก่อน ถ้าจะยกเลิกก็กลัวจะเสียความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแม้ราคาที่เขาจะต่ำกว่าราคาปัจจุบันมาก “ขายข้าวให้อินโดนีเซียไม่ทราบว่ามีใครชนะประมูล แต่เขามาขอรอบทำงานว่าจะขอเปิดหาเอกชนมาปรับปรุงสภาพเพื่อส่งออกให้อินโดนีเซีย ส่วนข้าวที่จะส่งออก อคส.จะซื้อจากไหนเป็นเรื่องของเขาหรือจะซื้อจากสต็อกรัฐบาลก็ให้ทำเรื่องขออนุมัติมา” แสดงให้เห็นว่านายภูมิทราบเรื่องการยื่นขอเสนอราคาขายข้าวและการส่งออกข้าวตามสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การค้าคลังสินค้ากับ BULOG มาโดยตลอด ชัดแจ้งกับที่นายภูมิเบิกความว่าไม่ทราบเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ส่วนที่นายภูมิให้ข้อเท็จจริงแก่สื่อมวลชนว่า องค์การค้าคลังสินค้า (อคส.) เปิดประมูลเพื่อจัดหาเอกชนเพื่อปรับปรุงสภาพข้าวและส่งออกข้าวสาร ๑๕% ให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ๓๐๐,๐๐๐ ตัน เป็นการทำตามขั้นตอนปกติ ก็สอดคล้องกับที่จำเลยเบิกความดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ เมื่อพิจารณาหน้าที่ความรับผิดชอบของนายภูมิตามที่ได้รับมอบหมาย ประกอบพฤติการณ์ที่ได้ความตามทางไต่สวนแล้ว ไม่น่าเชื่อว่านายภูมิจะไม่ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวดังกล่าวซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของตนโดยตรง ทั้งการเบิกความของนายภูมิที่ปฏิเสธความรู้เห็นทั้งปวงก็มีลักษณะเป็นการบ่ายเบี่ยงเพื่อให้ตนเองพ้นความรับผิดชอบที่อาจเกิดขึ้นตามมาในภายหลัง คำเบิกความของนายภูมิมีน้ำหนักน้อยไม่น่าเชื่อถือ จึงน่าเชื่อว่าจำเลยได้สอบถามข้อเท็จจริงจากนายภูมิและได้รับข้อมูลตามที่เบิกความจริง เมื่อพิจารณาจากพยานหลักฐานตามทางไต่สวนแล้ว ข้อเท็จจริงปรากฏว่าเมื่อจำเลยทราบเรื่องที่ทางสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือถึงจำเลย และข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวระหว่างองค์การค้าคลังสินค้าและ BULOG จำเลยได้ตรวจสอบ

ข้อเท็จจริงโดยสอบถามไปยังนายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์การคลังสินค้าโดยตรงรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเหตุให้จำเลยเชื่อข้อเท็จจริงตามที่ทราบมา อันเป็นการกระทำตามอำนาจและหน้าที่ของตนตามสมควรแล้ว กรณีจึงรับฟังไม่ได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยเจตนาเพื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามฟ้อง เมื่อวินิจฉัยดังนี้แล้วปัญหาข้ออื่นจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัย เพราะไม่ทำให้ผลคดีเปลี่ยนแปลงไป

จึงเห็นสมควรพิพากษายกฟ้อง.

นายเกษิตศ มงคลศิริภักตรา

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๑๗/๒๕๖๕

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๒๒/๒๕๖๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง	อัยการสูงสุด	โจทก์
	นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ เวลากลางวัน วันใดไม่ปรากฏชัด จำเลยซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นเจ้าพนักงานและเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า และมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การคลังสินค้าไปชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานอื่นก็ได้ รวมถึงมี

หน้าที่ยับยั้งหรือแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การคลังสินค้า เมื่อ
จำเลยทราบเรื่องที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือส่งถึงจำเลย ๒ ฉบับ รวมทั้งเข้าพบจำเลยเพื่อ
ขอให้ตรวจสอบว่า การประมูลให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหาร
แห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย (BULOG) โดยบริษัท สยามอินดิก้า จำกัด เป็นผู้ได้รับคัดเลือกการเสนอราคา
และทำสัญญาซื้อขายข้าวขาวกับองค์การคลังสินค้าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยไม่
ดำเนินการตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเสนอราคาขายข้าวดังกล่าว
และไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใด ๆ เรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดง
ความคิดเห็น กรณีมีการร้องเรียนว่าองค์การคลังสินค้าคัดเลือกบริษัท สยามอินดิก้า จำกัด ให้เป็นผู้ส่ง
มอบข้าวขาว ๑๕ % ให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซียของรัฐบาลอินโดนีเซียโดยไม่
ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทดังกล่าวได้เป็นผู้ส่งมอบ
ข้าวให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซียแต่เพียงผู้เดียว โดยไม่จัดให้มีการแข่งขันราคา
กับผู้เสนอราคารายอื่น และไม่มีการประกาศหรือมีหนังสือเชิญชวนผู้ที่สนใจเป็นการทั่วไป อันเป็นการ
หลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม ขัดต่อกฎหมายและระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วย
การจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งจำเลยมีอำนาจตรวจสอบหรือสั่งการให้องค์การ
คลังสินค้าทบทวนกระบวนการเสนอราคาที่มีชอบดังกล่าวหรือยกเลิกสัญญาที่ทำกับบริษัทสยาม
อินดิก้า จำกัด แต่จำเลยกลับชี้แจงยืนยันว่า องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซียส่งรายชื่อ
ผู้ส่งออกที่ประเทศไทยอินโดนีเซียเชื่อถือ ซึ่งมีบริษัท สยามอินดิก้า จำกัด รวมอยู่ด้วยให้องค์การคลังสินค้า

พิจารณา ซึ่งไม่เป็นความจริง ต่อมาบริษัท สยามอินดิก้า จำกัด ไม่ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้า โดยจัดส่งมอบข้าวให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซียไม่ครบถ้วนตามสัญญา เป็นผลให้ประเทศอินโดนีเซียไม่ทำการค้าขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีก และเสียหายต่อความสัมพันธ์ในการค้าขายข้าวระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชน และประเทศชาติอย่างร้ายแรง เหตุเกิดที่ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และแขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒

จำเลยให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์คำร้องประกอบเอกสารตามคำร้อง คำให้การของจำเลยและพยานหลักฐานตามทางไต่สวนแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า จำเลยได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแล และบริหารราชการกระทรวง

พาณิชย์ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และคณะรัฐมนตรีชุดดังกล่าวแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า เพื่อการนี้มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การคลังสินค้ามาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยืนยันก็ได้ ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ จำเลยพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ ตามประกาศให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรี ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าตกลงทำสัญญาซื้อขายเลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย (Perum BULOG หรือ BULOG) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ ที่ตั้งขึ้นและมีสถานะตามกฎหมายแห่งประเทศไทย โดยตกลงซื้อข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ (ข้าวขาว ๑๕%) ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน (ตัน) ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CFR FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ เดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ จำเลยได้มอบอำนาจการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินการที่รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงพาณิชย์จะพึงปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรี ให้นายภูมิ
สาระผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในส่วนราชการกรมการค้า
ต่างประเทศ กรมการค้าภายใน และองค์การคลังสินค้า ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔
ต่อมาสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้ทำหนังสือถึงจำเลยลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องสมาคมผู้ส่งออก
ข้าวไทยไม่ทราบเรื่องที่ต้องคลังสินค้าได้จัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่
องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย (BULOG) และอีกฉบับลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔
เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐
ตัน เพื่อขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประมูลส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้กับ BULOG
ขึ้นใหม่ หนังสือของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับดังกล่าวได้ส่งถึงสำนักงานรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ หลังจาก
ลงรับหนังสือดังกล่าวแล้ว มีการเสนอไปตามลำดับจนถึงทีมงานหน้าห้องนายภูมิ สาระผล รัฐมนตรีช่วย
ว่าการกระทรวงพาณิชย์ ระหว่างวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ จำเลย
เดินทางไปร่วมงาน WTO Ministerial Meeting ณ ประเทศสวีตเซอร์แลนด์ และระหว่างวันที่ ๑๙
ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ จำเลยได้เดินทางไปร่วมงาน ๔th GMS Summit ณ
กรุงเนปิดอร์ สาธารณรัฐเมียนมาร์ และต่อมาในเดือนเดียวกันนางกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ นายกสมาคม
ผู้ส่งออกข้าวไทย นายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ นายกิตติมศักดิ์สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และนายประมนต์
สุธีวงศ์ ประธานภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชันได้เข้าพบจำเลยเพื่อติดตามทวงถามเรื่องขอความเป็น

ธรรมตามหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าว โดยมีนายจักรพงษ์ แสงมณี ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ อยู่ร่วมในการเข้าพบจำเลยในครั้งนี้ด้วย

ปัญหาต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ควบคุม กำกับ ดูแล และบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อรัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ จำเลยจึงเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๑๖) และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนั้น จำเลยจึงมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การคลังสินค้าและมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การหรือบุคคลใด ๆ ในองค์การมาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยืนยันก็ได้ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๓ แต่การที่จะถือว่าจำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นความผิดฐานนี้ต้องเป็นกรณีที่มีหน้าที่จกต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นโดยตรงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ วรรคท้าย มิใช่ว่าจำเลยจะต้องมีข้อสั่งการหรือต้องดำเนินการในทุกครั้งทุกเรื่องเสมอไปจึงจะถือว่าได้ปฏิบัติหน้าที่แล้ว ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าจำเลยต้องดำเนินการใดให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงในแต่ละกรณีไป

สำหรับกรณีสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ถึงจำเลย โดยแจ้งว่า สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่ทราบเรื่องที่ต้องคัดค้านคำจัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย (BULOG) พร้อมกับขอทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า และกรณีสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน เพื่อขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประมูลส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้แก่ BULOG ขึ้นใหม่นั้น จำเลยเบิกความว่า จำเลยไม่เคยเห็นหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าว จำเลยไม่เคยทราบว่าหนังสือดังกล่าวส่งมายังกระทรวงพาณิชย์ และในช่วงเวลาดังกล่าวจำเลยเดินทางไปราชการต่างประเทศ เห็นว่า จากคำให้การในชั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ของนางพนิตตา กิตติโรจน์วาณิช เจ้าพนักงานธุรการ มีหน้าที่รับส่งหนังสือที่มีถึงจำเลยและนายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ นางธัญวรัตน์ เลิศศิลป์ เจ้าหน้าที่ธุรการประจำห้องจำเลย มีหน้าที่รับส่งเอกสารที่มีถึงจำเลย และนางอมรทิพย์ ทิพย์พิชัย เจ้าหน้าที่ธุรการประจำห้องนายภูมิ มีหน้าที่รับส่งเอกสารที่มีถึงนายภูมิ ได้ความว่า เมื่อหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ส่งมาถึงห้องทำงานจำเลย นางธัญวรัตน์เสนอหนังสือดังกล่าวไปยังนายจิรวุฒิ สิงห์โตทอง เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จากนั้นนายจิรวุฒิลงนามเสนอหนังสือดังกล่าวไปยังนายภูมิเพื่อพิจารณา นางธัญวรัตน์จึงนำหนังสือส่งไปให้นางอมรทิพย์ เพื่อเสนอไปยังทีมงานหน้าห้องนายภูมิ ส่วนหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ จากคำให้การในชั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ของ

นางพนิตา นางอมรทิพย์ และนางสาวฐิตินันท์ เจริญวิจิตรวงศ์ ผู้มีหน้าที่รับส่งหนังสือที่มีถึงจำเลยและนายภูมิ ได้ความว่า นางสาวฐิตินันท์ได้รับหนังสือฉบับดังกล่าวแล้วส่งหนังสือไปยังห้องนายภูมิเนื่องจากมีข้อเสนอจากเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ว่าให้นายภูมิพิจารณา ซึ่งนายภูมิได้รับมอบหมายจากจำเลยให้ปฏิบัติราชการแทนในองค์การคลังสินค้า มีอำนาจดำเนินการต่างๆ ที่พึงปฏิบัติตามกฎหมาย หนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการดำเนินการขององค์การคลังสินค้า ฉะนั้นหนังสือทั้งสองฉบับจึงถูกเสนอไปที่นายภูมิเพื่อพิจารณาสั่งตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่ได้มีการเสนอถึงจำเลย สอดคล้องกับรายงานการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า หนังสือทั้งสองฉบับไม่ได้เสนอจำเลยเพื่อพิจารณา และที่นายจตุรงค์ พานิชเจริญ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการไต่สวนของ ป.ป.ช. พยานโจทก์เบิกความตอบทนายจำเลยถามค้านว่า หนังสือข้อร้องเรียนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับองค์การคลังสินค้าทั้งหมดจะถูกส่งไปที่หน้าห้องของนายภูมิ ในฐานะที่นายภูมิเป็นรัฐมนตรีที่กำกับดูแลองค์การคลังสินค้า ทั้งได้ความจากนางสาวฐิตินันท์ ที่ได้ให้การในชั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช.ว่า แม้หนังสือที่มีถึงจำเลยได้เสนอไปที่ห้องจำเลยแล้ว เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะเป็นผู้พิจารณาเสนอไปยัง ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ได้เสนอผ่านจำเลย และหนังสือทั้งหมดจะส่งผ่านมายังสำนักงานรัฐมนตรีเพื่อลงรับก่อนเสนอรัฐมนตรีที่รับผิดชอบ ซึ่งสำนักงานรัฐมนตรีก็จะไม่มีการรายงานให้จำเลยทราบอีก เมื่อโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานยืนยันให้เห็นว่าจำเลยได้รับหรือได้ทราบถึงหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าว แล้วเพิกเฉย จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือโดยทุจริต

สำหรับกรณีที่นางสาวกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ นายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และนาย ชูเกียรติ โอภาสวงศ์ นายกกิตติมศักดิ์สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เข้าพบจำเลยเพื่อขอให้จำเลยตรวจสอบ กรณีบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้รับคัดเลือกจากองค์การคลังสินค้าให้เป็นผู้ดำเนินการส่งมอบข้าว ให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยไม่ได้ดำเนินการ ตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวว่าดำเนินการถูกต้องหรือไม่ นั้น โจทก์มีนายชูเกียรติเป็นพยานเบิกความว่า พยานพร้อมด้วยนายประมนต์ สุธีวงศ์ ประธานภาคี เครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน และนางสาวกอบสุขเข้าพบจำเลย จำเลยได้แจ้งว่า BULOG ได้เลือกบริษัท สยามอินดิగా จำกัด จากจำนวนบริษัทค้าข้าว ๓ ถึง ๔ บริษัท ที่ทางรัฐบาลแจ้งให้ทาง BULOG เป็นผู้เลือก และ BULOG ได้เลือกบริษัท สยามอินดิగా จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบ ทั้งจำเลยแสดงอาการไม่ พอใจเมื่อถูกสอบถามเกี่ยวกับกรณีที่องค์การคลังสินค้าคัดเลือกผู้ส่งออกข้าวให้แก่ทาง BULOG โดยมี นางสาวกอบสุขเบิกความสนับสนุน ส่วนจำเลยเบิกความว่า ในการขอเข้าพบของตัวแทนสมาคม ผู้ส่งออกข้าวไทยนั้น จำเลยทราบว่าจะมีการสอบถามเกี่ยวกับประเด็นการคัดเลือกผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ขององค์การคลังสินค้า จำเลยจึงไปขอเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การ คลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เพื่อประกอบกับข้อมูลที่เคยได้รับการ สอบถามข้อเท็จจริงจากนายภูมิ ซึ่งแจ้งว่าองค์การคลังสินค้าได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้ว เห็นว่า เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย จำเลยจึงชี้แจงเรื่องดังกล่าวให้ผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทราบ ตามที่ได้รับแจ้งจากนายภูมิ โดยจำเลยระบุแต่เพียงว่า หากผู้ใดผ่านกระบวนการคัดเลือกตามระเบียบ

ขององค์การคลังสินค้าให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่องค์การคลังสินค้า ก็ไม่มีสิทธิระงับยับยั้งการดำเนินการที่เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาโดยมติของคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้รับทราบจากนายภูมิว่า ได้รับรายงานจากองค์การคลังสินค้าว่า องค์การคลังสินค้าได้ดำเนินการจัดหาข้าวสารเพื่อการส่งมอบแก่ BULOG ตามกฎหมายและระเบียบ โดยผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าแล้ว โดยบริษัท สยามอินดิกา จำกัด ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งในรายชื่อที่ BULOG แจ้งว่าเป็นผู้ส่งออกที่รัฐบาลอินโดนีเซียสนใจเพื่อให้องค์การคลังสินค้าประสานงาน และราคาข้าวสารที่จัดหามาส่งมอบเป็นราคาที่องค์การคลังสินค้ามีกำไร เห็นว่า ตามรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องที่ ๔.๖ ในส่วนข้อมูลเพื่อการพิจารณา ข้อ ๓) มีข้อความระบุว่า BULOG ได้แจ้งข้อมูลรายชื่อผู้ส่งออกที่รัฐบาลอินโดนีเซียสนใจเพื่อให้องค์การคลังสินค้าประสานงานและบริหารจัดการให้เป็นไปตามเงื่อนไขของสัญญา และเรื่องที่ ๔.๖ ในส่วนข้อมูลเพื่อการพิจารณา ข้อ ๔) มีข้อความระบุว่า องค์การคลังสินค้าได้มีหนังสือเชิญชวนแจ้งผู้ประกอบการตามรายชื่อที่ได้รับประสานจากหน่วยงาน BULOG ปรากฏมีผู้ยื่นซองเสนอราคา ๒ ราย มีคุณสมบัติถูกต้อง ๑ ราย คือ บริษัท สยามอินดิกา จำกัด ซึ่งองค์การคลังสินค้าตกลงซื้อข้าวสารจากบริษัทดังกล่าว ต่อมาจำเลยให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ฉบับลงวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ และมีการลงข่าวว่า จะไม่มีการทบทวนกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือร้องเรียนองค์การคลังสินค้าที่เปิดประมูลข้าวขาว ๑๕ % เพื่อส่งมอบให้รัฐบาลอินโดนีเซียไม่โปร่งใสเพราะวิธีหาข้าวส่งมอบให้อินโดนีเซีย องค์การคลังสินค้าได้

เปิดประมูลข้าวล็อตดังกล่าวตามขั้นตอนปกติ โดยมีการเจรจากับเอกชนหลายราย ไม่ใช่แค่ ๒ ราย ตามที่เป็นข่าว ทางอินโดนีเซียได้จัดส่งรายชื่อที่อินโดนีเซียเชื่อถือมาให้องค์การคลังสินค้า และองค์การคลังสินค้านี้มีการติดต่อเจรจาไปทั้งหมด หลังจากนั้น หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับลงวันที่ ๒๖ ถึง ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ลงข่าวว่า จำเลยกล่าวยืนยันการอนุมัติให้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกให้ปรับปรุงข้าวส่งมอบรัฐบาลอินโดนีเซีย และกระบวนการเสนอราคาดังกล่าวดำเนินการไปตามระบบหลังจากที่อินโดนีเซียได้ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ทำการค้าปกติกับอินโดนีเซียหรือเป็นผู้ส่งออกที่อินโดนีเซียให้ความเชื่อถือและต้องขึ้นทะเบียนกับกรมการค้าต่างประเทศไว้แล้วจำนวนหนึ่ง และได้นำมาพิจารณาต่อรองกับหลายรายแล้ว ได้ผู้ชนะเป็นบริษัทดังกล่าว จากที่จำเลยเบิกความว่า เมื่อจำเลยทราบว่าจะมีการสอบถามเกี่ยวกับประเด็นการคัดเลือกผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ขององค์การคลังสินค้า จำเลยจึงสอบถามข้อเท็จจริงจากนายภูมิ และได้รับการแจ้งจากนายภูมิว่า องค์การคลังสินค้าได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวและเห็นว่าเป็นไปโดยชอบแล้ว ซึ่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ได้ลงข่าวว่า นายภูมิเปิดเผยถึงกรณีที่องค์การคลังสินค้าเปิดประมูลจัดหาเอกชนเพื่อปรับปรุงสภาพข้าวและส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้รัฐบาลอินโดนีเซียว่า เป็นการทำตามขั้นตอนปกติ และข้าวจำนวนนี้ตกลงกันไว้ตั้งแต่รัฐบาลก่อน ถ้าจะยกเลิกก็กลัวจะกระทบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยโจทก์มีนายปฐมพงศ์ ศุภสินธุ์ ทนายความของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เป็นพยานเบิกความว่า หลังจากที่ปรากฏเป็นข่าวทางหนังสือพิมพ์ไทยรัฐฉบับลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายภูมิหรือจำเลยไม่มีการหักท้วงว่าไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือคลาดเคลื่อนแต่อย่างใด ซึ่งโดยปกติหากผู้ให้ข่าวเห็นว่า

ไม่ตรงกับความเป็นจริงหรือคลาดเคลื่อน จะมีหนังสือชี้แจงมายังบรรณาธิการเพื่อให้แก้ไขข่าว หรือบางกรณีก็ใช้สิทธิทางศาลในการฟ้องร้องดำเนินคดี ซึ่งในกรณีที่ปรากฏตามข่าวนี้ไม่มีกรณีเช่นที่ว่ามาแต่อย่างใด จะเห็นได้ว่า บทสัมภาษณ์ของนายภูมิในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และรายงานคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องที่ ๔.๖ ในส่วนข้อมูลเพื่อการพิจารณา ข้อ ๓) และ ข้อ ๔) มีเนื้อความสอดคล้องกับที่จำเลยให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ และที่ได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.และเปิดความต่อศาล ซึ่งไม่มีเนื้อความใดที่จำเลยกล่าวว่า BULOG ได้เลือกบริษัท สยามอินดิกา จำกัด จากจำนวนบริษัทค้าข้าว ๓ ถึง ๔ บริษัท ที่ทางรัฐบาลแจ้งให้ทาง BULOG เป็นผู้เลือก ทั้งในรายงานคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องที่ ๔.๖ ในส่วนข้อมูลเพื่อการพิจารณา ข้อ ๒) ระบุว่า องค์การคลังสินค้าได้เสนอเรื่องการขายข้าวตามข้อตกลงระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG ต่อนายภูมิ ในฐานะประธานคณะกรรมการระบายข้าว ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบการเจรจาเพื่อขายข้าว พิจารณามอบหมายให้องค์การคลังสินค้าแก้ไขเนื้อหาบางประเด็นกับฝ่ายอินโดนีเซียบนพื้นฐานของสัญญาเดิม ซึ่งนายภูมิได้ให้ความเห็นชอบในการดำเนินการดังกล่าว และในบันทึกสำนักบริหารกลาง ที่ อคส.๑๐๒๐/๑๑๑๕ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG ระบุว่า นายภูมิ ในฐานะประธานคณะกรรมการระบายข้าว ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากคณะรัฐมนตรีให้เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบการเจรจาซื้อขายข้าวกับ BULOG ได้ให้ความเห็นชอบมอบหมายให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้ดำเนินการเจรจาซื้อขายข้าวกับ

BULOG ดังนี้ ที่นายภูมิอ้างว่า พันตรีวีระวุฒิ วัจนะพุกกะ เลขานุการของนายภูมิแจ้งแก่นายภูมิว่า จำเลยจะเป็นผู้พิจารณาเรื่องการส่งมอบข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG เอง เป็นคำเบิกความลอยๆ และเป็นพยานบอกเล่าที่ไม่มีพยานหลักฐานอื่นสนับสนุน จึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟัง และที่นายภูมิเบิกความว่า องค์การคลังสินค้าเป็นหน่วยงานที่มีคณะกรรมการดำเนินการ ปกติจะไม่ค่อยมีเรื่องส่งขึ้นมานายภูมิ นายภูมิไม่เคยทราบเรื่องการทำสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับบริษัท สยามอินดิగా จำกัด และไม่เคยให้ข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ จำเลยไม่เคยโทรศัพท์สอบถามหรือพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่ต้ององค์การคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG ประเทศอินโดนีเซีย และไม่เคยสอบถามเกี่ยวกับกรณีสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือทักท้วงเรื่ององค์การคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG ประเทศอินโดนีเซียโดยไม่ชอบ จึงไม่มีน้ำหนักให้รับฟังเช่นกัน เชื่อว่า ข้อเท็จจริงที่จำเลยให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวเป็นข้อมูลที่จำเลยได้รับทราบจากนายภูมิ ผู้ที่จำเลยมอบอำนาจให้ดูแลรับผิดชอบเรื่องนี้ และเป็นข้อมูลที่จำเลยได้จากเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ ที่จำเลยขอมาดูประกอบ จำเลยจึงให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ไปเช่นนั้น อีกทั้งนายประมนต์ สุธีวงศ์ พยานโจทก์ซึ่งเข้าพบจำเลยพร้อมกับนางสาวกอบสุขและนายชูเกียรติก็เบิกความว่า จำเลยแจ้งว่า คาดว่าคงไม่มีการกระทำที่มีการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทส่งออก และจำเลยรับว่าจะคอยกำกับดูแลเรื่องดังกล่าวไม่ให้มีการทุจริต พฤติการณ์ของจำเลยดังกล่าวจึงฟังไม่ได้ว่า จำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือ

ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด และประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตอันจะเป็นความผิดตามฟ้อง

จึงวินิจฉัยให้ยกฟ้อง.

นายรักเกียรติ วัฒนพงษ์

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๑๗/๒๕๖๕

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๒๘/๒๕๖๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง	อัยการสูงสุด	โจทก์
	นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า และมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใดในองค์การคลังสินค้ามาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยืนยันก็ได้ ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การ

คลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ รวมถึงมีหน้าที่ยับยั้งหรือแก้ไขปัญหากับการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การคลังสินค้า เมื่อจำเลยทราบเรื่องที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้ทำหนังสือถึงจำเลยเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ รวมทั้งเข้าพบจำเลยเพื่อขอให้ตรวจสอบว่า การประมูลให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย (Perum BULOG หรือ BULOG) โดยบริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ได้รับคัดเลือกการเสนอราคาและเข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวขาวกับองค์การคลังสินค้าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยไม่ดำเนินการตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเสนอราคาขายข้าวดังกล่าว และไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใด ๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็นกรณีมีการร้องเรียนว่าองค์การคลังสินค้าคัดเลือกบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้กับ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG แต่เพียงผู้เดียว โดยไม่จัดให้มีการแข่งขันราคากับผู้เสนอราคารายอื่น และไม่มีการประกาศหรือมีหนังสือเชิญชวนผู้ที่สนใจเป็นการทั่วไป อันเป็นการหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม ขัดต่อกฎหมายและระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งจำเลยมีอำนาจดำเนินการตรวจสอบหรือสั่งการให้องค์การคลังสินค้าทบทวนกระบวนการเสนอราคาที่มีชอบดังกล่าวหรือยกเลิกสัญญาที่ทำกับบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้ แต่กลับชี้แจงยืนยันว่า BULOG ได้ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ประเทศอินโดนีเซียเชื่อถือซึ่งมีชื่อของบริษัทสยามอินดิกา จำกัด มาให้องค์การคลังสินค้าพิจารณา ซึ่งไม่เป็นความจริง ต่อมาบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ไม่ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าโดยจัดส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบถ้วนตามสัญญา เป็นผลให้ประเทศอินโดนีเซียไม่ทำการค้าขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีกและเสียหายต่อความสัมพันธ์ในทางการค้าขาย

ข้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย การกระทำของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด และประเทศชาติอย่างร้ายแรง เหตุเกิดที่กระทรวงพาณิชย์ ตำบลบางกระสอ อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และทำเนียบรัฐบาล แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบสำนวนการไต่สวนของโจทก์แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมาย จ.๒๘ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ และรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และคณะรัฐมนตรีชุดดังกล่าวแถลงนโยบายต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย องค์การคลังสินค้าเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงพาณิชย์ จำเลยมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่ง

กิจการขององค์การคลังสินค้า มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ
ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำ
รายงานขึ้นก็ได้ ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ เอกสาร
หมาย จ.๒๙ แผ่นที่ ๒๙๘๕ ถึง ๒๙๘๘ และแผ่นที่ ๒๙๘๙ ถึง ๒๙๙๔ ต่อมาจำเลยพ้นจากตำแหน่ง
รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ ตามประกาศให้
รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรี ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑๘
สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าตกลงทำสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่
PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย (Perum BULOG
หรือ BULOG) ตกลงซื้อข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ (ข้าวขาว ๑๕%) ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน
(ตัน) ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CFR FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบข้าว
ขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ เดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟ
เครดิต (L/C) ตามสัญญาซื้อขายพร้อมคำแปลเอกสารหมาย จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๒๒ ถึง ๒๖๓๓ และ จ.๔๓
แผ่นที่ ๕๒๘๑ ถึง ๕๓๐๓ เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ จำเลยรับมอบอำนาจการสั่ง การอนุญาต การ
อนุมัติ การปฏิบัติราชการ หรือการดำเนินการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะพึงปฏิบัติตาม
กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติคณะรัฐมนตรี ให้นายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในส่วนราชการกรมการค้าต่างประเทศ กรมการค้าภายใน
และองค์การคลังสินค้า ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔ เอกสารประกอบคำชี้แจงแก้
ข้อกล่าวหาของจำเลย เอกสารหมาย จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๑๗๑ เมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายภูมิใน
ฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้นได้มีหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๐๑๐๐/๑๘๑๔
ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ และหนังสือกระทรวงพาณิชย์ที่ ๐๑๐๐/๑๘๑๕ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔

ถึงเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทย เพื่อรับประกันว่าองค์การคลังสินค้าได้รับอนุมัติจากรัฐบาลให้ทำสัญญาซื้อขายข้าวกับ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย ตามหนังสือรับรองพร้อมคำแปลเอกสารหมายเลข จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๒๖ ถึง ๒๖๓๗ และ จ.๔๖ แผ่นที่ ๕๓๒๓ ถึง ๕๓๒๗ เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ในฐานะประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและในฐานะรักษาการผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพร้อมคณะได้เข้าร่วมการประชุมระหว่าง BULOG กับองค์การคลังสินค้า เพื่อหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ทั้งสองฝ่ายมีมติเห็นชอบที่จะแก้ไขสัญญาดังกล่าวบางส่วน และมีการจัดทำเอกสารแก้ไขสัญญา AMENDMENT No.๑ Incorporated to the Contract No. PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ date ๑๘ August ๒๐๑๑ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๔๐ ถึง ๒๖๔๒ ซึ่งมีสาระสำคัญให้ขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวขาวดังกล่าวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ออกคำสั่งองค์การคลังสินค้าที่ ๒๒๗/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เอกสารหมายเลข จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๔๓ และ จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๒๙๖ แต่งตั้งให้นายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนศานต์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าเป็นประธานกรรมการในคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาวดังกล่าวเพื่อส่งมอบให้กับ BULOG มีอำนาจหน้าที่จัดทำสรุปผลการรับของ ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้เสนอราคาขาย เปิดซอง รวมทั้งเจรจาต่อรองกับผู้เสนอเพื่อให้ได้ราคาที่ดีที่สุด และจัดสรรปริมาณขายข้าวให้แก่ผู้เสนอราคาต่ำสุด พร้อมนำเสนอผลการเจรจาต่อรองเสนอนายสุรศักดิ์พิจารณาให้ความเห็นชอบ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีการส่งร่างสัญญาซึ่งยังไม่ได้ระบุชื่อคู่สัญญากับองค์การคลังสินค้า แต่ได้ระบุเงื่อนไขต่าง ๆ ไว้ในสัญญาแล้วให้นายเรืองฤทธิ์ โลหิตานนท์ ผู้อำนวยการส่วนงาน

นิติกรรมและสัญญา สำนักกฎหมาย ตรวจสอบว่า ได้ระบุเงื่อนไขข้อกำหนดถูกต้องหรือไม่ โดยมีได้ให้ เอกสารขอบเขตและรายละเอียดของการดำเนินการดังกล่าว (TOR) แต่อย่างไร นายเรืองฤทธิ์แจ้งว่าไม่สามารถที่จะตรวจสอบเงื่อนไขให้ได้ และในวันเดียวกันนายสุรศักดิ์ลงนามในหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส. ๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การเสนอขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียโดยวิธียื่นซองเสนอราคาถึงผู้สนใจเสนอราคา โดยแจ้งว่า ให้ผู้สนใจยื่นซองเสนอราคาขายข้าวในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ระหว่างเวลา ๙ นาฬิกา ถึง ๑๒ นาฬิกา และกำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย ทำการเจรจาต่อรองกับผู้เสนอราคาขายในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตั้งแต่วันที่ ๑๔ นาฬิกา เป็นต้นไป ตามเอกสารหมาย จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๒๘๔ ถึง ๓๒๙๕ ซึ่งหนังสือดังกล่าวมิได้มีการประกาศเชิญชวนให้ผู้ประกอบการค้าข้าวได้รับทราบเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีการส่งร่างสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ที่ยังไม่ได้ระบุชื่อคู่สัญญากับองค์การคลังสินค้า แต่ได้ระบุเงื่อนไขต่าง ๆ ไว้ในสัญญาดังกล่าวให้นายเรืองฤทธิ์ตรวจสอบร่าง โดยอ้างว่าเป็นร่างสัญญาที่นายสุรศักดิ์ตรวจสอบแก้ไขแล้ว และให้ตรวจสอบเปรียบเทียบกับร่างสัญญาของนายพิฑิตหรือ นายพิพรรธารย์ ตั้งพัสสวัสดิ์ รองผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า หรือไม่ นายเรืองฤทธิ์ตรวจสอบโดยใช้ร่างสัญญาของนายพิฑิตหรือนายพิพรรธารย์เป็นหลักในการพิจารณา ปรากฏว่ามีข้อความไม่ตรงกันร่างสัญญาที่อ้างว่านายสุรศักดิ์ตรวจไม่ปรากฏข้อความในสัญญาข้อ ๑๕ ตามร่างสัญญาของนายพิฑิตหรือนายพิพรรธารย์ ที่กำหนดว่า "ผู้ซื้อจะเปิดโอกาสให้ผู้ขายส่งมอบข้าวเพิ่มเติม เพื่อให้ครบปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ตามที่ผู้ซื้อได้ขายให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย หรือ BULOG ในกรณีที่ผู้ขายแจ้งความประสงค์ที่จะสามารถดำเนินการส่งมอบได้ บนเงื่อนไขราคาขายและค่าใช้จ่าย/ค่าบริหารจัดการในอัตราเดิมที่เสนอไว้ภายใน ๑ เดือน หลังจากเซ็นสัญญา ตามปริมาณที่ผู้ซื้อเห็นสมควร"

ในวันเดียวกัน นายพิฑิตหรือนายพิพรรธยานำหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ไปให้นางชลิตา ดินอุดม ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ ในประกาศแนบท้ายหนังสือกำหนดให้ผู้สนใจยื่นซองเสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๙ นาฬิกา ถึง ๑๒ นาฬิกา ณ องค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ หนังสือดังกล่าวไม่ได้สั่งให้ดำเนินการเป็นลายลักษณ์อักษร นางชลิตาจึงไม่รับหนังสือ ต่อมาเวลา ๑๑.๑๕ นาฬิกา มีผู้มายื่นซองเอกสารเสนอราคา ๒ ราย คือ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด โดยนางสาววาทัญญตา บุญมาประเสริฐ เป็นผู้รับมอบอำนาจให้มายื่นของ ซึ่งบริษัทสยามอินดิగా มีนางสาวรัตนา แซ่เฮ้ง เป็นกรรมการผู้มีอำนาจ และมีนายอภิชาติหรือเสียเปียง จันทรสกุลพร เป็นเจ้าของกิจการบริษัทและเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจแต่ผู้เดียวในการดำเนินการ และ บริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด โดยนายสุธี เชื้อมไธสง เป็นผู้รับมอบอำนาจให้มายื่นของ นายสุธีเป็น หรือเคยเป็นพนักงานของบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ต่อมาเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารที่ยื่นเห็นว่ามี เอกสารครบถ้วนจึงได้รับซองของทั้งสองบริษัทไว้ เมื่อถึงเวลา ๑๒ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ปิดรับซองเสนอ ราคา และเวลา ๑๒.๑๐ นาฬิกา บริษัทเชียงใหม่อินเตอร์ไรซ์ จำกัด โทรสารเอกสารเสนอราคามาที่ องค์การคลังสินค้า โดยระบุในเอกสารว่า "ไม่เสนอราคา" และในช่วงระหว่างที่มีผู้ยื่นซองเสนอราคา สำนักธุรกิจบริการได้รับหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ อีกครั้ง ซึ่งเป็นการส่งมาตามระบบสารบรรณ มีข้อความว่านายสุรศักดิ์ได้ให้นายพิฑิตเป็นผู้ดำเนินการและได้สั่งการให้ดำเนินการรับซองเสนอราคา เมื่อรับซองเสนอราคาเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ทำบันทึกส่วนงานปฏิบัติธุรกิจ สำนักธุรกิจบริการ ที่ สงปธ.๑๑๑๐๐/๕๕๒ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ รายงานผลการรับซองเสนอราคาต่อผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ เอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๒๙๗ ถึง ๓๒๙๘ ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการเสนอบันทึกดังกล่าวพร้อมเอกสารการเสนอราคาต่อ นายสมศักดิ์ในฐานะประธานคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% ต่อมาเวลา ๑๔

นาฬิกา ของวันเดียวกัน นายสมศักดิ์จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% ที่ประชุมใช้หลักเกณฑ์ตามหนังสือที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข ๓๒ แผ่นที่ ๓๒๘๔ ถึง ๓๒๘๓ หนังสือดังกล่าวไม่ได้มีการประกาศให้ผู้ประกอบการค้าข้าวหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องยื่นซองเสนอราคาขายข้าวล่วงหน้าอย่างน้อยสามวันทำการตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะกรรมการเปิดซองเสนอราคาของผู้เสนอราคาทั้ง ๒ ราย คือ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด กับบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ผลการตรวจคุณสมบัติ คณะกรรมการลงมติว่า บริษัทสยามอินดิగా จำกัด มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศ ส่วนบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ยื่นสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ก่อนวันยื่นซองเสนอราคาเกิน ๑ เดือน จึงไม่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคา ๕๕๙ เหรียญสหรัฐต่อตัน และเสนอค่าใช้จ่ายในการบริหารสัญญาขององค์การคลังสินค้า จำนวน ๗ บาท ต่อตัน ก่อนมีการเจรจาต่อรองราคา นายสมศักดิ์แจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการทราบว่า องค์การคลังสินค้ากับ BULOG ทำสัญญาซื้อขายข้าวกันที่ราคา ๕๕๙ เหรียญสหรัฐต่อตัน คณะกรรมการจึงให้นำราคาดังกล่าวมาเป็นเกณฑ์ในการต่อรอง นายสมศักดิ์เป็นผู้โทรศัพท์ไปหานางสาวรัตนา ผลการเจรจาต่อรองบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ยื่นราคาที่ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐต่อตัน คณะกรรมการพิจารณาว่าเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาที่องค์การคลังสินค้าทำสัญญากับ BULOG และองค์การคลังสินค้าได้รับประโยชน์จากค่าบริหารสัญญา จึงตกลงรับราคาดังกล่าว และจัดทำบันทึกเสนอผลการตรวจคุณสมบัติเปิดซองและผลการเจรจาต่อรองราคา เอกสารหมายเลข ๓๒ แผ่นที่ ๓๒๘๔ ถึง ๓๒๑๐ และส่งบันทึกดังกล่าวพร้อมเอกสารประกอบไปยังนายพิฑิตหรือนายพิพรรธชัย ต่อมานายสุศักดิ์อนุมัติผลการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือ ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔

ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่ทราบเรื่องที่องค์การคลังสินค้าได้จัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าว เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ถึงจำเลยเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ พันตำรวจตรีศราวุฒิ สกุลมีฤทธิ์ ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในทอม CER (Cost & Freight) FO กับบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ หน้า ๓๓๐๒ ถึง ๓๓๐๘ โดยเป็นการตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปีการผลิต ๒๕๕๔ ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐอเมริกา มูลค่ารวมทั้งสิ้น ๕๕,๙๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐอเมริกา กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ชำระค่าข้าวที่ซื้อขายโดยการโอนสิทธิการรับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ที่องค์การคลังสินค้าได้รับจาก BULOG เพื่อให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด นำไปเรียกเก็บเงินจาก BULOG และบริษัทสยามอินดิกาจะชำระค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสัญญาในอัตราตันละ ๗ บาท ของปริมาณข้าวสารที่ส่งมอบให้แก่องค์การคลังสินค้าตามสัญญาซื้อขายดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือ ที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ถึงจำเลยในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อีกฉบับ เพื่อขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประมูลส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้กับ BULOG ขึ้นใหม่โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด หนังสือของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับดังกล่าวได้ส่งถึงสำนักงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ และมีการเสนอไปตามลำดับจนถึงทีมงานหน้าห้องนายภูมิ โดยไม่มีการเสนอหนังสือทั้งสองฉบับดังกล่าวให้จำเลยพิจารณา ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๕ และ จ.๕๖ ต่อมาในเดือนเดียวกัน นางกอบสุข

เอี่ยมสุรีย์ นายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย นายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ นายกกิตติมศักดิ์สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และนายประมนต์ สุธีวงศ์ ประธานภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน เข้าพบจำเลยเพื่อติดตามทวงถามเรื่องขอความเป็นธรรมตามหนังสือทั้งสองฉบับ มีนายนัจจกรพงษ์ แสงมณี ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ อยู่ร่วมในการเข้าพบจำเลยในครั้งนี้ด้วย จำเลยไม่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือทั้งสองฉบับแก่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าได้มีการประชุม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ตามรายงานการประชุมคณะกรรมการ อคส. ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๒๖ ถึง ๓๓๒๘ นายสุรศักดิ์ในฐานะประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและฝ่ายบริหารขององค์การคลังสินค้าแจ้งในที่ประชุมว่า จะมีการพิจารณาเรื่องลับและแจกเอกสารประกอบการประชุมในขณะนั้นเป็นเอกสารวาระเสนอเฉพาะกรรมการองค์การคลังสินค้า จำนวน ๒ แผ่น และได้เชิญเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากที่ประชุม เหลือเพียงคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า พันตำรวจตรีศราวุฒิ นายพิฑิตหรือนายพิพรรธารย์ และนายสมศักดิ์ การพิจารณาเรื่องลับดังกล่าวเป็นการพิจารณาในวาระที่ ๔ เรื่องที่ ๔.๖ การจัดซื้อข้าวสารเพื่อส่งมอบหน่วยงาน Perum Bulog of Indonesia ผลการพิจารณา คณะกรรมการองค์การคลังสินค้ามีมติ ดังนี้ (๑) ให้สัตยาบันในการดำเนินการทำสัญญาซื้อขายข้าวสารระหว่างองค์การคลังสินค้ากับผู้ประกอบการส่งออกข้าว เพื่อให้องค์การคลังสินค้าสามารถส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ได้ครบตามปริมาณที่ตกลงไว้ โดยมอบอำนาจผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป (๒) อนุมัติในหลักการ การดำเนินการจัดหา/จัดซื้อข้าวสารของ อคส. เพิ่มเติมเพื่อให้ครบตามปริมาณที่องค์การคลังสินค้ากับ BULOG ได้ตกลงกันไว้ตามสัญญาเลขที่ PK/TP00๒/D0๒00/๐๘/๒๐๑๑ ข้อตกลงว่าด้วยการแก้ไขสัญญาซื้อขายข้าวสารดังกล่าว รวมปริมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ถึง ๔๐๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งมีวงเงินการซื้อขายประมาณ ๓.๕ ถึง ๗.๐ พันล้านบาท ทั้งนี้การดำเนินการจัดหาซื้อ

ข่าวสารขององค์การคลังสินค้าดังกล่าวต้องอยู่บนเงื่อนไขที่องค์การคลังสินค้าได้รับประโยชน์ไม่ต่ำกว่า การดำเนินการที่ผ่านมาตามมติข้อ (๑) ตามสำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๒๓ แผ่นที่ ๓๓๒๙ ถึง ๓๓๓๑ วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้าโดยพันตำรวจตรีศราวุธ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า และบริษัท สยามอินดิก้า จำกัด โดยนางสาวรัตนนา ในฐานะกรรมการ และในฐานะส่วนตัวได้ตกลงทำบันทึกต่อท้าย สัญญาซื้อขายข้าว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาล อินโดนีเซีย เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (ครั้งที่ ๑) ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่น ที่ ๓๓๐๗ ถึง ๓๓๐๘ เพิ่มเติมเงื่อนไขของสัญญาซื้อขายที่ได้ทำกันไว้ โดยเป็นการตกลงเพิ่มปริมาณข้าว ขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีกจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตัน คิดรวมเป็นปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ ตกลงซื้อขายตามสัญญาทั้งสิ้น จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ และองค์การ คลังสินค้าได้รับค่าใช้จ่ายดำเนินการตันละ ๗ บาท ตามหนังสือบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ที่ SLED(O) ๑๒/๐๐๒ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ เรื่อง ขอแสดงความจำนงเพื่อส่งมอบข้าวไปประเทศอินโดนีเซีย ภายใต้สัญญาซื้อขายข้าว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของ รัฐบาลอินโดนีเซีย เอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๖๓ ซึ่งเป็นการอาศัยสัญญาเดิมในข้อ ๑๕ ในการ ตกลงซื้อขายข้าวเพิ่มเติม โดยไม่มีการออกประกาศเชิญชวนเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวเสนอ ราคาขายข้าวแก่องค์การคลังสินค้าตามระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้า ปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ จำเลยเดินทางไปร่วมงาน WTO Ministerial Meeting ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยสายการบินไทย เที่ยวบิน TG ๕๒๐ เวลา ๒๓.๔๐ นาฬิกา และ เดินทางกลับโดยสายการบินไทย เที่ยวบิน TG ๕๒๑ ในวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงกรุงเทพฯ เวลา ๖.๓๐ นาฬิกา และจำเลยเดินทางไปร่วมงาน ๔th GMS Summit ณ กรุงเนปิดอร์ สาธารณรัฐเมียนมาร์

ตั้งแต่วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยเครื่องบินของกองทัพอากาศ เวลา ๑๖ นาฬิกา และเดินทางกลับถึง กรุงเทพฯ วันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๗ นาฬิกา ตามเอกสารประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เอกสารหมายเลข จ.๗๔

คดีมีปัญหาต้องวินิจฉัยว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ ได้ความตามบันทึก ถ้อยคำของนายอนุกุล แท้มประเสริฐ อดีตผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่ให้ ถ้อยคำไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เอกสารหมายเลข จ.๘๙ แผ่นที่ ๗๘๒๗ ถึง ๗๘๔๘ ว่า พยานเริ่มทำงาน ในตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ถึงเดือน ตุลาคม ๒๕๕๔ ระหว่างดำรงตำแหน่งมีการทำสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) กับ BULOG ของประเทศอินโดนีเซียเพียงฉบับเดียวเท่านั้น นอกนั้นจะเป็นการซื้อขายข้าวทั่วไปขององค์การ คลังสินค้า ปกติการดำเนินการซื้อขายข้าว ตัวแทนผู้ที่ทำสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างประเทศของรัฐบาล คือ กรมการค้าต่างประเทศ แต่ในครั้งนี้อองค์การคลังสินค้าเป็นตัวแทนของรัฐบาล สืบเนื่องจาก ประเทศไทยจัดงานข้าวโลกและมืงานเลี้ยงรับรองผู้นำต่างประเทศเมื่อประมาณปลายปี ๒๕๕๕ ที่ กรุงเทพมหานคร พยานพบกับสุดาโต๊ะ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการ (Director) ของ BULOG จึงมีการพูดคุย เกี่ยวกับการซื้อขายข้าวกับ BULOG พยานนำเสนอแนวคิดที่จะทำการซื้อขายข้าวกับ BULOG เพื่อที่จะ หารายได้เข้าองค์การคลังสินค้า กรมการค้าต่างประเทศและนางพรทิพา นาคาศัย รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้นให้ความเห็นชอบกับแนวคิดดังกล่าวและมีการเสนอแนวคิดนั้นต่อ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าให้รับทราบแล้ว การซื้อขายข้าวกับประเทศอินโดนีเซียมีบันทึกความ เข้าใจ (Memorandum of Understanding หรือ MOU) (๒๐๐๗ - ๒๐๑๑) ระหว่างรัฐบาลไทยกับ รัฐบาลอินโดนีเซียอยู่แล้ว จึงเป็นช่องทางที่สามารถดำเนินการได้ พยานติดต่อเรื่องซื้อขายข้าวกับ BULOG ผ่านสถานทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทยและเดินทางไปยังสถานทูตด้วยตนเอง มีนายฮาตะ

เอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทยร่วมเจรจา นายฮาเตแจ่งให้องค์การคลังสินค้าดำเนินการไปได้เลย พยาน นายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนศานต์ รองผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า และนางอมราภรณ์ หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติงาน ๑ เดินทางไปยังสถานทูตอินโดนีเซียเพื่อพิจารณาสัญญาซื้อขายที่ทาง BULOG เป็นผู้จัดทำและนำมาให้พิจารณา ก่อนที่จะมีการลงนามได้มีการเจรจาต่อรองเรื่องราคาและปริมาณ นายฮาเตแจ่งพยานว่าให้ลงนามในสัญญาได้โดยจะแจ้งให้รัฐมนตรีรับทราบเอง หลังจากมีการลงนามในสัญญา พยานรายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าทราบ ในอดีตที่ผ่านมาองค์การคลังสินค้าจะดำเนินการจ้างให้เอกชนปรับปรุงข้าวเพื่อทำการส่งมอบและไม่เคยมีกรณีที่องค์การคลังสินค้าทำสัญญาขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ดังเช่นกรณีสัญญาซื้อขายข้าวกับ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย และมีนางดวงพร รอดพยาธิ์ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศให้ถ้อยคำไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามบันทึกถ้อยคำ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ เอกสารหมายเลข จ.๑๑๖ แผ่นที่ ๘๗๓๖ ถึง ๘๗๔๑ ว่า พยานดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๗ มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล บริหารการนำเข้าส่งออกสินค้า ในส่วนของข้าวจะดูแลเรื่องการระบายข้าวรวมถึงการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) หลักเกณฑ์วิธีการทำสัญญาซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐของกรมการค้าต่างประเทศตามที่เคยปฏิบัติ มีดังนี้ ๑. ผู้ขายฝ่ายไทย คือ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้แทนรัฐบาลเพียงหน่วยงานเดียว ส่วนผู้ซื้อทางต่างประเทศจะเป็นองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลต่างประเทศ ๒. การซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐจะเกิดขึ้นได้ต้องเริ่มจากการนัดหมายเจรจาพูดคุย เช่น จากการประชุมระหว่างนายกรัฐมนตรีซึ่งได้ไปเยือนรัฐบาลต่างประเทศ หรือได้ต้อนรับรัฐบาลต่างประเทศ หรือกรณีที่ทางรัฐผู้ซื้อเปิดประมูล หรือประเทศผู้ซื้อยื่นข้อเสนอซื้อขายมายังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ หรือผู้ซื้อติดต่อโดยตรงกับกรมการค้าต่างประเทศ ๓. กรมการค้าต่างประเทศจะเป็นหน่วยงานผู้เสนอรายละเอียดการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ ส่วนผู้ที่อนุมัติจะเป็น

คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ คณะรัฐมนตรีนั้น แล้วแต่นโยบายของทางรัฐบาลในขณะนั้น ๔. หลังจากที่ได้รับการอนุมัติแล้ว กรมการค้าต่างประเทศจะเป็นตัวแทนของรัฐบาลลงนามในสัญญาและดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่ผู้ซื้อ นอกจากนี้รัฐบาลสามารถมอบหมายให้รัฐวิสาหกิจทำการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐได้ กรมการค้าต่างประเทศเคยทำสัญญาซื้อขายข้าวกับ BULOG ของประเทศอินโดนีเซีย และในรัฐบาลปัจจุบันมีการทำสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับ BULOG โดย BULOG ประสานมาทางกรมการค้าต่างประเทศโดยแจ้งผ่านทางการทูต กรมการค้าต่างประเทศจะเสนอกรอบการเจรจาให้กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์พิจารณาเพื่อไปทำการเจรจากับ BULOG กระทรวงพาณิชย์เคยทำ MOU เกี่ยวกับการซื้อขายข้าวกับ BULOG ของประเทศอินโดนีเซียเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๙ ในอดีตและปัจจุบันการทำสัญญาซื้อขายข้าวกับทาง BULOG ไม่เคยเจาะจงว่าจะใช้ผู้ปรับปรุงข้าวเป็นบริษัทใด เพราะข้าวที่ BULOG ซื้อส่วนใหญ่เป็นข้าวคุณภาพกลางที่ส่งมอบตามมาตรฐานกระทรวงพาณิชย์ เมื่อพิจารณาประกอบกับบันทึกความเข้าใจระหว่างกระทรวงพาณิชย์ของราชอาณาจักรไทยและกระทรวงพาณิชย์ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๙ เอกสารหมายเลข จ.๔๓ แผ่นที่ ๕๓๐๖ ถึง ๕๓๐๗ ซึ่งมีเจตจำนงร่วมกันที่จะเกื้อกูลและคงไว้ซึ่งตลาดข้าวที่มีความเสถียรของทั้งสองประเทศ ประสงค์ที่จะปรับปรุงและทำให้เศรษฐกิจที่ติดอยู่แล้วในปัจจุบัน อีกทั้งความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างทั้งสองประเทศภายใต้พื้นฐานของความเท่าเทียมและได้ประโยชน์ร่วมกันเข้มแข็งขึ้น โดยมีสาระสำคัญในการซื้อขายข้าวในข้อ ๑ ระบุว่า “รัฐบาลไทยตกลงที่จะขายและรัฐบาลอินโดนีเซียตกลงที่จะซื้อข้าวขาวไทย หักร้อยละ ๑๕ ถึงร้อยละ ๒๕ จำนวนไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน ต่อปี ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ ถึง ๒๕๕๔ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การผลิตข้าวของทั้งสองประเทศและระดับราคาสากลของข้าว... รัฐบาลอินโดนีเซียให้อำนาจแก่องค์การสำรองอาหารแห่งอินโดนีเซีย (Perum BULOG) ในฐานะที่เป็นรัฐวิสาหกิจ ในการปฏิบัติตามบันทึกความเข้าใจฉบับนี้...” และลงนาม

โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น คือ นายเกริกไกร จีระแพทย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของอินโดนีเซีย ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ มีความตกลงแก้ไขบันทึกความเข้าใจระหว่างกระทรวงพาณิชย์ของราชอาณาจักรไทยและกระทรวงพาณิชย์ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เรื่อง การค้าข้าว เอกสารหมายเลข จ.๔๓ แผ่นที่ ๕๓๐๘ ถึง ๕๓๐๙ ใจความสำคัญมีการแก้ไขปีจาก “ปี ๒๕๕๐ ถึง ๒๕๕๔” เป็น “ปี ๒๕๕๕ ถึง ๒๕๕๙” และลงนามโดยรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย คือ จำเลย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ของอินโดนีเซีย และสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/TP-๐๐๒/D0 ๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามสัญญาซื้อขายพร้อมคำแปลเอกสารหมายเลข จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๒๒ ถึง ๒๖๓๓ และ จ.๔๓ แผ่นที่ ๕๒๘๑ ถึง ๕๓๐๓ มีข้อความระบุชัดว่าเป็นสัญญาซื้อขายระหว่าง BULOG ผู้ซื้อ กับองค์การคลังสินค้า กิจการของรัฐภายใต้กระทรวงพาณิชย์ ผู้ขาย โดยมีที่มาและเจตนารมณ์ว่า ผู้ซื้อมีความต้องการที่จะนำเข้าข้าวเพื่อเสถียรภาพด้านอาหารแห่งชาติของอินโดนีเซีย และผู้ขายได้เสนอที่จะขายข้าวขาวไทย หักสูงสุดร้อยละ ๑๕ เป็นจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ถึง ๕๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน และกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทยและกระทรวงการค้าแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซียได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจเมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. ๒๐๐๖ (พ.ศ. ๒๕๔๙) สำหรับการซื้อและขายข้าวจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ เมตริกตันต่อปี ระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๐๗ (พ.ศ. ๒๕๕๐) ถึงปี ค.ศ. ๒๐๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๔) และอ้างถึงบันทึกความเข้าใจข้างต้น องค์การคลังสินค้าจะดำเนินการจัดให้มีหนังสืออนุมัติเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างรัฐบาล (G to G Contract) จากกระทรวงพาณิชย์แห่งราชอาณาจักรไทย เห็นว่า นายอนุกุลเป็นผู้รู้เห็นโดยตรงและเป็นผู้ริเริ่มในการนำเสนอแนวคิด ติดต่อเจรจาเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวกับ BULOG เพื่อที่จะหารายได้เข้าองค์การคลังสินค้า และรัฐบาลมี MOU ซึ่งเป็นช่องทางที่สามารถดำเนินการได้ จนกระทั่งมีการทำสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างประเทศกับ

BULOG ส่วนนางดวงพรดูแลเรื่องการระบายข้าวรวมถึงการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ แม้จะไม่ได้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศในขณะเกิดเหตุก็ตาม แต่นางดวงพรทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธีการทำสัญญาซื้อขายแบบ G to G ของกรมการค้าต่างประเทศที่ปฏิบัติมา นายอนุกุลและนางดวงพรต่างยืนยันว่าสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ Bulog เป็นการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลแบบ G to G ซึ่งรัฐบาลมอบหมายให้องค์การคลังสินค้าเป็นตัวแทนในการทำสัญญากับ Bulog สอดคล้องกับหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๐๑๐๐/๑๘๑๔ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ และหนังสือกระทรวงพาณิชย์ที่ ๐๑๐๐/๑๘๑๕ ลงวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ ที่นายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้นได้มีถึงเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทย เพื่อรับประกันว่าองค์การคลังสินค้าได้รับอนุมัติจากรัฐบาลให้ทำสัญญาซื้อขายข้าวกับ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย ตามหนังสือรับรองพร้อมคำแปลเอกสารหมายเลข จ.๒๖ แผ่นที่ ๒๖๒๖ ถึง ๒๖๓๗ และ จ.๔๖ แผ่นที่ ๕๓๒๓ ถึง ๕๓๒๗ แสดงให้เห็นได้ชัดว่า การทำสัญญาซื้อขายข้าวคดีนี้เป็นการดำเนินการต่อเนื่องตามนโยบายของรัฐบาลภายใต้ MOU ปี ๒๐๐๗ - ๒๐๑๑ โดยองค์การคลังสินค้าได้รับมอบหมายจากรัฐบาล จำเลยก็รับทราบถึงนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวมาโดยตลอด หลังจากมีการทำสัญญาซื้อขายระหว่างองค์การคลังสินค้าและ BULOG แล้ว องค์การคลังสินค้าในฐานะที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลจะต้องดำเนินการจัดหาข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้ BULOG ให้ครบถ้วนตามสัญญา ซึ่งจากคำเบิกความของนางชลิตา ดินอุดม ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ องค์การคลังสินค้า เอกสารหมายเลข จ.๙๐ แผ่นที่ ๗๘๕๐ ถึง ๘๐๐๖ และบันทึกถ้อยคำ ลงวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๗ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๘ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๑ ที่ให้ถ้อยคำไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ในฐานะที่พยานเป็นผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ มีหน้าที่ในการหารายได้ให้แก่องค์การคลังสินค้าในเชิงการค้าธุรกิจปกติ เช่น การขายข้าวสาร การให้เช่า การจำหน่ายข้าวใน

บัญชีขององค์การคลังสินค้า หมายความว่า ข้าวที่จำหน่ายเป็นข้าวที่ทางองค์การคลังสินค้าเป็นผู้จัดซื้อ และจำหน่ายเอง ซึ่งสามารถจำหน่ายให้กับหน่วยงานเอกชนภายในและขายส่งออกไปยังบริษัทเอกชน ต่างประเทศได้ เป็นการดำเนินการภายใต้อำนาจหน้าที่ขององค์การคลังสินค้า ไม่ใช่เป็นการจำหน่ายข้าว ตามนโยบายของรัฐบาล จึงมีข้อบังคับกำหนดวงเงินของผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าเฉพาะในการ จัดซื้อสินค้าไว้เพื่อดำเนินการจัดหารายได้ตามธุรกิจปกติขององค์การคลังสินค้า วงเงินของผู้อำนวยการ องค์การคลังสินค้ามีจำนวนไม่เกิน ๒๕ ล้านบาท ถ้าเกิน ๒๕ ล้านบาท แต่ไม่เกิน ๕๐ ล้านบาท เป็น อำนาจของประธานองค์การคลังสินค้า ถ้าเกิน ๕๐ ล้านบาทขึ้นไป เป็นอำนาจของคณะกรรมการ องค์การคลังสินค้า และจะไม่มี การจำกัดวงเงิน การจำหน่ายหรือการจัดซื้อดังกล่าวต้องปฏิบัติตาม ระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ เห็นได้ว่า เมื่อสัญญาซื้อ ขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG และการจัดหาข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของ องค์การคลังสินค้าเป็นการซื้อขายตามนโยบายของรัฐบาล มิใช่เป็นการจำหน่ายข้าวที่องค์การคลังสินค้า เป็นผู้จัดซื้อและจำหน่ายเอง จึงไม่อาจใช้ระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้า ปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาบังคับแก่กรณีนี้ได้ การจัดหาข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG จะต้องประกาศเชิญ ชวนให้ผู้ประกอบการค้าข้าวรู้เห็นเป็นการทั่วไปเพื่อให้ผู้สนใจยื่นเสนอราคาขายให้แก่องค์การคลังสินค้า พิจารณาเปรียบเทียบราคา ข้อนี้ได้ความตามคำเบิกความและบันทึกถ้อยคำของนางกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ เอกสารหมาย จ.๑๑๓ แผ่นที่ ๘๖๗๓ ถึง ๘๗๑๗ และคำเบิกความและบันทึกถ้อยคำของนายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ ลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๘ และวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๓ เอกสารหมาย จ.๑๑๔ แผ่นที่ ๘๗๑๙ ถึง ๘๗๒๔ ว่า กรณีกระทรวงพาณิชย์หรือองค์การคลังสินค้ามีการเปิดประมูลขายข้าว หรือเปิดให้มีการ เสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่คู่สัญญาของกระทรวงพาณิชย์หรือองค์การคลังสินค้า สมาชิกของ

สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยจะทราบเรื่องดังกล่าวได้โดยกรมการค้าต่างประเทศจะมีหนังสือแจ้งโดยแนบหนังสือเชิญชวนไปยังสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และหากเป็นผู้ส่งออกที่เคยเป็นคู่สัญญากับกรมการค้าต่างประเทศ ก็จะมีหนังสือแจ้งโดยตรงไปยังผู้ส่งออกรายดังกล่าวด้วย สำหรับองค์การคลังสินค้าก็จะให้กรมการค้าต่างประเทศดำเนินการในกรณีดังกล่าวแทน แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏจากทางไต่สวนว่า องค์การคลังสินค้าออกประกาศเชิญชวนให้เสนอราคาวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยกำหนดให้เสนอราคาภายในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๙ นาฬิกา ถึง ๑๒ นาฬิกา ซึ่งปรากฏว่าในวันดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการจัดทำเอกสารเพื่อประกาศเชิญชวนให้ผู้ประกอบการทราบ แต่มีบริษัทสยามอินดิగా จำกัด และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด มายื่นขอเสนอราคา เมื่อคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาตรวจสอบสมบัติปรากฏว่า บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ผ่านคุณสมบัติ แต่บริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ยื่นหนังสือรับรองบริษัทที่ออกไว้เกิน ๑ เดือน ทำให้ไม่ได้รับการพิจารณา ทั้งข้อเท็จจริงปรากฏจากรายงานการไต่สวนว่า บริษัทสยามอินดิกา จำกัด โดยนางสาวทัญญดา บุญมาประเสริฐ เป็นผู้รับมอบอำนาจให้มายื่นขอ ซึ่งบริษัทสยามอินดิกา มีนางสาวรัตนา แซ่เฮ้ง เป็นกรรมการผู้มีอำนาจ และมีนายอภิชาติหรือเสียเปียง จันทรสกุลพร เป็นเจ้าของกิจการบริษัทและเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจแต่ผู้เดียวในการดำเนินกิจการ และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด โดยนายสุธี เชื้อมโธสง เป็นผู้รับมอบอำนาจให้มายื่นขอ นายสุธีเคยเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทสยามอินดิกา จำกัด มาก่อน เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏตามทางไต่สวนหรือมีพยานบุคคลใดยืนยันว่าเคยเห็นประกาศเชิญชวนให้มีการเสนอราคา แต่กลับมีบริษัทล่วงรู้ถึงการประกาศเชิญชวนและมายื่นขอเสนอราคา จนกระทั่งมีการเปิดซองเสนอราคา ต่อรองราคา และนายสุรศักดิ์อนันต์ให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ชนะการประมูล ทั้งไม่ปรากฏว่ามีบุคคลใดยืนยันว่า BULOG ระบุชื่อให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ปรับปรุงคุณภาพข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG อันจะทำให้องค์การคลังสินค้าสามารถเรียกแต่เฉพาะบริษัทสยามอินดิกา มาต่อรองราคา

ได้ นอกจากนี้ตามสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ที่องค์การคลังสินค้าทำกับบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๐๒ ถึง ๓๓๐๖ กำหนดให้ส่งมอบข้าว ๑๕% จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ตามที่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เสนอมาแล้ว ในข้อ ๑๕ ยังกำหนดให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ส่งมอบข้าวเพิ่มเติมจนครบ ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ให้แก่ BULOG ได้อีก เพียงแค่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด แจ้งความประสงค์จะส่งมอบเท่านั้น โดยไม่ต้องมีการเสนอราคาแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่น พฤติการณ์ต่าง ๆ ล้วนทำให้เชื่อได้ว่าองค์การคลังสินค้ามีการระบุตัวผู้ประกอบการที่จะให้เป็นผู้ปรับปรุงคุณภาพข้าวและส่งมอบให้แก่ BULOG ไว้แล้ว คือ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด จึงมีการสมคบกันย่นของเสนอราคาและเป็นการกระทำการอันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ประกอบการเพียงรายเดียวเท่านั้น ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันเสนอราคา ส่วนการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับการประกาศเสนอราคาและบันทึกเสนอตามขั้นตอนจนถึงการอนุมัติของนายสุรศักดิ์ โดยอ้างระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาใช้บังคับ ทั้งที่มีใช้กรณีการซื้อขายตามปกติที่จะใช้บังคับระเบียบดังกล่าวแก่กรณีนี้ได้ ก็เป็นการกระทำเพื่อที่จะปกปิดการกระทำที่มีขอบดังกล่าวเท่านั้น ที่จำเลยให้การต่อสู้ว่า จำเลยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้นายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์แล้ว จึงไม่มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ ในการเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การมาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงาน นายภูมิได้ใช้อำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้าในเรื่องนี้โดยชอบแล้วนั้น ในประเด็นนี้ได้ความจากนายชูเกียรติและนางกอบสุขว่า สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้มีหนังสือสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลย เนื่องจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่ทราบเรื่องที่ต้องการคลังสินค้าจัดให้มีการยื่นของเสนอราคา

ขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG พร้อมกับขอทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า แต่จำเลยไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบ และมีหนังสือ ที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลย เนื่องจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวทราบว่าบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้กับ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย จึงมีหนังสือสอบถามข้อเท็จจริงไปถึงจำเลยสองประเด็น คือ สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญา G to G หรือไม่ และข้าวที่นำส่งให้ประเทศอินโดนีเซียเป็นข้าวของรัฐบาลหรือไม่ และขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประมูลขึ้นใหม่ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติมา แต่จำเลยไม่ได้ดำเนินการหรือชี้แจงข้อเท็จจริงให้ทราบ ประกอบกับข้าวหนังสือพิมพ์เอกสารหมายเลข ๔ แผ่นที่ ๖๖๘ ถึง ๖๖๙ จำเลยให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์หลายฉบับถึงเรื่องการทำสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG และหนังสือพิมพ์หลายฉบับลงข่าวไปในทำนองเดียวกันว่ามีการทุจริตในการทำสัญญาซื้อขายและคัดเลือกผู้ส่งมอบข้าว นอกจากนี้นางกอบสุขและนายชูเกียรติยังเบิกความอีกว่าหลังจากที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือทั้งสองฉบับถึงจำเลยแต่ไม่ได้รับการชี้แจง พยานทั้งสองได้เข้าพบจำเลยเพื่อสอบถามกรณีบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียที่ทำเนียบรัฐบาล เมื่อสอบถามถึงเรื่องดังกล่าว จำเลยพูดตัดบทและแจ้งให้ทราบว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องทางฝ่ายอินโดนีเซียได้ระบุตัวผู้ทำการส่งออกด้วยตนเอง ฝ่ายรัฐบาลไทยหรือกระทรวงพาณิชย์ไม่ได้เป็นผู้คัดเลือก จำเลยแจ้งว่ามีการระบุให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว ซึ่งในการเข้าพบและสอบถามนั้นนางกอบสุขรู้สึกได้ว่าจำเลยไม่ต้องการที่จะพูดถึงกรณีการขายข้าวให้อินโดนีเซียกับตน นางกอบสุขยังเบิกความอีกว่า ก่อนการเข้าพบจำเลย มีการเผยแพร่ข่าวในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ในหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ว่า “นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรี รว.พาณิชย์ เปิดเผยว่า จะไม่เข้าไปทบทวนกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือร้องเรียนองค์การคลังสินค้า (อคส.) เปิดประมูลข้าว ๕% จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน” นอกจากนี้ยังได้ความตามบันทึกถ้อยคำ เอกสารหมายเลข

จ.๑๓๗ แผ่นที่ ๙๒๘๗ ถึง ๙๓๒๐ และคำเบิกความของนายภูมิว่า นายภูมิตราบว่านางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เดินทางไปเยือนประเทศอินโดนีเซีย จำเลยร่วมเดินทางไปด้วย ประเทศอินโดนีเซียได้ทวงถามเกี่ยวกับการส่งมอบข้าวตามสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG และพันตรีวีระวุฒิ วัจนะพุกกะ ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แจ้งว่า จำเลยจะเป็นผู้พิจารณาเรื่องนี้เองเพราะต้องรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบ หลังจากนั้นไม่นานพันตรีวีระวุฒิ รายงานให้นายภูมิตราบว่าผู้ใหญ่วัยไทยจะดำเนินการส่งมอบข้าวตามสัญญาดังกล่าวเพื่อไม่ให้กระทบกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซีย หลังจากนั้นไม่มีการเสนอเรื่องเกี่ยวกับการซื้อขายนี้ให้นายภูมิพิจารณาอีก ต่อมาพันตรีวีระภูฒินำหนังสือรับรองว่าองค์การคลังสินค้าเป็นรัฐวิสาหกิจของประเทศไทยซึ่งเป็นภาษาอังกฤษมาให้นายภูมิตราบนาม ส่วนการส่งมอบข้าวตามสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG นั้น นายภูมิไม่เคยทราบข้อเท็จจริง และยืนยันว่าจำเลยไม่เคยโทรศัพท์สอบถามหรือพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการค้าคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG ประเทศอินโดนีเซีย และไม่เคยสอบถามเกี่ยวกับกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้มีหนังสือ ทักท้วงเรื่องที่ต้องการค้าคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG ประเทศอินโดนีเซียโดย ไม่ชอบ เมื่อจำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยทราบเรื่องเกี่ยวกับนโยบายการซื้อขายข้าวระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลอินโดนีเซียตั้งแต่เริ่มเข้ารับตำแหน่งแล้ว เนื่องจากเป็นนโยบายที่ดำเนินการต่อเนื่องมาจากรัฐบาลก่อน มีการทำบันทึกความเข้าใจระหว่างกระทรวงพาณิชย์ของราชอาณาจักรไทยและกระทรวงพาณิชย์ของสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ตามเอกสารหมายเลข ๔๔ แผ่นที่ ๕๓๐๖ ถึง ๕๓๐๗ ซึ่งจะสิ้นสุดในเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ และจำเลยตกลงทำบันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับการค้าข้าวโดยเปลี่ยนแปลงระยะเวลาเป็นตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ถึงปี ๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข ๔๔ แผ่นที่ ๕๓๐๘ ถึง ๕๓๐๙ ซึ่งการทำบันทึกความเข้าใจดังกล่าวเป็นเวลา

ภายหลังที่องค์การคลังสินค้าตกลงทำสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับ BULOG ทั้งจำเลยก็ให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามบันทึกถ้อยคำของจำเลยเอกสารหมายเลข จ.๗๔ แผ่นที่ ๗๐๒๔ ถึง ๗๐๘๘ รับว่า กรณีการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ รัฐบาลของแต่ละประเทศจะทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) โดยรัฐบาลไทยทำบันทึกข้อตกลงเรื่องการซื้อขายข้าวกับรัฐบาลอินโดนีเซียเช่นกัน ข้อตกลงดังกล่าวจะหมดอายุลงในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐบาลไทยได้ลงนามเพื่อขยายระยะเวลาบันทึกข้อตกลงดังกล่าวให้มีผลต่อไป เมื่อประมาณต้นเดือนกันยายน ๒๕๕๔ จำเลยพบกับเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทยและเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียสอบถามจำเลยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวขององค์การคลังสินค้ากับ BULOG จำเลยสอบถามข้อมูลจากนายภูมิจึงทราบว่ามีผลแล้วองค์การคลังสินค้าไม่สามารถหาข้าวที่มีราคาต่ำกว่าที่ทำสัญญาไว้ได้ และสัญญาระบุว่าต้องส่งมอบข้าวให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งใกล้ครบกำหนดแล้ว จะทำให้องค์การคลังสินค้ามีความเสี่ยงและเกิดความเสียหาย จำเลยจึงยืนยันว่าจะไม่ออกหนังสือดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าจำเลยทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายข้าวที่องค์การคลังสินค้าทำกับ BULOG มาตั้งแต่เข้ามารับตำแหน่ง และภายหลังทำสัญญาคู่สัญญามีการเจรจาขยายระยะเวลาการส่งมอบข้าวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ มีการเชิญชวนให้เสนอราคาและใช้วิธีการที่มีขอบเพื่อเอื้ออำนวยให้บริษัทสยามอินดิโก้ จำกัด เป็นผู้ชนะการเสนอราคา และหลังจากที่จำเลยสอบถามนายภูมิแล้วมีการแก้ไขสัญญาจากที่ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกหนังสือรับรองให้องค์การคลังสินค้าเป็นให้รัฐมนตรี

ช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกหนังสือรับรองเอง ซึ่งนายภูมิก็ได้ออกหนังสือรับรองว่าองค์การคลังสินค้าเป็นหน่วยงานผู้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลไทยเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข ๔๖ แผ่นที่ ๕๓๒๗ เมื่อจำเลยรู้เงื่อนไขของสัญญาแล้วว่าการที่สัญญาจะมีผลผูกพันให้องค์การคลังสินค้าต้องปฏิบัติตามสัญญาจะต้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกหนังสือรับรองการเป็นตัวแทนรัฐบาลไทยก่อน และรู้ว่าสัญญามีระยะเวลาการส่งมอบที่จำกัด แต่ก็ยังมีการปฏิบัติตามสัญญาโดยที่จำเลยไม่ได้ออกหนังสือรับรอง และมีการขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวออกไปจากเดิม มีการระบุว่าตัวผู้ส่งมอบข้าวเป็นบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ทั้งที่ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงจากทางใต้สวนเลยว่า BULOG ระบุให้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เป็นผู้รับปรุงและส่งมอบข้าว พฤติการณ์ของจำเลยข้างต้นตามที่ได้วินิจฉัยมาบ่งชี้ให้เห็นถึงการปฏิบัติมิชอบและมีการทุจริต ในฐานะที่จำเลยเป็นรัฐมนตรี เป็นเจ้าพนักงาน และเป็นเจ้าพนักงานของรัฐมีหน้าที่กำกับดูแล และตามสำเนาคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔ เรื่องมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เอกสารหมายเลข ๗๔ แผ่นที่ ๗๑๗๑ ถึง ๗๑๗๒ ได้อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งตามมาตรา ๔๐ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้มอบอำนาจแล้ว ผู้มอบอำนาจมีหน้าที่กำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติราชการของผู้รับอำนาจ และให้มีอำนาจแนะนำหรือแก้ไขการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจได้” ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า “ให้รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การและเพื่อการนี้ รัฐมนตรีมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การ หรือบุคคลใด ๆ ในองค์การ มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานอื่นก็ได้” ซึ่งมาตรา ๓๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น แม้จำเลย

จะมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่นายภูมิ แต่ก็หาทำให้จำเลยหมดหน้าที่ในการควบคุม กำกับดูแล ติดตามผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งมีอำนาจแนะนำแก้ไขการปฏิบัติงานองค์การคลังสินค้า เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และนโยบาย รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า การที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือถึงจำเลย และจำเลยอ้างว่าไม่ได้รับหนังสือ แต่เมื่อจำเลยได้รับการทักท้วงจากผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยที่เข้าพบจำเลย ทั้งยังมีหนังสือพิมพ์ลงข่าวถึงเรื่องที่อาจมีการกระทำที่ไม่ชอบและมีการทุจริต จำเลยกลับไม่มีการสั่งการให้มีการตรวจสอบหรือดำเนินการใด ๆ อย่างจริงจังเพื่อยับยั้งหรือแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการคัดเลือกบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้ BULOG อันเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยจำเลยยังกล่าวอ้างว่าการดำเนินการขององค์การคลังสินค้าเป็นไปโดยชอบ และฝ่าย BULOG เป็นผู้เลือกบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าว ย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนาของจำเลยที่ต้องการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ได้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG แต่เพียงผู้เดียวโดยไม่ต้องแข่งขันราคา ข้ออ้างของจำเลยจึงไม่น่าเชื่อถือ นอกจากนี้ได้ความตามถ้อยคำของนางดวงพรที่ให้ไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่า ในการเจรจาข้าวครั้งล่าสุดกับประเทศอินโดนีเซีย Mr. Sutarto Alimoeso ประธาน BULOG แจ้งว่า การซื้อขายข้าวที่ใช้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เป็นผู้ปรับปรุงและส่งมอบข้าวให้ประเทศอินโดนีเซีย นั้น ได้เกิดปัญหาเรื่องคุณภาพข้าวเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดข้อร้องเรียนและถูกชักฟอกจากรัฐบาลอินโดนีเซีย เมื่อพิจารณาบันทึกข้อความของกรมการค้าต่างประเทศเอกสารหมายเลข จ.๑๑๖ แผ่นที่ ๘๗๔๕ ถึง ๘๗๔๖ ที่นางปราณี ศิริพันธ์ รองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ร่วมเดินทางกับคณะของเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และผู้แทนองค์การคลังสินค้าเพื่อติดตามความคืบหน้าเกี่ยวกับการซื้อขายข้าวระหว่างองค์การคลังสินค้าและ BULOG ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย และทำบันทึกดังกล่าวถึงอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ระบุว่า มีการส่งมอบข้าวให้ BULOG ไม่ครบ ขาดไป ๕๑,๐๐๐ ตัน ข้าวที่ส่งมอบมีสีเหลือง

ลักษณะเกาะกันเป็นก้อนและมีกลิ่นอับชื้น มีคุณภาพด้อยกว่าข้าวที่นำเข้าจากประเทศอินเดียและประเทศเวียดนาม การที่องค์การคลังสินค้าใช้วิธีการคัดเลือกผู้ขายที่มีขอบเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิแก จำกัด ส่งผลให้ BULOG ไม่คงความร่วมมือในการซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีกต่อไป และการที่จำเลยเพิกเฉยไม่เข้าไปตรวจสอบอย่างจริงจังตามอำนาจหน้าที่จนก่อให้เกิดความเสียหายและการทุจริตดังกล่าว จึงเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐ ได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗ ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา ๑๕๗ และให้ใช้อัตราโทษใหม่แทน แต่กฎหมายที่แก้ไขใหม่มีระวางโทษสูงกว่ากฎหมายเดิม ต้องถือว่ากฎหมายที่แก้ไขใหม่ไม่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิด จึงให้ใช้กฎหมายเดิมซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดบังคับแก่จำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ นอกจากนี้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ที่โจทก์ขอให้ลงโทษ ได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประกาศใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๑ โดยมาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งฉบับ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ยังคงบัญญัติให้การกระทำของจำเลยยังเป็นความผิดไว้ตามมาตรา ๑๗๒ และกำหนดโทษไว้เท่ากัน จึงถือไม่ได้ว่ามีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังว่าไม่เป็นความผิดต่อไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคสอง จึงต้องใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำความผิดบังคับแก่จำเลย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ (เดิม) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ เป็นความผิดกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุก ๓ ปี จำเลยให้ถ้อยคำในชั้นไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคำให้การในชั้นไต่สวนของศาลเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๒ ปี.

นายชาญณรงค์ ปราณจิตต์

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง	{	อัยการสูงสุด	โจทก์
		นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุม กำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกระทรวงพาณิชย์ รับผิดชอบกำหนดนโยบาย เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและนโยบาย รวมทั้ง

กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า เพื่อการนี้ มีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใด ในองค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยืนยันก็ได้ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ จำเลยจึงเป็นเจ้าพนักงานตาม ประมวลกฎหมายอาญา และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑

เมื่อระหว่างวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การ คลังสินค้า (อคส.) ได้จัดให้มีการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่องค์การ สรรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย (Perum Bulog หรือ BULOG) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ ที่ตั้งขึ้นและมีสถานะตามกฎหมายแห่งประเทศอินโดนีเซีย โดยดำเนินการไม่ชอบตามระเบียบ ขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ และเป็นการ เอื้อประโยชน์ให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้รับคัดเลือกเป็นผู้เสนอราคาขายและได้ เข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้า อันเป็นการกระทำไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ ต่อมาบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ไม่ปฏิบัติตามสัญญาดังกล่าว โดยส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบถ้วน ทำให้องค์การคลังสินค้าและประเทศชาติเสียหายอย่างร้ายแรง ขณะเกิดเหตุ นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ในฐานะประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและในฐานะรักษาการ

ในตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้ากับพวกอีกหลายคน มีพฤติการณ์กระทำความผิด อาญาทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ในการจัดให้มีการเสนอขายข้าวดังกล่าวข้างต้นไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าได้ตกลงทำสัญญา ซื้อขาย เลขที่ PK/TP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับ BULOG โดยตกลงซื้อข้าวขาวหักสูงสุด ร้อยละ ๑๕ (ข้าวขาว ๑๕%) ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน (ตัน) ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญ สหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CFR (Cost & Freight) FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบข้าวขาว ดังกล่าวเดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์พร้อมคณะได้เข้าร่วมการประชุมระหว่าง BULOG กับองค์การคลังสินค้า เพื่อหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายดังกล่าว โดย ทั้งสองฝ่ายมีมติเห็นชอบที่จะแก้ไขสัญญาดังกล่าวบางส่วน และได้มีการจัดทำเอกสารแก้ไข สัญญาฉบับลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยนายสุรศักดิ์ได้ลงนามให้มีผลผูกพันตามกฎหมาย ซึ่งมีสาระสำคัญให้ขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวขาวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ต่อมาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ได้ออกคำสั่งองค์การคลังสินค้าที่ ๒๒๗/๒๕๕๔ เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของ รัฐบาลอินโดนีเซีย ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยแต่งตั้งให้นายสมศักดิ์ วงศ์วัฒนศานต์ ในฐานะผู้ช่วยผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า เป็นประธานกรรมการในคณะกรรมการพิจารณา การเสนอราคาขายข้าวขาวดังกล่าว โดยมีอำนาจหน้าที่จัดทำสรุปผลการรับซอง ตรวจสอบ คุณสมบัติของผู้เสนอราคาขาย เปิดซอง รวมทั้งเจรจาต่อรองกับผู้เสนอราคาขายเพื่อให้ได้ราคา ที่ดีที่สุด และจัดสรรปริมาณขายข้าวให้แก่ผู้เสนอราคาต่ำสุด พร้อมนำเสนอผลการเจรจาต่อรอง

ต่อมานายสุรศักดิ์ในฐานะรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพิจารณาให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้ ในการออกเลขคำสั่งดังกล่าว นายพิฑิต ตั้งพสสวัสดิ์ หรือนายพิพรรธารย์ มาตธินินทร์ ซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนำคำสั่งดังกล่าวไปดำเนินการออกเลขที่คำสั่ง โดยแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่าเป็นเอกสารลับและไม่สามารถส่งไปออกเลขคำสั่งผ่านระบบงานสารบรรณตามปกติได้ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายพิฑิตได้ส่งร่างสัญญาซึ่งยังไม่ได้ระบุชื่อคู่สัญญากับองค์การคลังสินค้า แต่ได้ระบุเงื่อนไขต่างๆ ไว้ในสัญญาแล้วให้ผู้ส่วนงานงานนิติกรรมและสัญญา สำนักกฎหมาย ตรวจสอบว่าได้ระบุเงื่อนไขข้อกำหนดถูกต้องหรือไม่ โดยมีได้ให้เอกสารขอบเขตและรายละเอียดของการดำเนินการดังกล่าว (TOR) แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ส่วนงานงานนิติกรรมและสัญญาจึงแจ้งว่าไม่สามารถที่จะตรวจสอบเงื่อนไขให้ได้ ในวันเดียวกันนายสุรศักดิ์ได้ลงนามในหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส. ๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การเสนอขายข้าวขาว ๑๕ % เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยวิธียื่นของเสนอราคาถึงผู้สนใจเสนอราคา โดยแจ้งว่าให้ผู้สนใจยื่นของเสนอราคาขายข้าว ในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ระหว่างเวลา ๙ ถึง ๑๒ นาฬิกา และกำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ทำการเจรจาต่อรองกับผู้เสนอราคาขายในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตั้งแต่เวลา ๑๔ นาฬิกา เป็นต้นไป ซึ่งหนังสือดังกล่าวมิได้มีการประกาศเชิญชวนให้ผู้ประกอบการค้าข้าวได้รับทราบเป็นการทั่วไป โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้ได้บังคับบัญชาของนายพิฑิตเป็นผู้นำหนังสือดังกล่าวไปขอออกเลขที่หนังสือ โดยให้ระบุต้นเรื่องมาจากสำนักธุรกิจบริการ และจากนั้นได้นำหนังสือฉบับดังกล่าวไปมอบให้นายพิฑิต

และให้มีผู้ประทับตรารอง ผอก. (รองผู้อำนวยการ) แล้วส่งหนังสือฉบับดังกล่าวให้สำนักธุรกิจบริการ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายพิทิตได้เรียกผู้อำนวยการส่วนงานนิติกรรม และสัญญาเข้าพบ ขอให้ช่วยตรวจสอบร่างสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ดังกล่าว โดยอ้างว่าเป็นร่างสัญญาที่นายสุรศักดิ์ได้ตรวจสอบแก้ไขแล้ว ให้ตรวจสอบเปรียบเทียบว่าร่างสัญญาของนายสุรศักดิ์ตรงกับร่างสัญญาของนายพิทิตหรือไม่ ซึ่งผู้อำนวยการส่วนงานนิติกรรมและสัญญาได้ดำเนินการตรวจสอบโดยใช้ร่างสัญญาของนายพิทิตเป็นหลักในการพิจารณา ปรากฏว่ามีข้อความไม่ตรงกัน โดยร่างสัญญาของนายสุรศักดิ์ซึ่งไม่ปรากฏข้อความในสัญญาข้อ ๑๕ ตามร่างสัญญาของนายพิทิตที่กำหนดว่า “ผู้ซื้อจะเปิดโอกาสให้ผู้ขายส่งมอบข้าวเพิ่มเติมเพื่อให้ครบปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ตามที่ผู้ซื้อได้ขายให้แก่องค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทย อินโดนีเซีย หรือ BULOG ในกรณีที่ผู้ขายแจ้งความประสงค์ที่จะสามารถดำเนินการส่งมอบได้บนเงื่อนไขราคาขายและค่าใช้จ่าย/ค่าบริหารจัดการ ในอัตราเดิมที่เสนอไว้ภายใน ๑ เดือน หลังจากเซ็นสัญญา ตามปริมาณที่ผู้ซื้อเห็นสมควร” ในวันเดียวกันนายพิทิตได้นำหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ดังกล่าวมาให้ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ ทั้งที่ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการไม่ทราบเรื่องมาก่อน โดยในประกาศแนบท้ายหนังสือดังกล่าวได้กำหนดให้ผู้สนใจยื่นซองเสนอราคายื่นซองเสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลา ๙ ถึง ๑๒ นาฬิกา ณ องค์การคลังสินค้า กระทรวงพาณิชย์ แต่เนื่องจากยังไม่มีคำสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือฉบับดังกล่าว ผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการจึงยังไม่ยอมรับหนังสือและแจ้งนายพิทิตว่าหากไม่สั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรจะไม่ดำเนินการให้ ในระหว่างที่รอคำสั่งการดังกล่าวนี้เจ้าหน้าที่ส่วนงานปฏิบัติการธุรกิจ สังกัด

สำนักธุรกิจบริการ ได้ดำเนินการรื้อรับของเสนอราคาที่ห้องประชุมชั้น ๕ ขององค์การคลังสินค้า ต่อมาเวลา ๑๑.๑๕ นาฬิกา มีผู้เข้ามายื่นซองเอกสารเสนอราคา ๒ ราย คือ บริษัท สยามอินดิก้า จำกัด โดยนางสาววทัญญูตา บุญมาประเสริฐ เป็นผู้รับมอบอำนาจให้มายื่นซอง ซึ่งบริษัทดังกล่าวมีนางสาวรัตนา แซ่เฮ้ง เป็นกรรมการผู้มีอำนาจ และมีนายอภิชาติหรือ เสี่ยงเปียง จันทรสกุลพร เป็นเจ้าของกิจการและเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจแต่ผู้เดียวในการดำเนินกิจการของบริษัท และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด โดยนายสุธี เชื้อมไรสง เป็นผู้รับมอบอำนาจให้มายื่นซอง ซึ่งนายสุธีเป็นหรือเคยเป็นพนักงานของบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ต่อมาเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบเอกสารที่ยื่นแล้วเห็นว่ามีความครบถ้วนจึงได้รับซองของทั้งสองบริษัทไว้ เมื่อถึงเวลา ๑๒ นาฬิกา เจ้าหน้าที่ได้ทำการปิดรับของเสนอราคา แต่ในเวลา ๑๒.๑๐ นาฬิกา มีบริษัทเชียงใหม่อินเตอร์ไรซ์ จำกัด โทรสารเอกสารการเสนอราคามาที่องค์การคลังสินค้า โดยระบุในเอกสารว่า “ไม่เสนอราคา” ในวันเดียวกันในช่วงระหว่างที่มีผู้เข้ายื่นซองเสนอราคา สำนักธุรกิจบริการ ได้รับหนังสือองค์การคลังสินค้า ที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๔๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ อีกครั้ง ซึ่งเป็นการส่งมาตามระบบสารบรรณ โดยมีข้อความว่า นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ได้ให้นายพิฑิตร์ ตั้งพสสวัสดิ์ หรือนายพิพรรธธารย์ มาตธินันท์ เป็นผู้ดำเนินการ จากนั้นได้สั่งการให้ดำเนินการรับของเสนอราคา เมื่อดำเนินการรับของเสนอราคาเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่ได้ทำบันทึกส่วนงานปฏิบัติธุรกิจ สำนักธุรกิจบริการ ที่ สงปธ.๑๑๑๐๐/๕๕๒ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ รายงานผลการรับของเสนอราคาเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการ โดยเสนอผ่านผู้อำนวยการส่วนงานปฏิบัติธุรกิจ และผู้อำนวยการสำนักธุรกิจบริการได้เสนอบันทึกดังกล่าวพร้อมด้วยเอกสารการเสนอราคาต่อนายสมศักดิ์ ในฐานะประธานคณะกรรมการ

พิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% จากนั้นในช่วงบ่ายของวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสมศักดิ์ได้จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขาย ๑๕% ดังกล่าว โดยที่ประชุมได้ใช้หลักเกณฑ์ตามหนังสือที่ อคส.๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งปรากฏโดยชัดแจ้งแล้วว่าหนังสือดังกล่าวไม่ได้มีการประกาศให้ผู้ประกอบการค้าข้าวหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องยื่นซองเสนอราคาขายข้าว ให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสามวันทำการ ตามระเบียบองค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑ อันเป็นการฝ่าฝืนต่อระเบียบดังกล่าว จากนั้นที่ประชุมคณะกรรมการได้เปิดซองเสนอราคา ปรากฏว่ามีผู้เสนอราคาจำนวน ๒ ราย คือ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด กับบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด และจากการตรวจสอบคุณสมบัติทั้งสองบริษัท คณะกรรมการได้ประชุมร่วมกันลงมติว่า บริษัทสยามอินดิగా จำกัด มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศขององค์การคลังสินค้า ส่วนบริษัท นครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ยื่นสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลซึ่งออกให้ก่อนวัน ยื่นซองเสนอราคาเกิน ๑ เดือน จึงไม่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติ ซึ่งในส่วนของบริษัท สยามอินดิగా จำกัด ได้เสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ และเสนอค่าใช้จ่ายในการบริหารสัญญาขององค์การคลังสินค้าตันละ ๗ บาท ก่อนมีการเจรจาต่อรองราคารายสมศักดิ์ได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า องค์การคลังสินค้า กับ BULOG ทำสัญญาซื้อขายข้าวกันที่ราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ ดังนั้น คณะกรรมการ จึงกำหนดให้ราคาที่ซื้อขายดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการต่อรอง โดยนายสมศักดิ์เป็นผู้โทรศัพท์ ไปยังนางสาวรัตนา กรรมการบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ปรากฏว่าบริษัทยืนยันราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ คณะกรรมการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาที่องค์การ

คลังสินค้าทำสัญญากับ BULOG และองค์การคลังสินค้าได้รับประโยชน์จากค่าบริหารสัญญา
จึงตกลงรับราคาที่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เสนอ คณะกรรมการจึงจัดทำเป็นบันทึกเสนอผล
การตรวจคุณสมบัติเปิดซองและผลการเจรจาต่อรองราคา และส่งบันทึกดังกล่าวพร้อมเอกสาร
ประกอบไปยังนายพิฑิตร์ ซึ่งต่อมานายสุรศักดิ์ได้อนุมัติผลการพิจารณาของคณะกรรมการ
พิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕ % เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ตามเสนอ

และในช่วงเวลาเดียวกันสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ได้มีหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔
ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ถึงจำเลยในฐานะ
รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แจ้งว่าสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย
ไม่ทราบเรื่องที่ต้องคลังสินค้าได้จัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่
BULOG พร้อมกับขอทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า แต่ก็ไม่ได้รับคำชี้แจงจากจำเลย

ต่อมาวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน พันตำรวจตรีศราวุฒิ สุกุลมีฤทธิ์
ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ได้ลงนามในสัญญาซื้อขายข้าว
ขาว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔
ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยเป็นการตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปีการผลิต ๒๕๕๔
ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ มูลค่ารวมทั้งสิ้น ๕๕,๙๐๐,๐๐๐
เหรียญสหรัฐ กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ชำระค่าข้าวที่ซื้อขาย
โดยการโอนสิทธิการรับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ที่องค์การคลังสินค้าได้รับจาก
BULOG เพื่อให้บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด นำไปเรียกเก็บเงินจาก BULOG และบริษัทจะชำระ

ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสัญญาในอัตราตันละ ๗ บาท ของปริมาณข้าวสารที่ส่งมอบให้แก่
องค์การคลังสินค้าตามสัญญาซื้อขายข้าวขาวดังกล่าว

เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ได้มีหนังสือที่ ๗๐๐/
๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบ
ข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ถึงจำเลยในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์อีกฉบับ เพื่อขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการ
ประมูลส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้แก่ BULOG ขึ้นใหม่ โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติ
อย่างเคร่งครัด แต่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยก็ไม่ได้ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือ
ขอความเป็นธรรมดังกล่าวจากจำเลย จากนั้นสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยกับพวกจึงได้
เข้าพบจำเลยเพื่อทวงถามกรณีที่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าว
ให้แก่ BULOG ซึ่งจำเลยได้แจ้งว่าการขายข้าวนี้ทางฝ่ายประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัท
สยามอินดิก้า จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว นอกจากนี้จำเลยยังได้ให้ข้าวกับสื่อมวลชนว่า
จะไม่มีการทบทวนกรณีที่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่
BULOG เนื่องจากกระบวนการเสนอราคาเป็นไปตามขั้นตอนปกติ โดยทางประเทศอินโดนีเซีย
ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ประเทศอินโดนีเซียให้ความเชื่อถือมาให้องค์การคลังสินค้า และองค์การ
คลังสินค้าได้มีการเจรจากับผู้ที่มีรายชื่อทั้งหมด ทั้งที่ความจริงแล้ว BULOG ไม่เคยให้
ข้อเสนอแนะหรือนำรายชื่อผู้ส่งออกข้าวให้แก่องค์การคลังสินค้าแต่อย่างใด

เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าได้มีการประชุมครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์และฝ่ายบริหารขององค์การคลังสินค้าได้แจ้งในที่ประชุมว่าจะมีการพิจารณาเรื่องลับ และแจกเอกสารประกอบการประชุมในขณะนั้นเป็นเอกสารวาระเสนอเฉพาะกรรมการองค์การคลังสินค้า จำนวน ๒ แผ่น และได้เชิญเจ้าหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวข้องออกจากที่ประชุม คงเหลือไว้แต่เพียงคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า พันตำรวจตรีศราวุฒินายพิทิต์และนายสมศักดิ์ โดยการพิจารณาเรื่องลับดังกล่าวเป็นการพิจารณาในวาระที่ ๔.๖ เรื่องการจัดซื้อข้าวสารเพื่อส่งมอบหน่วยงาน Perum Bulog of Indonesia และในการพิจารณาวาระที่ ๔.๖ ดังกล่าว นายพิทิต์และนายสมศักดิ์ เป็นผู้รายงานให้ที่ประชุมทราบตามข้อมูลประกอบการพิจารณาที่ระบุในวาระการประชุมโดยไม่มีเอกสารประกอบการประชุม กรรมการองค์การคลังสินค้าจึงขอเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการพิจารณา เจ้าหน้าที่จึงได้นำเอกสารเป็นสัญญาภาษาอังกฤษที่ได้ลงนามไว้กับ BULOG มาให้พิจารณา นอกจากนั้น กรรมการองค์การคลังสินค้าได้สอบถามเจ้าหน้าที่ว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายแล้ว หรือไม่ อย่างไร ซึ่งได้รับการรายงานจากนายพิทิต์ว่าดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อประชุมแล้วเสร็จเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารได้เก็บเอกสารประกอบการประชุมที่แจกกลับไป ไม่แจกให้กรรมการองค์การคลังสินค้าพิจารณาก่อนที่จะมีการรับรองรายงานการประชุมในครั้งถัดไปแต่อย่างใด โดยผลการพิจารณาในวาระที่ ๔.๖ ดังกล่าว คณะกรรมการองค์การคลังสินค้า มีมติดังนี้ (๑) ให้สัทยาบันในการดำเนินการทำสัญญาซื้อขายข้าวสารระหว่างองค์การคลังสินค้ากับผู้ประกอบการส่งออกข้าว เพื่อให้องค์การคลังสินค้าสามารถส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ได้ครบตามปริมาณที่ตกลงไว้ โดยมอบอำนาจผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า

พิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป (๒) อนุมัติในหลักการ การดำเนินการจัดหา/จัดซื้อข้าวสารขององค์การคลังสินค้าเพิ่มเติม เพื่อให้ครบตามปริมาณที่องค์การคลังสินค้ากับ BULOG ได้ตกลงกันไว้ตามสัญญาเลขที่ PK/TP๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ ข้อตกลงว่าด้วยการแก้ไขสัญญาซื้อขายข้าวสารดังกล่าว รวมปริมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ถึง ๔๐๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งมีวงเงินการซื้อขายประมาณ ๓.๕ ถึง ๗ พันล้านบาท ทั้งนี้ การดำเนินการจัดหาซื้อข้าวสารขององค์การคลังสินค้านี้ จะต้องอยู่บนเงื่อนไขที่องค์การคลังสินค้าได้รับประโยชน์ไม่ต่ำกว่า การดำเนินการที่ผ่านมาตามมติข้อ (๑) ต่อมาวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้าและ บริษัทสยามอินดิโก จำกัด ได้ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญาซื้อขายข้าว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (ครั้งที่ ๑) โดยเป็นการตกลงเพิ่มปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีกจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตัน คิดรวมเป็นปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อขายตามสัญญาทั้งสิ้น จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ และองค์การคลังสินค้าได้รับค่าใช้จ่ายดำเนินการตันละ ๗ บาท ซึ่งเป็นการอาศัยสัญญาเดิมในข้อ ๑๕ ในการตกลงซื้อขายข้าวเพิ่มเติม โดยไม่มีการออกประกาศเชิญชวนเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวเสนอราคาขายข้าวแก่องค์การคลังสินค้า อันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายและระเบียบของ องค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ. ๒๕๔๑

ภายหลังการกระทำความผิดของนายสุรศักดิ์ ศรีประภา กับพวกในการจัดให้มีการเสนอราคาขายข้าวขาวที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าว เมื่อระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ เวลากลางวัน วันใดไม่ปรากฏชัด จำเลย

ซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และเป็นเจ้าพนักงาน และเจ้าพนักงานของรัฐตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลโดยทั่วไป ซึ่งกิจการองค์การคลังสินค้า และมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การคลังสินค้า หรือบุคคลใดๆ ในองค์การคลังสินค้า มาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานยืนยันก็ได้ ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ ซึ่งรวมถึงมีหน้าที่ยับยั้งหรือแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การคลังสินค้า เมื่อจำเลยทราบเรื่องที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้ทำหนังสือถึงจำเลยในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ และวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ และได้มีการเข้าพบจำเลยเพื่อขอให้จำเลยทำการตรวจสอบว่า การประมูลให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG โดยบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ได้รับคัดเลือกการเสนอราคาและเข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวขาวกับองค์การคลังสินค้าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ โดยไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเสนอราคาขายข้าวดังกล่าว และไม่ทำหน้าที่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใด ๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็น กรณีมีการร้องเรียนว่าองค์การคลังสินค้าคัดเลือกบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวขาว ๑๕ % ให้แก่ BULOG โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG แต่เพียงผู้เดียวโดยไม่จัดให้มีการแข่งขันราคากับผู้เสนอราคารายอื่น โดยที่

ไม่มีการประกาศหรือมีหนังสือเชิญชวนผู้ที่สนใจเป็นการทั่วไป อันเป็นการหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม ขัดต่อกฎหมายและขัดต่อระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งจำเลยมีอำนาจดำเนินการตรวจสอบหรือสั่งการให้องค์การคลังสินค้าทบทวนกระบวนการเสนอราคาที่มีขอบดังกล่าว หรือยกเลิกสัญญาที่ทำกับบริษัทสยามอินดิกา จำกัด อีกทั้งจำเลยยังได้ชี้แจงยืนยันว่าทาง BULOG ได้ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ประเทศอินโดนีเซียเชื่อถือซึ่งมีชื่อของบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ด้วยมาให้องค์การคลังสินค้าพิจารณา ซึ่งไม่เป็นความจริง และต่อมาบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ก็ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าโดยจัดส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบถ้วนตามสัญญา เป็นผลให้ประเทศอินโดนีเซียไม่ทำการค้าขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าอีก และเสียหายต่อความสัมพันธ์ในทางการค้าขายข้าวระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซียอย่างร้ายแรง

การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยดังกล่าวจึงเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์การคลังสินค้าประชาชนผู้หนึ่งผู้ใดและประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เหตุเกิดที่กระทรวงพาณิชย์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และทำเนียบรัฐบาล แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรา ๑๗๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบรายงานการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และคำแถลงปิดคดีของโจทก์และจำเลยแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังเป็นยุติว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า องค์การคลังสินค้าได้ทำสัญญาซื้อขายข้าวกับ Perum Bulog ของรัฐบาลอินโดนีเซีย ตามสัญญาซื้อขาย เลขที่ PK/TP-๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ และเอกสารแก้ไขสัญญาดังกล่าว ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ เงื่อนไขเทอมการค้า CFR (Cost & Freight) FO ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าได้มีคำสั่งองค์การคลังสินค้าที่ ๒๒๗/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาขายข้าวขาว ๑๕% เพื่อส่งมอบ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าได้มีหนังสือองค์การคลังสินค้าที่ อคส. ๑๐๑๑๐/๓๗๙๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การเสนอขายข้าวขาว ๑๕ % เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย โดยวิธียื่นซองเสนอราคา แต่ไม่ปรากฏว่าหนังสือดังกล่าวได้มีการประกาศเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวได้รับทราบ

โดยกำหนดให้ยื่นซองเสนอราคาในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ระหว่างเวลา ๙ ถึง ๑๒ นาฬิกา และคณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาเจรจาต่อรองกับผู้เสนอราคาขายในวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตั้งแต่เวลา ๑๔ นาฬิกา วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด และบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ยื่นซองเสนอราคาขายข้าว คณะกรรมการพิจารณาการเสนอราคาได้เปิดซองเสนอราคาของผู้เสนอราคาทั้ง ๒ ราย จากการตรวจสอบคุณสมบัติปรากฏว่า บริษัทสยามอินดิกา จำกัด มีคุณสมบัติครบถ้วนตามประกาศ ส่วนบริษัทนครสวรรค์ค้าข้าว จำกัด ยื่นสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล ซึ่งออกให้ก่อนวันยื่นซองเสนอราคาเกิน ๑ เดือน จึงไม่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติ คณะกรรมการจึงได้รายงานผลการตรวจสอบคุณสมบัติ เปิดซองและเจรจาต่อรองราคา ต่อผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า และผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าได้อนุมัติผลการพิจารณาตามที่คณะกรรมการเสนอ ในวันเดียวกันสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้มีหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง การขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย ถึงจำเลยในฐานะรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แจ้งว่าสมาคมไม่ทราบเรื่องท้องที่องค์การคลังสินค้าได้จัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG พร้อมกับขอทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ได้ลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕ % ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ระหว่างองค์การคลังสินค้า กับบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ตกลงซื้อข้าวขาว ๑๕ % จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ มูลค่ารวมทั้งสิ้น ๕๕,๙๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ชำระ

ค่าข้าวที่ซื้อขายโดยการโอนสิทธิการรับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ที่องค์การคลังสินค้าได้รับจาก BULOG เพื่อให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด นำไปเรียกเก็บเงินจาก BULOG และบริษัทจะชำระค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสัญญาในอัตราตันละ ๗ บาท ของปริมาณข้าวสารที่ส่งมอบให้แก่องค์การคลังสินค้าตามสัญญาซื้อขายข้าวขาว วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้มีหนังสือที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตันถึงจำเลยอีกฉบับ เพื่อขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประมูลขึ้นใหม่โดยถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เมื่อสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือทั้งสองฉบับ หลังจากนั้นประมาณหนึ่งสัปดาห์ผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้เข้าพบจำเลย ณ ทำเนียบรัฐบาล เพื่อให้ตรวจสอบกรณีที่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้รับคัดเลือกการเสนอราคาและเข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวขาวกับองค์การคลังสินค้า เพื่อส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ต่อมาวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ดังนี้ ๑) ให้สัถยابันในการดำเนินการทำสัญญาซื้อขายข้าวสารระหว่างองค์การคลังสินค้ากับผู้ประกอบการส่งออกข้าวเพื่อให้องค์การคลังสินค้าสามารถส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ได้ครบตามปริมาณที่ตกลงไว้โดยมอบอำนาจผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป ๒) อนุมัติในหลักการ การดำเนินการจัดหา/จัดซื้อข้าวสารขององค์การคลังสินค้าเพิ่มเติมเพื่อให้ครบตามปริมาณที่องค์การคลังสินค้ากับ BULOG ได้ตกลงกันไว้ตามสัญญาเลขที่ PK/TP๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ ข้อตกลงว่าด้วยการแก้ไขสัญญาซื้อขายข้าวสารดังกล่าว

รวมปริมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ถึง ๔๐๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งมีวงเงินการซื้อขายประมาณ ๓.๕ ถึง ๗ พันล้านบาท ทั้งนี้ การดำเนินการจัดหาซื้อข้าวสารขององค์การคลังสินค้า ดังกล่าว จะต้องอยู่บนเงื่อนไขที่องค์การคลังสินค้าได้รับประโยชน์ไม่ต่ำกว่าการดำเนินการที่ผ่านมาตามมติข้อ ๑ และในวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้ากับบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญาซื้อขายข้าว ๑๕ % ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (ครั้งที่ ๑) โดยตกลงเพิ่มปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีกจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตัน คิดรวมเป็นปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อขายตามสัญญาทั้งสิ้นจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐ และองค์การคลังสินค้าได้รับค่าใช้จ่ายดำเนินการตันละ ๗ บาท โดยไม่มีการออกประกาศเชิญชวนเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวเสนอราคาขายข้าวแก่องค์การคลังสินค้าแต่อย่างใด

ปัญหาต้องวินิจฉัยมีว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่าขณะเกิดเหตุ จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยจึงเป็นข้าราชการการเมืองตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม และเป็นเจ้าพนักงานของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔, ๑๙๘ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔

ที่จำเลยให้การต่อสู้ว่าจำเลยมิได้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา นั้น เห็นว่า เจ้าพนักงานซึ่งจะเป็นผู้กระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการนั้น หมายถึงผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย เมื่อจำเลยได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตามมาตรา ๑๗๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ในขณะเกิดเหตุ โดยจำเลยเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากนายกรัฐมนตรีให้อำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ จำเลยจึงเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการตามกฎหมาย และเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายอาญา การที่จำเลยมีอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการองค์การคลังสินค้า จำเลยย่อมมีอำนาจเรียกประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ผู้อำนวยการ ตัวแทนขององค์การ หรือบุคคลใดๆ ในองค์การมาชี้แจงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น หรือให้ทำรายงานอื่นก็ได้ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๓ ที่จำเลยต่อสู้ว่า จำเลยได้มอบอำนาจการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะพึงปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งหรือมติคณะรัฐมนตรี ให้นายภูมิ สารผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนในองค์การคลังสินค้าไปตั้งแต่วันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ที่ ๔๒๓/๒๕๕๔ แล้ว จำเลยจึงมิได้

มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบกำกับดูแลองค์การคลังสินค้าอีก นั้น เห็นว่า การมอบอำนาจให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ดูแลองค์การคลังสินค้า เป็นการกระจายอำนาจความรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงผู้มอบอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งมาตรา ๔๐ วรรคสอง ยังมีข้อบัญญัติให้ผู้มอบอำนาจมีหน้าที่กำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจ และมีอำนาจแนะนำหรือแก้ไขการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจได้ ดังนั้น จำเลยจึงไม่อาจพ้นหน้าที่ในการกำกับดูแล ตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การคลังสินค้า ส่วนที่ว่าจำเลยจะมีความรับผิดชอบหรือไม่นั้น มีปัญหาต้องวินิจฉัยก่อนว่าจำเลยรู้ข้อเท็จจริงในขณะกระทำความผิดว่ามีข้อทักท้วงเรื่ององค์การคลังสินค้าเปิดประมูลให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เอื้อประโยชน์ให้บริษัทสยามอินดิโก จำกัด เป็นผู้ชนะการประมูลหรือไม่ ได้ความจากนายจตุรงค์ พานิชเจริญ คณะอนุกรรมการไต่สวน ป.ป.ช. ว่า เกี่ยวกับข้อทักท้วงนี้ สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้มีหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่องการขายข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซียถึงจำเลย แจ้งว่าสมาคมไม่ทราบเรื่องที่ต้ององค์การคลังสินค้าได้จัดให้มีการยื่นซองเสนอราคาขายข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG พร้อมกับขอทราบข้อเท็จจริงและความคืบหน้า กับมีหนังสือที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เรื่อง ขอความเป็นธรรมเรื่องการประมูลเพื่อการส่งมอบข้าวให้รัฐบาลอินโดนีเซีย จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตันถึงจำเลย เพื่อขอทราบข้อเท็จจริงและขอให้พิจารณาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดการประมูลขึ้นใหม่ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบที่เคยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ตัวแทนสมาคม

ผู้ส่งออกข้าวไทยยังได้เข้าพบจำเลย ณ ทำเนียบรัฐบาล เพื่อทวงถามกรณีที่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ซึ่งจำเลยได้แจ้งแก้ตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยว่า ทางฝ่ายประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG และยังให้ข่าวกับสื่อมวลชนว่าจะไม่มีการทบทวนกรณีที่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG เนื่องจากกระบวนการเสนอราคาเป็นไปตามขั้นตอนปกติ โดยทางประเทศอินโดนีเซียส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่อินโดนีเซียให้ความเชื่อถือมาให้องค์การคลังสินค้า และองค์การคลังสินค้าได้มีการเจรจากับผู้ที่มีรายชื่อทั้งหมด สำหรับหนังสือที่ ๖๙๓/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย นั้น นางพนิตตา กิตติโรจน์วานิช เจ้าหน้าที่ธุรการสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงพาณิชย์ นางธัญวรัตน์ เลิศศิลป์ เจ้าหน้าที่ธุรการประจำห้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และนางอมรทิพย์ ทิพย์พิชัย เจ้าหน้าที่ธุรการประจำห้องรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ให้การต่อคณะอนุกรรมการไต่สวน ป.ป.ช. ไว้ ตามบันทึกปากคำของพยาน เอกสารหมาย จ.๑๔๕ ถึง จ.๑๔๗ (แฟ้ม ๒๖ หน้า ๙๔๒๖ ถึง ๙๔๕๒) สรุปความได้ว่า หนังสือดังกล่าวมาถึงธุรการสำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์ในวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่ได้ส่งหนังสือไปยังห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และนำเสนอต่อเลขานุการรัฐมนตรี จากนั้นเลขานุการรัฐมนตรีได้ส่งหนังสือต่อไปยังรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ผู้ได้รับมอบอำนาจหน้าที่ให้เป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลองค์การคลังสินค้า ในวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ส่วนหนังสือที่ ๗๐๐/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย

ได้ความตามคำให้การของนางพนิตาและนางอมรทิพย์ กับนางสาวฐิตินันท์ เจริญวิจิตรวงศ์ ตามบันทึกปากคำของพยาน เอกสารหมายเลข จ.๑๔๘ (แฟ้ม ๒๖ หน้า ๙๔๔๕ ถึง ๙๔๕๒) สรุปความได้ว่า หนังสือดังกล่าวมาถึงธุรการสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงพาณิชย์ในวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ เจ้าหน้าที่ได้ส่งหนังสือไปยังห้องทำงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ต่อมา มีการส่งหนังสือดังกล่าวกลับมายังสำนักงานรัฐมนตรี โดยมีข้อเสนอจากเลขานุการรัฐมนตรีว่า “เรียน รมช.ภูมิ เพื่อโปรดพิจารณา” จึงได้ส่งหนังสือต่อไปยังรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งข้อเท็จจริงที่ได้ดังกล่าวล้วนเป็นไปตามขั้นตอนปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติของเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลปราศจากพิรุณ ทั้งสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่จำเลยต่อสู้และนำสืบว่า หนังสือลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ ของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมาถึงกระทรวงพาณิชย์ในระหว่างที่จำเลยอยู่ต่างประเทศ และได้ส่งตามขั้นตอนปกติไปยังนายภูมิซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบดูแลองค์การคลังสินค้า ส่วนหนังสือลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย จำเลยไม่ทราบและไม่เคยได้รับหนังสือฉบับดังกล่าว ผู้เกี่ยวข้องไม่เคยรายงานและเสนอให้จำเลยทราบ จึงเชื่อได้ว่า จำเลยไม่ได้รับการเสนอหนังสือของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับมาเพื่อพิจารณา แต่ในการเข้าพบของตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยนั้น ได้ความจากนางสาวกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ นายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และนายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ นายกกิตติมศักดิ์สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เบิกความสรุปว่า หลังจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยไม่ได้รับการชี้แจงข้อเท็จจริงตามหนังสือทั้งสองฉบับ พยานทั้งสองได้เข้าพบจำเลยที่ทำเนียบรัฐบาล เพื่อทวงถามกรณีที่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด ได้รับคัดเลือกจากองค์การคลังสินค้าให้เป็นผู้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG โดยจำเลยแจ้งว่า

ทาง BULOG เป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิโก จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว ซึ่งในการเข้าพบของตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยดังกล่าวนี้ จำเลยเบิกความรับว่า นายประมนต์ สุธีวงศ์ ประธานองค์การต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) เป็นผู้นัดหมายให้ตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยเข้าพบ และจำเลยก็ทราบว่าในการเข้าพบดังกล่าวจะมีการสอบถามเกี่ยวกับประเด็นการคัดเลือกผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ขององค์การคลังสินค้า โดยก่อนหน้ามีการเข้าพบนั้น จำเลยได้ทราบเรื่องหนังสือทักท้วงของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยจากการสอบถามของสื่อมวลชน เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ และปรากฏเป็นข่าวว่าตามสัญญาที่องค์การคลังสินค้าได้ขายข้าวให้แก่ BULOG นั้น องค์การคลังสินค้าได้บริษัทที่จะมาทำการส่งมอบข้าวแล้ว และสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้มีหนังสือทักท้วง จำเลยจึงไปสอบถามข้อเท็จจริงจากนายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้รับแจ้งว่า BULOG และองค์การคลังสินค้าได้มีการตกลงแก้ไขสัญญาระหว่างกัน ในการอนุมัติจึงไม่จำเป็นต้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกหนังสือรับรอง การดำเนินการขายข้าวดังกล่าวจึงเป็นเรื่องขององค์การคลังสินค้า และคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการจัดหาข้าวให้เป็นไปตามสัญญาถูกต้องตามกฎหมาย โดยทาง BULOG ได้แจ้งรายชื่อบริษัทที่ทาง BULOG สนใจให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวมาให้องค์การคลังสินค้าประสานงาน ซึ่งบริษัทที่ได้รับการคัดเลือกจากองค์การคลังสินค้าก็เป็นหนึ่งในรายชื่อที่ BULOG แจ้งมา นอกจากนี้จำเลยยังได้ขอตรวจสอบเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ พบข้อมูลว่า องค์การคลังสินค้าได้พิจารณาเรื่องการจัดซื้อข้าวสารเพื่อส่งมอบหน่วยงาน BULOG และเห็นว่าดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายทุกขั้นตอน ในวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา เรื่องที่ ๔.๖

ตรงตามที่ได้รับแจ้งข้อเท็จจริงจากนายภูมิ จำเลยจึงได้ชี้แจงเรื่องดังกล่าวให้ผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยกับให้ชาวแก่อ้อมวชนว่าจะไม่มีการทบทวนกรณีที่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้รับมอบให้ดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดแจ้งว่าจำเลยได้ทราบถึงข้อทักท้วงของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยกรณีองค์การคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG โดยไม่ชอบเป็นอย่างดี

ปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ควบคุมดูแล ไม่สั่งการใด ๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็น หรือสั่งการให้มีการตรวจสอบ หรือดำเนินการใด ๆ เพื่อยับยั้งหรือแก้ไขปัญหาเมื่อมีการทักท้วงว่า องค์การคลังสินค้าคัดเลือกบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG โดยไม่ชอบหรือไม่ เห็นว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีหน้าที่ตรวจสอบดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความรอบคอบ ให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ได้ทราบถึงข้อทักท้วงของผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เรื่ององค์การคลังสินค้าดำเนินการคัดเลือกผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG โดยไม่มีการประกาศเชิญชวนเป็นการทั่วไปให้ผู้ประกอบการค้าข้าวได้รับทราบเพื่อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ขัดต่อระเบียบขององค์การคลังสินค้าว่าด้วยการจัดซื้อสินค้าเพื่อการค้าปกติ พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งเป็นปัญหาที่กระทบต่อนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตของรัฐ ย่อมเป็นหน้าที่สำคัญของจำเลยในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของกระทรวงพาณิชย์และเป็นผู้กำกับดูแลองค์การคลังสินค้า ที่จะสั่งการให้มีการตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเสนอราคาขายข้าวตามข้อทักท้วง หรือสั่ง

การให้องค์การคลังสินค้าทบทวนและระงับสัญญาที่ทำกับบริษัทสยามอินดิగా จำกัด อันจะส่งผลให้เกิดความผูกพันทางกฎหมายแก่องค์การคลังสินค้าในการดำเนินการดังกล่าวไว้ก่อน โดยเฉพาะการซื้อขายข้าวตามสัญญาระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG ฉบับลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ตลอดจนการดำเนินการส่งมอบข้าวตามสัญญา เป็นเรื่องสำคัญที่จำเลยต้องทราบดีว่ามีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งจำเลยทราบดีว่าการดำเนินการตามสัญญาดังกล่าวมีความผิดปกติ โดยได้ความจากจำเลยที่ว่า จำเลยทราบความเสี่ยงขององค์การคลังสินค้าที่จะเกิดความเสียหายจากการทำสัญญา จึงป้องกันความเสี่ยงด้วยการไม่ออกหนังสือรับรองที่เป็นการอนุมัติให้มีการขายข้าวตามสัญญาให้แก่องค์การคลังสินค้า และจำเลยยังรู้สึกแปลกใจเมื่อทราบจากสื่อมวลชนว่าองค์การคลังสินค้าจะดำเนินการส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG เนื่องจากได้มีการแก้ไขสัญญาให้ยกเลิกเงื่อนไขที่ระบุให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ต้องมีหนังสืออนุมัติเพื่อให้สัญญามีผลบังคับทั้งที่จำเลยไม่ได้รับรู้ ซึ่งเป็นพิรุธสำคัญให้จำเลยยังต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการติดตามตรวจสอบความชอบธรรมในการดำเนินการตามสัญญาและส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG โดยองค์การคลังสินค้า ที่จำเลยต่อสู้ อ้างว่าได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยจากการสอบถามนายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ แล้ว ได้รับการยืนยันจากนายภูมิว่า ได้รับรายงานจากองค์การคลังสินค้าว่าองค์การคลังสินค้าดำเนินการจัดหาข้าวสารเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ตามกฎหมายและระเบียบ โดยบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งในรายชื่อที่ BULOG แจ้งว่าเป็นผู้ส่งออกที่รัฐบาลอินโดนีเซียสนใจเพื่อให้องค์การคลังสินค้าประสานงาน และได้ผ่านการพิจารณารับรองของคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าแล้ว กับได้ตรวจสอบ

เอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ มีข้อความยืนยันว่าการจัดหาข้าวสารเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายทุกขั้นตอน สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ได้จากนายภูมิ นั้น เป็นการง่ายที่จะหยิบยกขึ้นอ้าง โดยเฉพาะเมื่อนายภูมิเป็นผู้ให้ความเห็นชอบมอบหมายให้องค์การคลังสินค้าเป็นผู้ดำเนินการตามสัญญาและจัดหาเอกชนส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG อันเป็นเหตุให้จำเลยเกิดข้อเคลือบแคลง และเอกสารรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าที่จำเลยนำมาตรวจสอบก็จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานองค์การคลังสินค้า ซึ่งเป็นต้นเรื่องในข้อทักท้วงของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยที่ขอให้จำเลยพิจารณาให้มีการประมูลข้าวใหม่ให้เป็นไปตามระเบียบ ลำพังการสอบถามและตรวจสอบเอกสารดังกล่าวจึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบที่เพียงพอให้จำเลยได้รับข้อมูลที่ต้องครบถ้วน ข้อต่อสู้ที่จำเลยยกเป็นเหตุผลขึ้นอ้างเพื่อปฏิเสธการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของจำเลยดำเนินการตรวจสอบข้อทักท้วงของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย จึงไม่มีน้ำหนักพอให้รับฟัง การที่จำเลยมีอำนาจควบคุมดูแลองค์การคลังสินค้าและอยู่ในวิสัยที่สามารถตรวจสอบกระบวนการเสนอราคาขายข้าว หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็น ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การคลังสินค้า พ.ศ. ๒๔๙๘ เมื่อมีการทักท้วงจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยว่า องค์การคลังสินค้าคัดเลือกบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ต้องมาชี้แจง หรือเพื่อยับยั้งหรือแก้ไขปัญหากเกี่ยวกับการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์การคลังสินค้าตามข้อทักท้วง แต่จำเลยกลับปล่อยปละละเลยต่ออำนาจหน้าที่ ไม่ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอในการบริหารราชการ

แผ่นดินให้สมกับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยไม่ใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีในการควบคุมสั่งการให้มีการตรวจสอบกระบวนการเสนอราคาขายข้าวตามข้อทักท้วงอย่างจริงจัง ทั้งยังได้ชี้แจงแก่ผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย รวมถึงให้ข่าวแก่สื่อมวลชนว่าจะไม่มีการทบทวนเรื่องดังกล่าว กับยืนยันว่าการดำเนินการเปิดประมูลข้าวขององค์การคลังสินค้าเป็นไปตามขั้นตอนปกติ โดยทาง BULOG ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่อินโดนีเซียให้ความเชื่อถือมาให้องค์การคลังสินค้า และองค์การคลังสินค้าได้มีการเจรจากับผู้ที่มีรายชื่อทั้งหมดจนได้คู่สัญญา ทั้งที่ BULOG ได้ให้ข้อมูลต่ออัยการสูงสุดว่าไม่เคยให้คำแนะนำหรือข้อมูลเกี่ยวกับชื่อของผู้จัดหาข้าวแก้องค์การคลังสินค้า และ BULOG ทราบว่าบริษัทผู้จัดหาข้าวที่องค์การคลังสินค้าใช้ คือ บริษัทสยามอินดิగా จำกัด จากการบอกกล่าวขององค์การคลังสินค้าผ่านหนังสือมอบอำนาจลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ ที่ระบุว่าบริษัทดังกล่าวเป็นตัวแทนขายอย่างเป็นทางการ ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ อส ๐๐๐๔.๒/๖๕๖๗ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เอกสารหมาย จ.๕๒ ย่อมแสดงให้เห็นเจตนาของจำเลยว่าต้องการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิกา จำกัด ได้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG อันเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบให้แก่บริษัทดังกล่าว การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามฟ้อง

อนึ่ง ภายหลังการกระทำความผิด มีประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ.๒๕๖๐ ซึ่งมาตรา ๗ ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา ๑๕๗ และให้ใช้อัตราโทษใหม่ แต่โทษปรับตามกฎหมายใหม่หนักกว่าโทษปรับตามกฎหมายเดิม ซึ่งไม่เป็นคุณแก่จำเลย จึงต้องใช้กฎหมายเดิมที่ใช้บังคับขณะเกิดเหตุบังคับ

แก้จำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ กับมีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ใช้บังคับ โดยมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ ยังคงบัญญัติให้การกระทำตามฟ้องเป็นความผิดและมีระวางโทษเท่าเดิม จึงต้องลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่จำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง

จึงวินิจฉัยว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ (เดิม) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ เป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ อันเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๐ ให้จำคุก ๓ ปี ทางไต่สวนของจำเลยเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาอยู่บ้าง มีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้หนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๗๘ คงจำคุกจำเลย ๒ ปี./

นางวยุรี วัฒนวรลักษณ์

(อม.๓๑)

ความเห็นในการวินิจฉัยคดี

คดีหมายเลขดำที่ อม ๑๗/๒๕๖๕
คดีหมายเลขแดงที่ อม /๒๕๖๗

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๑ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง { อัยการสูงสุด โจทก์
นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริต

โจทก์ฟ้องว่า ขณะจำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า จำเลยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าพนักงานและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าได้ตกลงทำสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PKIP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศไทยอินโดนีเซีย หรือ BULOG โดยตกลงซื้อข้าวพวกหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ หรือข้าวขาว ๑๕% ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน (ตัน) ในราคาตันละ

๕๕๙ เหรียญสหรัฐอเมริกา เงื่อนไขเทอมการค้า CFR (Cost & Freight) FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบเดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึง เดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน พันตำรวจตรีศราวุฒิ สกุลมีฤทธิ์ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO กับบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ตามสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ โดยเป็นการตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปีการผลิต ๒๕๕๔ ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐอเมริกา มูลค่ารวมทั้งสิ้น ๕๕,๙๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐอเมริกา กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ชำระค่าข้าวที่ซื้อขายโดยการโอนสิทธิการรับเงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ที่องค์การคลังสินค้าได้รับจาก BULOG เพื่อให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด นำไปเรียกเก็บเงินจาก BULOG และบริษัทสยามอินดิగా จำกัด จะชำระค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสัญญาในอัตราตันละ ๗ บาท ของปริมาณข้าวสารที่ส่งมอบให้แก่องค์การคลังสินค้าตามสัญญาซื้อขายข้าวดังกล่าว เมื่อระหว่างวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ เวลากลางวัน จำเลยทราบเรื่องที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๔ และ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงจำเลยเพื่อให้ตรวจสอบว่าการประมูลให้เอกชนดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG โดยบริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ได้รับคัดเลือกการเสนอราคาและเข้าทำสัญญากับองค์การคลังสินค้าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่จำเลยซึ่งมีอำนาจหน้าที่ไม่ได้ดำเนินการตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนผู้สนใจเสนอราคาขายข้าวดังกล่าว และไม่ทำหน้าที่ดูแล ไม่สั่งการใด ๆ หรือเรียกให้มีการชี้แจงข้อเท็จจริง หรือให้ทำรายงานแสดงความคิดเห็น หรือสั่งการให้องค์การคลังสินค้าทบทวนการเสนอราคาที่มีชอบหรือยกเลิกสัญญาที่ทำกับ

บริษัทสยามอินดิగా จำกัด กรณีมีการร้องเรียนดังกล่าว ทั้งที่ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เมื่อผู้แทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวกับพวกเข้าพบจำเลย จำเลยอ้างว่าประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว และจำเลยให้ข้าวกับสื่อมวลชนว่าจะไม่มีการทบทวนเรื่องดังกล่าวอีก เนื่องจากกระบวนการเสนอราคาเป็นไปตามขั้นตอนปกติ ทั้งที่ความจริงแล้ว BULOG ไม่เคยให้ข้อเสนอแนะหรือนำรายชื่อผู้ส่งออกข้าวให้กับองค์การคลังสินค้าแต่อย่างใด ต่อมาบริษัทสยามอินดิగా จำกัด ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้า โดยจัดส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ไม่ครบตามสัญญา การปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดเสียหายแก่องค์การคลังสินค้า ประชาชนผู้หนึ่งผู้ใด และประเทศชาติอย่างร้ายแรง หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต เหตุเกิดที่กระทรวงพาณิชย์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และทำเนียบรัฐบาล แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๙๒ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยให้การปฏิเสธ

พิเคราะห์พยานหลักฐานตามทางไต่สวนของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ประกอบสำนวนการไต่สวนคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้น

รับฟังได้ว่า เมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ องค์การคลังสินค้าทำสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PKIP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ กับองค์การสำรองอาหารแห่งประเทศอินโดนีเซีย หรือ BULOG โดยตกลงซื้อข้าวขาวหักสูงสุดร้อยละ ๑๕ หรือข้าวขาว ๑๕% ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ เมตริกตัน (ตัน) ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐอเมริกา เงื่อนไขเทอมการค้า CFR (Cost & Freight) FO กำหนดระยะเวลาการส่งมอบเดือนกันยายน ๒๕๕๔ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ ชำระเงินโดยเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ นายสุรศักดิ์ ศรีประภา ในฐานะประธานกรรมการองค์การคลังสินค้าและในฐานะรักษาการผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพร้อมคณะเข้าร่วมการประชุมระหว่าง BULOG กับองค์การคลังสินค้า เพื่อหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขาย (Sale and Purchase Contract) เลขที่ PK/IP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ ลงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ และที่ประชุมมีมติเห็นชอบที่จะแก้ไขสัญญาดังกล่าวบางส่วน ซึ่งมีการจัดทำเอกสารแก้ไขสัญญา AMENDMENT No. ๑ Incorporated to the Contract No. PK/TP-๐๐๒/DO ๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ date ๑๘ August ๒๐๑๑ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๔ แล้ว มีสาระสำคัญให้ขยายระยะเวลาส่งมอบข้าวขาวดังกล่าวออกไปจนถึงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ต่อมาวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ พันตำรวจตรีศราวุฒิสกุลมีฤทธิ์ ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ซึ่งเป็นการตกลงซื้อขายข้าวขาว ๑๕% ปีการผลิต ๒๕๕๔ ปริมาณ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐอเมริกา มูลค่ารวมทั้งสิ้น ๕๕,๙๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐอเมริกา กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๕๕ ชำระราคาข้าวโดยการโอนสิทธิการรับ

เงินตามเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C) ที่องค์การคลังสินค้าได้รับจาก BULOG เพื่อให้บริษัทสยามอินดิగా จำกัด นำไปเรียกเก็บเงินจาก BULOG และบริษัทสยามอินดิగా จำกัด จะชำระค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสัญญาในอัตราตันละ ๗ บาท ของปริมาณข้าวสารที่ส่งมอบให้แก่องค์การคลังสินค้าตามสัญญาซื้อขายข้าวขาวดังกล่าว ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๐๓๓๐๒ ถึง ๐๓๓๐๖ การประชุมครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการองค์การคลังสินค้ามีมติในวาระที่ ๔ เรื่องที่ ๔.๖ การจัดซื้อข้าวสารเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซียว่า คณะกรรมการองค์การคลังสินค้าให้สัตยาบันในการดำเนินการทำสัญญาซื้อขายข้าวสารระหว่างองค์การคลังสินค้ากับผู้ประกอบการส่งออกข้าว เพื่อให้องค์การคลังสินค้าส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG ได้ครบตามปริมาณที่ตกลงไว้ โดยมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมต่อไป ทั้งได้อนุมัติหลักการการดำเนินการจัดซื้อข้าวสารขององค์การคลังสินค้าเพิ่มเติมเพื่อให้ครบปริมาณที่องค์การคลังสินค้ากับ BULOG ตกลงกันไว้ตามสัญญาเลขที่ PKIP-๐๐๒/DO๒๐๐/๐๘/๒๐๑๑ และข้อตกลงว่าด้วยการแก้ไขสัญญาซื้อขายข้าวสารดังกล่าว รวมปริมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ถึง ๔๐๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งมีวงเงินการซื้อขายประมาณ ๓.๕ ถึง ๗ พันล้านบาท การดำเนินการจัดหาซื้อข้าวสารขององค์การคลังสินค้านี้จะต้องอยู่บนเงื่อนไขที่องค์การคลังสินค้าได้รับประโยชน์ไม่ต่ำกว่าการดำเนินการที่ผ่านมา ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๒ แผ่นที่ ๓๓๒๙ ถึง ๓๓๓๑ ต่อมาวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๕ องค์การคลังสินค้า โดยพันตำรวจตรีศราวุฒิผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า และบริษัทสยามอินดิగా จำกัด โดยนางสาวรัตนา แซ่เอ็ง ในฐานะกรรมการและในฐานะส่วนตัว ตกลงทำบันทึกต่อท้ายสัญญาซื้อขายข้าว ๑๕% ในเทอม CFR (Cost & Freight) FO เพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ของรัฐบาลอินโดนีเซีย

เลขที่ ๔๒๒/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ (ครั้งที่ ๑) โดยเป็นการตกลงเพิ่มปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อตามสัญญาเดิมอีกจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ตัน คิดรวมเป็นปริมาณข้าวขาว ๑๕% ที่ตกลงซื้อขายตามสัญญาทั้งสิ้น จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๕๕๙ เหรียญสหรัฐอเมริกา กำหนดส่งมอบให้เสร็จสิ้นไม่เกินวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ตามเอกสารหมายเลข ๓๒ แผ่นที่ ๐๓๓๐๗ ถึง ๐๓๓๐๘

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า จำเลยดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบควบคุมกำกับดูแลและบริหารราชการกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งกำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการขององค์การคลังสินค้า จำเลยจึงมีอำนาจหน้าที่บริหารราชการองค์การคลังสินค้าและรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงานองค์การคลังสินค้าตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ แม้จำเลยมีคำสั่งมอบหมายให้นายภูมิสาระผล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ กำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การคลังสินค้าแล้ว จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ผู้มอบอำนาจก็ยังคงมีหน้าที่กำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจ และมีอำนาจแนะนำหรือแก้ไขการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจได้ตามมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จำเลยจึงมีฐานะเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ กับเป็นเจ้าพนักงานของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับกรณีสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยร้องเรียนขอให้จำเลยตรวจสอบกระบวนการขององค์การคลังสินค้าที่ให้เอกชนประมูลการดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG โดยไม่ชอบนั้น ทางไต่สวนได้ความว่าสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทำหนังสือถึงจำเลยฉบับลงวันที่ ๑๔ และ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ เพื่อขอให้ตรวจสอบว่าการให้เอกชนประมูลการดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG โดยบริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกการเสนอราคาและเข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวกับองค์การคลังสินค้าโดยไม่ชอบ โดยหนังสือดังกล่าวมีการเสนอไปยังนายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๔๕ แผ่นที่ ๐๙๔๒๔ และ ๐๙๔๒๕ ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าวจำเลยเดินทางไปปฏิบัติราชการ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตั้งแต่วันที่ ๑๓ - ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ และสาธารณรัฐเมียนมาร์ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ - ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ เชื่อว่าจำเลยไม่ได้รับหนังสือร้องเรียนจากสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยทั้งสองฉบับดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เมื่อจำเลยเดินทางกลับต่างประเทศก็ได้ทราบเรื่อง ที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยมีหนังสือทักท้วงจากสื่อสารมวลชน ซึ่งจำเลยเบิกความว่า จำเลยสอบถามข้อเท็จจริงจากนายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ แล้วได้รับแจ้งว่า มีการแก้ไขสัญญาระหว่างองค์การคลังสินค้ากับ BULOG ไม่จำเป็นต้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ออกหนังสืออนุมัติ โดยพันตรีวีระวุฒิ วัจนะพุกกะ เลขาธิการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ นำหนังสือรับรองว่าองค์การคลังสินค้าเป็นรัฐวิสาหกิจของประเทศไทยสังกัดกระทรวงพาณิชย์มาให้ นายภูมิ ในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ผู้กำกับดูแลองค์การคลังสินค้า เป็นผู้ลงนามรับรองแล้ว และ BULOG แจ้งรายชื่อบริษัทที่สนใจให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวมาให้องค์การคลังสินค้าประสาน ซึ่งบริษัทที่ได้รับคัดเลือกจากองค์การคลังสินค้าก็เป็นหนึ่งรายชื่อที่ BULOG

แจ้งมา สอดคล้องกับรายงานการประชุมคณะกรรมการองค์การคลังสินค้า ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๗๔ แผ่นที่ ๐๗๒๓๒ ถึง ๐๗๒๓๔ ในข้อ ๔) ที่ระบุว่า องค์การคลังสินค้ามีหนังสือเชิญชวนแจ้งผู้ประกอบการตามรายชื่อที่ได้รับการประสานจากหน่วยงาน BULOG ปรากฏว่ามีผู้ยื่นซองเสนอราคา ๒ ราย มีคุณสมบัติถูกต้อง ๑ ราย คือ บริษัท สยามอินดิกา จำกัด และนายภูมิยังแจ้งอีกว่าองค์การคลังสินค้าดำเนินการจัดหาข้าวสารเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG ตามระเบียบและกฎหมายแล้ว จำเลยจึงแจ้งตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย ว่าการขายข้าวนี้ทางฝ่าย BULOG ประเทศอินโดนีเซียเป็นผู้ระบุให้บริษัทสยามอินดิกา จำกัด เป็นผู้ส่งมอบข้าว และจำเลยให้ข่าวกับสื่อมวลชนว่ากระบวนการเสนอราคาเป็นไปตามขั้นตอนปกติจะไม่มีการทบทวนเรื่องดังกล่าวอีก ซึ่งนายจักรพงษ์ แสงมณี ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ก็เปิดเผยว่า จำเลยสอบถามเรื่องดังกล่าวไปยังนายภูมิแล้ว โดยนายภูมิแจ้งว่าได้สอบถามองค์การสินค้าแล้ว องค์การสินค้าแจ้งว่าได้ดำเนินการไปตามระเบียบและกฎหมายแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่จำเลยในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะต้องปรึกษาหารือกับนายภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ แม้นายภูมิจะเปิดเผยว่า จำเลยไม่เคยสอบถามเกี่ยวกับกรณีที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้มีหนังสือทักท้วงเรื่องที่ต้องคลังสินค้าจัดหาผู้ส่งออกข้าวเพื่อส่งมอบให้ BULOG ก็เป็นการเปิดเผยความลอย ๆ ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า หลังจากจำเลยกลับมาจากต่างประเทศและทราบจากสื่อมวลชนในเรื่องดังกล่าวแล้ว จำเลยก็ตรวจสอบโดยการสอบถามไปยังนายภูมิและทราบว่าองค์การสินค้าพิจารณาคัดเลือกบริษัทสยามอินดิกา จำกัด ให้เป็นผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG เป็นการปฏิบัติไปตามระเบียบและกฎหมายโดยชอบแล้ว ส่วนกรณีตัวแทนของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยเข้าพบจำเลยที่ทำเนียบรัฐบาลเมื่อประมาณ

ปลายเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ แล้วสอบถามถึงเรื่องดังกล่าวนั้น นางกอบสุข เอี่ยมสุรีย์ นายกสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และนายชูเกียรติ โอภาสวงศ์ นายกกิตติมศักดิ์สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย เบิกความทำนองเดียวกันว่า จำเลยแจ้งว่าองค์การสำรองอาหารประเทศอินโดนีเซีย หรือ BULOG ได้ส่งรายชื่อผู้ส่งออกที่ประเทศอินโดนีเซียเชื่อถือซึ่งมีชื่อของบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด มาให้องค์การคลังสินค้าพิจารณาซึ่งไม่เป็นความจริงนั้น ในวันดังกล่าวนางกอบสุขและนายชูเกียรติก็ไม่ได้นำสำเนาหนังสือฉบับลงวันที่ ๑๔ และ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ ที่สมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยขอให้จำเลยตรวจสอบว่าการให้เอกชนประมูลการดำเนินการปรับปรุงข้าวเพื่อส่งมอบให้แก่ BULOG โดยไม่ชอบไปให้จำเลยพิจารณา การที่จำเลยชี้แจงกับตัวแทนสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยว่าองค์การคลังสินค้าดำเนินการจัดหาผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG โดยบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกซึ่งเป็นหนึ่งในรายชื่อบริษัทที่รัฐบาลอินโดนีเซียสนใจ โดยการคัดเลือกบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายโดยชอบแล้ว ตามที่จำเลยได้รับแจ้งข้อมูลดังกล่าวมาจากนายภูมิ และตามระเบียบวาระการประชุมของคณะกรรมการองค์การคลังสินค้าครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมาย จ.๗๔ แผ่นที่ ๐๗๒๓๒ ถึง ๐๗๒๓๔ ซึ่งเป็นข้อมูลที่จำเลยเชื่อโดยสุจริตว่าเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง อีกทั้งในขณะที่ยังต้องการคลังสินค้าพิจารณาคัดเลือกและทำสัญญาซื้อขายกับบริษัทสยามอินดิก้า จำกัด จำเลยเดินทางไปปฏิบัติราชการ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ตั้งแต่วันที่ ๑๓ - ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๔ และสาธารณรัฐเมียนมาร์ ตั้งแต่วันที่ ๑๙ - ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๔ การที่บุคคลใดจะรับผิดทางอาญาหรือไม่ต้องพิจารณาจากการกระทำและเจตนาของบุคคลนั้นเป็นสำคัญ หากปราศจากการกระทำหรือกระทำโดยขาดเจตนาบุคคลนั้นย่อมไม่ต้องรับผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๕๙ พยานหลักฐานในทางใดส่วนไม่ปรากฏว่าจำเลยรับรู้เรื่องการดำเนินการคัดเลือกบริษัท สยามอินดิก้า จำกัด เป็น ผู้ส่งมอบข้าวให้แก่ BULOG โดยไม่มีการประกาศหรือมีหนังสือเชิญชวน ให้ผู้ประกอบการค้าข้าวรายอื่นหรือสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทยได้รับทราบ และไม่ปรากฏว่าจำเลยสั่ง การหรือมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด อีกทั้งภายหลัง บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ก็ส่งมอบข้าวขาว ๑๕% ให้แก่ BULOG ตามสัญญาและองค์การ คลังสินค้าได้รับค่าบริหารสัญญาและคืนหลักประกันสัญญาให้แก่บริษัทสยามอินดิก้า จำกัด ไปแล้ว ตามเอกสารหมาย จ.๓๒ แผ่นที่ ๐๓๓๘๗ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือใช้อำนาจ ในตำแหน่งหรือ หน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดย ทุจริต พยานหลักฐานของโจทก์จึงรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง

จึงวินิจฉัยยกฟ้อง.

นายสันติชัย วัฒนวิทย์กรรม